
En Idealist

Nogle Indtryk fra en Konges Liv

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

En Idealist	4
Nogle Indtryk fra en Konges Liv	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: I	6
2. Akt: II	21
3. Akt: III	31
4. Akt: IV	50
5. Akt: V	57
6. Akt: VI	63
7. Akt: VII	64
8. Akt: VIII	70
9. Akt: IX	79
10. Akt: X	97

En Idealist

Nogle Indtryk fra en Konges Liv

Kilde Munk, Kaj. 1928. *En Idealist. Nogle indtryk fra en konges liv*, København: H. Aschehoug & Co. Dansk Forlag.

Indledning

I foråret 1923 flyttede Munk fra sit kollegieværelse på Regensen i centrum af København til roligere forhold uden for byen. Forude ventede den afgørende embedseksamen på teologistudiet. Om denne periode skrev Munk senere i sine erindringer, at det havde været en svær og mørk tid for ham, en tid hvor mange uafklarede spørgsmål skulle besvares, men omgivelserne har været ham gunstige, for ikke blot fik han sin eksamen, men han skrev bl.a. – på bare fem dage i maj – også de første 8 akter af *En Idealist*, hans af omfang største skuespil. De to sidste akter blev skrevet i 1924, kort tid efter at Kaj Munk var blevet indsat som sognepræst i Vedersø.

Skuespillets hovedperson, Herodes den Store, og dennes godt 30-årige rædselsregime i tiden op til Jesu fødsel, har Munk selvfølgelig kendt til fra barnsben og gennem studierne. Men under eksamenslæsningen, hvor Munk læste Frants Buhls *Det israelitiske Folks Historie* (1893), blev hans dybere interesse fanget af skildringen af Herodes som en genial mand, en vældig og despotisk naturkraft med et brutalt begær efter kærlighed. Buhls afsluttende bemærkning om, at det var ærgerligt, at Shakespeare aldrig havde fået fat på det kraftfulde stof, der lå i Herodes-skikkelsen, virkede som en tændstik på en krudttønde.

Skuespillet lå i sit første udkast færdigt d. 16. september 1924 og fik premiere på Det kgl. Teater d. 8. februar 1928, men det blev nedsablet af kritikken pga. uheldig beskæring og dårlig iscenesættelse og blev taget af plakaten allerede efter blot 7 opførelser. 10 år senere oplevede Kaj Munk dog en fuldstændig æresoprejsning, da Det kgl. Teater genoptog stykket med Poul Reumert i hovedrollen og med Svend Methling som instruktør. Denne gang blev det en meget stor succes. Siden er skuespillet atter blevet opført på Det kgl. Teater (Anton Svendsen, 1958 og Maagaard, 1996), og mange andre steder bl.a. Dramaten i Stockholm (Molander, 1945), Århus Teater (Henning-Jensen, 1948),

Nasjonaltheatret i Oslo (Hergel, 1949), Svenska Teatern i Helsingfors (Wrede, 1952).

Genremæssigt spiller *En Idealist* på flere strenge. Især lånes fra Shakespeare, både hvad angår dennes plot- og intrigedramaer som fx *Hamlet* og kærlighedstragedierne som fx *Othello*, et drama hvor hovedpersonen ligesom Herodes bliver et offer for manipulation og jalousi og slår sin hustru ihjel. Disse shakespearske elementer har Munk kombineret med det bibelske og historiske stof i form af persongalleri og handlingsmæssige pejlemærker. I titlen og ikke mindst skuespillets sidste akt, hvor Herodes møder sin overmand – det lille Jesusbarn i sin moders arme! – træder endnu en genre i karakter: *En Idealist* er måske også et idédrama, dvs. at det følger en tanke til yderste konsekvens, vel at mærke idéen om, at “Gudheden er Livets Nøgle”, som det hedder i *Foraaret saa sagte kommer*. Det kierkegaardske motto – “Hjertets Renhed er at ville Eet” – kan nemt misforstås. I virkeligheden sætter det fokus på titelheltens tvesind og splittethed – et yndlingstema i Munks forfatterskab. Ifølge Kierkegaard (jvf. *Opbyggelige Taler*) er forudsætningen for ikke at være tvesindet, at man vil det gode. Herodes er for så vidt “idealist”, idet han lever for en idé, men han er ikke helstøbt, og det medfører hans undergang til sidst.

Stilen og sproget i skuespillet kan beskrives som en kraftens palet, hvor det retorisk stærke blandes med poesiens sødme, hvor smerte og glødende lidenskab dvæler ved siden af ironi og iskold kynisme – det er storladent, medrivende, svulmende og først og fremmest dramatisk til sidste åndedrag.

EN IDEALIST

NOGLE INDTRYK FRA EN KONGES LIV

Hjertets Renhed er at ville eet

¹- Søren Kierkegaard

TIL

OSCAR GEISMAR

²

1. Akt: I

KONGEBORGEN I JERUSALEM

HERODES³ Ved Døren MENAHEM

4

(1) KOSTOBARUS: (*raaber ind*) Kongens Søster, Salome.

5

(2) HERODES: Hvad vil hun?

(3) KOSTOBARUS: Det ved jeg ikke, Herre Konge.

(4) HERODES: Hm.

(5) SALOME: (*ind*) Vær hilset, min Broder.

(6) HERODES: Hvad vil du?

¹*Hjertets Renhed er at ville eet*: Citat af Søren Kierkegaard fra "En Leiligheds-Tale" (1. afdeling af "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand") fra 1847. Citatet er inspireret af eller udviklet over en formulering i Jakobsbrevet fra Det Nye Testamente, hvor det lyder "Hold jer nær til Gud, så vil han holde sig nær til jer. Gør jeres hænder rene, I syndere; rens jeres hjerter, I tvesindede!" (NT: Jakobsbrevet 4,8). Relevant er dog også "Bjergprædikenen" i NT: Matt. 5,8.

²*Oscar Geismar*: Mens Oscar Geismar (1877-1950) boede i Brandstrup på Lolland, hvor han fra 1909 til 1913 var kapellan under Pastor Bachevold i Tirsted-Skørtinge-Vejleby sogne, gav han fra 1910 Kaj Munk privatundervisning hver anden dag med henblik på Munks optagelse i Maribo Realskole 1911. Geismar blev 1913 sognepræst i Rønninge-Rolfsted sogne på Fyn, derefter 1921 valgmenighedspræst i Kerteminde og fra 1931 til 1947 sognepræst ved Christiansborg Slotskirke. I begyndelsen af Munks studietid i København var Geismar en støtte og diskussionspartner, og hjemmet på Rønninge præstegård var en slags tilflugtssted og åndehul for Munk. ["Foraaret saa sagte kommer" 1942, s. 124, DSD]

³*Herodes*: Kong Herodes (73-4 f.Kr.), også kendt som Herodes I. og Herodes den Store. Herodes blev udnævnt til konge over Judea af Romerne i år 40 f.Kr. og erobrede området i år 36 f.Kr. Herodes' 32-årige styre er især kendt for tre ting: 1) Opførelse af mange forter, teatre og andre offentlige bygninger bl.a. templet i Jerusalem. 2) De mange politiske og familiemæssige intriger især i hans senere år. 3) Sidst men ikke mindst for sit massebord på drengbørn under to år. [BOE]

⁴*Menahem*: Herodes' personlige tjener eller livvagt, muligvis opkaldt efter Kong Menahem (ca. 746 f.Kr.), en israelsk konge, der var kendt for sin brutalitet og ondskab, og som endvidere nævnes i 2. Kongebog i Det Gamle Testamente. [BOE]

⁵*Salome*: Herodes' søster Salome må ikke forveksles med Herodias' datter Salome, som dansede for og forførte Herodes Antipas (21 f.Kr.-39 e.Kr.) til at halshugge Johannes Døberen. [BOE]

- (7) SALOME: Har du truffet Afgørelsen?
- (8) HERODES: Hvad angaar det dig?
- (9) SALOME: Du talte med Alexandra⁶i Aftes.
- (10) HERODES: Hvad vil du?
- (11) SALOME: Og hun vil selvfølgelig tvinge sin Søn igennem?
- (12) HERODES: Aristobul er ung og smuk og værdig. Han duer til at være Ypperstepræst.
- (13) SALOME: Har Alexandra omstemt dig, Herodes? Er du ræd for en gammel Enkedronning af et afsat Kongehus?
- (14) HERODES: Hvad vil du?
- (15) SALOME: Gør Ananel⁷til Ypperstepræst, gør Ananel til Ypperstepræst.
- (16) HERODES: Det bliver *min* Sag. Hvorfor blander du dig i det?
- (17) SALOME: Fordi alle blander sig i det. Har du set Pladsen herudenfor? Den vrimler af Folk, der venter i aandeløs Spænding?
- (18) HERODES: Hvorfor kommer du saa her for at tirre mig? Om et Øjeblik løber jeg rundt som et fanget Dyr. Jeg kender dig; naar Satan engang dør, gør Gud Herren dig til Rigsforstanderske i Helvede ...
- (19) SALOME: Tror du, tror du virkelig, jeg nogensinde skulde naa at blive din Overordnede, min kongelige Bror? Saa var det jo klogt af dig allerede nu at øve dig i at lyde mig. — Herodes, Herodes, Mariamme⁸har talt med dig. Tag dig i Agt. Den Kvinde bliver dit Fordærv.
- (20) HERODES: Hvad ved du om det?
- (21) SALOME: O, jeg kunde sige dig ....
- (22) HERODES: Intetsomhelst kan du sige mig. Ikke et Ord vil jeg høre af din Mund om min Hustru. Mariamme er en Himmeldronning paa Jorden, og alle tilbeder hende undtagen du. Og hvorfor hader du hende? hun er god og velskabt; er det det, du ikke kan tilgive hende? Gaa, gaa, at jeg kan indaande Luft, der ikke er Gift.
- (23) SALOME: "Og alle tilbeder hende"! Alle, det er mange, Herodes; det er mange for en Hustru, mange Tilbedere — naa, naa, jeg skal jo tie.
- (24) HERODES: Ja, tie skal du, tie, tie. Hvad mente du saa?
- (25) SALOME: Er du da blind og sanseløs? har de smurt dine Øjne til med Elskovens liflige Salve, saa du intet anende lader dig puffe og kilde af dem lige til Afgrundens Rand? Du befæsted din Magt ved at gifte dig ind i det gamle Kongehus — haa! Ja, du

⁶*Alexandra*: Alexandra Makkabæus, datter af Hyrkan 2. Makkabæus. Hun var gift med Alexander Makkabæus (63-48 f.Kr.) med hvem, hun fik datteren Mariamme Makkabæus og Sønnen Aristobul 3. (53-36 f.Kr.). [JE]

⁷*Ananel*: Ananel (Hananel), hvis herkomst der er tvivl om (muligvis babylonisk), blev indsat som ypperstepræst ved Templet i Jerusalem kort efter, at Herodes den Store havde kontrollen over området (37 f.Kr.). [JE]

⁸*Mariamme*: Mariamme (57-29 f.Kr.), jødisk prinsesse af den kongelige Makkabæus-slægt, som i år 37 f.Kr. blev gift med Herodes den Store. De fik sammen sønnerne Alexander og Aristobul 4. [BOE]

tænkte det til det gode, men Gud vidste at vende det til det onde.⁹ Blind og sanseløs, ja! For det er dog vel ikke saadan, at du elsker en Kvinde højere end den Krone, du har myrdet og sveget og tigget og kæmpet dig til?

(26) HERODES: Gaa.

(27) SALOME: Bliver Ananel Ypperstepræst?

(28) HERODES: Nej.

(29) SALOME: Hvorfor ikke?

(30) HERODES: Fordi du vil det. Og hvorfor vil du det? for at ydmyge Hasmonæerne.¹⁰ Skulde jeg være lav nok til at gaa dit Ærinde i en saa lumpen Sag?

(31) SALOME: Saa ydmyg da mig og gaa Hasmonæernes, gaa din Dødsfjendes, naar du hellere ....

(32) HERODES: Saa! Saa!

(33) SALOME: Ah, hvem kommer? o, vor kære Kostobarus.

11

(34) KOSTOBARUS: (*melder*) Dronning Alexandra.

(35) ALEXANDRA: (*ind*) Et ilde Syn møder mig saa aarle¹² paa Dagen. Eders Søster er vel kommen for at paavirke eder, Kong Herodes?

(36) HERODES: Og I kommer vel for det samme, Dronning Alexandra?

(37) ALEXANDRA: Unyttigt, naar Fru Salome er her. Jeg har ingen Lyst til at hamle op med hende i Giftighed.

(38) HERODES: Og I ved, det er kun Lysten, der fattes jer. Evnen .... For øvrigt var min Beslutning fattet, før I kom, før min Søster kom. Ret nu skriver jeg Udnævnelser under, og saa kan hverken Guder eller Mennesker hindre, at Manden er Ypperstepræst.

(39) ALEXANDRA: Og Manden er Ananel?

(40) HERODES: I gætter forunderlig rigtigt. Manden er Ananel.

(41) SALOME: Det er godt, min Bror, det glæder mig.

(42) HERODES: Endog trods det har jeg gjort det.

(43) ALEXANDRA: En babylonisk Jøde!¹³ Aa, Skændsel for Guds Folk! En Arving til Embedet, en Kongeætling, *min* Søn, vrages for en ukendt og udlændig Mand. Men

⁹*Gud vidste at vende det til det onde*: Salome vender rundt på GT: 1. Mos. 50,20: [Josef sagde:] "I udtænkte ondt mod mig, men Gud vendte det til det gode".

¹⁰*Hasmonæerne*: Ældre judæisk dynasti navngivet efter forfaderen Hasmonæus. Dynastiet begyndte med Simon Makkabæus (161-134 f.Kr.) og endte, da romerne (Markus Antonius) indsatte Herodes den Store. [BOE]

¹¹*Kostobarus*: Kostobarus (død ca. 27 f.Kr.), Herodes den Stores onkel og Salomes elsker og kommende ægtemand, indsat som statholder i Idumea og Gaza af Herodes. [JE]

¹²*aarle*: Kommer af det oldnordiske "årliga" og betyder "tidlig". Beslægtet med engelsk "early". [ODS]

¹³*En babylonisk Jøde*: Da Nebukadnesar 2., Babylons hersker (605-562 f.Kr.), erobrede Syrien og Palæstina og bl.a. ødelagde Judæa og Jerusalem, blev betydningsfulde jøder efterfølgende i perioden 597-538 f.Kr. landsforvist til Babylon. Ca. 400 f.Kr. vendte præsten Ezra tilbage til Judæa og blev en samlende kraft for jøderne. Salomes kandidat til den magtfulde position som ypperstepræst, Ananel, må altså være efterkommer af en af de landsforviste, jødiske familier. [BOE & DSD]

paa en Maade er det jo i sin Orden, at Ypperstepræsten er en tilflyttet Babyloner, naar Kongen er en forløben Edomit.

14

(44) SALOME: Forløb du dig ikke, Alexandra. Husk, hvad du er, og hvad min Bror er.

(45) ALEXANDRA: Og det byder man mig, en Hasmonæer, at skulle underhandle med Folk som jer!

(46) HERODES: For det første er der ingen, der byder jer at underhandle med nogen-somhelst. Tværtimod: det var mere velset, om I lod Regenten om at regere. Og ellers er jeg led og ked af at høre jer behyle og berømme jeres snart udryddede Æt. Ved I, hvem Hasmonæerne stammer ned fra? fra Mattatias,¹⁵ en gammel Præst, en Bønnemumler og Gedeslagter, der fik Hjerteonde, naar han saa Svin.

(47) KOSTOBARUS: Hyrkan.

16

(48) HYRKAN: (*ind*) Vær hilset, Herodes, vær hilset, min Datter, og Salome! Du har endnu ikke truffet Afgørelse? jeg ser Folket vente dernede.

(49) HERODES: Du ved, Hyrkan, Ananel er en Mand, der har fundet Naade for mine Øjne, jeg har tænkt mig ....

(50) HYRKAN: Jahve velsigne dit Valg, Konge! jeg finder ogsaa Aristobul for ung.

(51) HERODES: Saa?

(52) ALEXANDRA: Min Far, hvad mener du?

(53) SALOME: Det er aftalt Spil; jeg vædder, det er aftalt Spil. Du besøgte Mariamme i Aftes, Hyrkan, nægt det ikke. Hasmosnæerne har aftalt at raade dig forskelligt for at forvirre dig.

(54) HERODES: Du er saa viss i din Sag, min Søster, saa viss og saa klog. Ved du ikke, at den alt for visse staar paa usikrest Grund, og for megen Klogskab er Taabelighed? Imidlertid, min Beslutning staar fast. Dronning Alexandra, eders Søn bliver ikke Ypperstepræst. At have naaet frem til denne Trone har kostet mig for meget til, at jeg selv vil række Haand til at faa mig revet fra den igen. Jeg vil ikke udnævne en Mand til at lægge Raad op imod mig. Alt for længe ....

(55) KOSTOBARUS: Herre Konge, Udsendinge fra Folket beder om at faa jer i Tale.

(56) HERODES: Hvem er de?

¹⁴*forløben Edomit*: Ordet "forløben" (ældre nydansk) bruges om en person, som har forladt sit opholdssted eller tjeneste. I Bibelen fortælles om jægeren Esau, der i udmattet tilstand solgte sin ret som førstefødt til tvillingebroderen Jakob for en skål røde linser og fik tilnavnet "røde" ("Edom") jf. GT: 1 Mos. 25,19-34. Tvillingerne blev forfædre til de to folkeslag, edomitterne (Esaus efterkommere) og israelitterne (Jakobs efterkommere), men pga. købet af Esaus førstefødselsret blev Jakobs efterkommere det dominerende folk. Af Isaks velsignelse af Esau jf. GT: 1 Mos. 26, 39-40 fremgår det, at Esau skulle leve af sit sværd langt borte i den golde ørken, og det er i den forstand, at ordet "forløben" skal forstås. [BOE & DSD]

¹⁵*Mattatias*: Mattatias Makkabæus (ca. 181-166 f.Kr.), fader til sønnen Simon, der begyndte Makkabæus-dynastiet. [BOE]

¹⁶*Hyrkan*: Johannes Hyrkan (John Hyrcanus 2.), ypperstepræst i Judæa i perioden 76-40 f.Kr. (død 30 f.Kr.) og broder til Aristobul 2. af Makkabæus-slægten (se evt. 1. Makkabæerbog i De Apokryfe Skrifter). Fader til Alexandra Makkabæus, Mariammes moder. [BOE]

- (57) KOSTOBARUS: Præsten Zakarja og to andre.
- (58) SALOME: Et nyt Haandsværd har du faaet dig, Livvagtshøvding.
- (59) HERODES: Ind!
- (60) ZAKARJA: (*ind med to Farisæere*;¹⁷ *hilser*) Kong Herodes, som Udsendinge fra Folket kommer vi til dig og beder dig endrægtigt¹⁸ og samlet under Henvisning til ....
- (61) HERODES: Kort! kort!
- (62) ZAKARJA: .... beder endrægtigt: giv os Aristobul til Ypperstepræst. Vi begrundet dette Ønske med ....
- (63) HERODES: Graaskæg, svar mig oprigtigt: hader dit Folk mig, eller elsker det mig?
- (64) ZAKARJA: Herre Konge, et saadant ....
- (65) HERODES: Ej! Udflugter bruger man over for Kvinder, ej mellem Mand og Mand. Nu?
- (66) ZAKARJA: Saa er her da Lejligheden, Kong Herodes, hvis I er forhadet, til at gøre jer mindre, hvis I er elsket, til mere.
- (67) HERODES: Og du tror, jeg vil angle¹⁹ efter Farisæers Venskab og prutte om Jøders Kærlighed. Har I da ikke begrebet, det er mit daglige Brød at vide, at jeg hades af og hersker over jer? Hvad tror du, jeg vil med denne Krone, om ikke just det? Netop derfor, netop derfor gør jeg ikke Aristobul til jer Ypperstepræst.
- (68) SALOME: Min Bror, det er stundom klogere at tænke sine Tanker end at sige dem.
- (69) ALEXANDRA: Og saadan Tale finder Guds Folk sig i!
- (70) ZAKARJA: Ja, Dronning Alexandra, Guds Folk finder sig i de Tugtelsler, Gud sender det som Straf for det sidste Kongehuses Overtrædelser og dets egen Synd. Og derfor kom vi hid for at bede. Bede dig, Konge, ihvorvel vi ved saa godt som du, at du ingen Ret har til at besætte dette Embede ....
- (71) HERODES: Vi har ingen Tid til at drøfte Ligegyldigheder.
- (72) ZAKARJA: Ligegyld — — Kalder du Sandhed og Ret for Ligegyldigheder?
- (73) HERODES: Ja ja. Hvorfor kommer du til mig? Fordi jeg har Magten. Din egen Færd viser jo, det er Magten, ikke Retten, du regner med.
- (74) ZAKARJA: Magten har du ejheller, Konge.

¹⁷*Farisæere*: Medlemmerne af et folkeligt religiøst, jødisk parti, der blomstrede op i Palæstina i århundrederne op til og efter Kristi fødsel. Farisæerne var især kendt for deres fortolkninger af Toraen (de første fem bøger i Det Gamle Testamente) og stod i opposition til præstepartiet, saddukæerne, en magtfuld, aristokratisk gruppe inden for jødedommen, som bl.a. afviste andre autoriteter end de fem Mosebøger og derfor heller ikke anerkendte nydannelser i jødedommen, f.eks. tanken om de dødes opstandelse. [DSD & BOE]

¹⁸*endrægtigt*: Betyder at en gruppe mennesker handler eller taler i fuld enighed eller med enstemmighed. [ODS]

¹⁹*angle*: Betyder ”at fiske med krog”, brugt overført i betydningen at søge at opnå noget ved at friste eller lokke. [ODS]

- (75) HERODES: Saa? Hvem har da den?
- (76) ZAKARJA: Gud.
- (77) HERODES: Gud?
- (78) ZAKARJA: Jakobs Gud. Og det skal du vide, du Søn af Edom ...
- (79) HERODES: Der har vi det; altid skal jeg høre, at jeg er Edomit. Som om det var en Skændsel! Ha, det er min Stolthed, siger jeg dig. Og saa kan du ikke forstaa, det fryder mig at hades af jer og herske over jer, mig, Edom, som Jakob i over Tusind Aar har holdt nede, har lagt Trælleaag paa, har vrænget efter, har spyttet ad, mig, Edom, der dog har Førstefødselsretten, du, der taler om Ret. Jeg var et Friluftsmenneske, siger Skriften, mens Jakob var en dydig Mand, haa, denne rævegule Bedrager, der lod sig betale for et Maaltid Mad til sin sultne Bror. Der kom jeg hjem fra Jagten, veltilmode, forblæst og træt, og lod mig snyde min helligste Ret fra, fordi jeg aldrig kunde tænke, der var saa ful²⁰ en Sjæl paa Jorden som denne Brodersjæl.²¹ I Tusind Aar har jeg bødet, fordi jeg var ærlig og ligefrem, hvor du var lumpen og træsk; nu bryder Ørkenens fribaarne Lidenskab ind over Købstadens lurende Kløgt; Magten, den tause, stolte, frimodige, slaar Retten, den udspekulerede, evindeligt indsigende, snedigt krybende, ned. Tusind Aars Trællekaar har berettiget Magt at hævne paa magtsyg Ret. Omsider, omsider: Edoms Fod paa Jakobs Nakke! mit Maal, mit Maal: at holde Herskerstaven haardt i en hadet Haand over dette Folk, til jeg dør.
- (80) ZAKARJA: Din Tale er afsindig, du Aal med Løvestemme. Aldrig saa Solen større Mester i Løgn og List end dig.
- (81) HERODES: Tusind Aars Kamp — Tusind Aars Kamp med en æreløs Fjende — hvo undgaar Forsimpling i den?
- (82) ZAKARJA: Og dernæst skal du vide, Kong Herodes, at Israel over Esau er Gud Herrens egen Ordning. Vil du sætte dig op mod den?
- (83) HERODES: Guds Ordning — hm! Hvad staar der i Skriftens Beretning? hvo evner at udtyde det rigtigt og visst?
- (84) ZAKARJA: Svar mig, du Udflugtsforagter, udfordrer du Himlen?
- (85) HERODES: Nej, jeg vil ikke svare. Og hvad? om Gud dengang foretrak Jakob, hvad følger saa deraf nu?
- (86) ZAKARJA: Gud Herren er ikke et Menneske, at han skulde fortryde. Du tør altsaa ikke svare mig: erklærer du Hærenes Jahve Krig?
- (87) HERODES: Nej — nu, saa tag da mit Svar. Jeg erklærer ikke Gud Krig.²² Og hvad ved vi om Gud? Nej. Men — men erklærer han mig Krig, holder han endnu med

²⁰*ful*: Højtideligt eller poetisk. Jf. engelsk "foul" og tysk "faul". Bruges her til at beskrive noget frastødende ved en persons indre egenskaber, at personen fx er moralsk fordærvet, ond, grim. [ODS]

²¹*Brodersjæl*: Reference til Esau og Jakob jf. GT: 1 Mos. 25,27-34.

²²*Krig*: Skal forstås i følgende betydning: Herodes erklærer ikke Gud krig. Men han véd sig i krig mod Gud, som edomit mod de af Gud foretrukne jøder. Jf. hvad han siger (også i en samtale med Zakarja) i tiende akt: "For hver, jeg har fjernet, som stod mig i Vejen, har jeg følt det som: atter en Sejr over Gud".

Jakob, nu, jeg er en Søn af Edom, jeg slipper ikke mit Maal.

(88) ZAKARJA: Hørte I det, I Jøder, hørte I Bespottelsens Ord?

(89) ALEXANDRA: Vi hørte det.

(90) ZAKARJA: Saa beder vi dig ikke længer om Aristobul, vi kræver ham nu. Sig Nej, og din Krigserklæring er falden, Krigen mod Gud.

(91) HERODES: Vi har talt længe nok. I kan gaa.

(92) ZAKARJA: Vi kræver ham. Og vil du ikke, nuvel, saa truer vi dig. Beskikker²³ du Ananel over os, da rejser vi os mod dig. Blodet skal flyde i Gaderne, og Ligene ....

(93) HERODES: Ja ja ja, det skal jeg nok sørge for. Gaa saa, du Kæmpe i Ord! Ve dig og dit Folk, om det maatte behage mig at gøre dig til mere!

(94) ZAKARJA: Og ve dig, om det maatte behage Himlen at gide agte paa dine Ord i Dag, du, der tror at kunne kæmpe mod Herren. Andet vil du erfare den Time, han tager Prøvelsen fra os, du, vor midlertidige Konge, du Tugtens Ris i Gud Herrens Haand, du Nar ved Almagtens Hof. (*De ud.*)

(95) ALEXANDRA: Eders Krone sidder skævt, Kong Herodes.

(96) HERODES: Nej; for I trækker i den fra alle Sider; det holder den lige.

(97) ALEXANDRA: Tro, hvad I vil. Før Aften ....

(98) HERODES: Hvad saa?

(99) ALEXANDRA: .... har Folket rejst sig, kalder I Ananel.

(100) HERODES: Og hvad saa?

(101) ALEXANDRA: Det vil jeg vise jer.

(102) HERODES: I?

(103) ALEXANDRA: Jeg. For jeg stiller mig i Spidsen for Kampen. Det er paa Tide, vi faar dette Oprør kuet. Jeg lader Aristobul udraabe til Ypperstepræst og Konge. Saa kan I og Ananel raade over dem, der vil følge jer. — I kan dræbe mig nu, om I lyster; det bliver jer en kortvarig Glæde. Nu — hvi²⁴ tøver I? har I ikke Drabanterne²⁵ derude? Og sky for at lægge Haand paa en Kvinde tror jeg dog ikke I er.

(104) HERODES: Det er lettere at leve i en Giftslangegrube end ved et Hof med Kvinder omkring sig. Og for jer Hasmonæere faar jeg ikke Fred, før jeg faar udryddet hver eneste af jer. I staar mig alle imod fra det gamle Træ der til mit eneste kære paa Jorden. Ogsaa hun er imod mig i denne Sag; jeg er viss derpaa, skønt jeg ikke har vexlet et Ord med hende derom; saa viss er jeg, at — Kostobarus, hent Dronningen! — at jeg tør ....

(105) SALOME: Herodes!

²³Beskikker: Betyder i denne sammenhæng "at udnævne" eller "at kalde" (som det også siges i repliknr. 99 i teksten) nogen til et særligt hverv. [ODS]

²⁴hvi: "hvorfor".

²⁵Drabanterne: Kommer af det middelnedertyske ord "dravant" og betegner en soldat af en fyrstelig persons livvagt. [ODS]

- (106) HERODES: Hvad nu?
- (107) SALOME: Jeg har noget at spørge Kostobarus om — ja, det haster. Lad Menahem hente ....
- (108) HERODES: Nu, Menahem, skynd dig! Saa viss er jeg i min Sag, at jeg tør love jer dette: kræver hun Ananel som Ypperstepræst, skal Aristobul blive det. Men ved Himlens og Jordens Guder og Gud: kræver hun sin Bror, skal Ananel blive det i samme Time og Stund.

De venter.

- (109) MARIAMME: (*ind*) Hil jer! Ej, for et fornemt Selskab saa tidligt paa Dagen.
- (110) HERODES: Hil dig, min Hustru! Jeg har ladet dig kalde for — aah, Mariamme, de glødende Perler omkring din Hals — det er et Under at skue.
- (111) MARIAMME: Perlerne vel?
- (112) HERODES: Ja og Halsen og — Munden — og Kinderne med ....
- (113) MARIAMME: Saasaa .... det hele Hovede altsaa. Riv det ikke af mig. Tror du, der var meget Stads ved Perler og Hals, hvis du fik revet Hovedet af?
- (114) HERODES: Mariamme, sig mig ....
- (115) SALOME: Lad hende ikke staa Alexandra saa nær, Herodes.
- (116) MARIAMME: Ah, er Salome her ogsaa? Hvad vil I saa mig?
- (117) HERODES: Blot bede dig om et Raad, høre din Mening: hvem anser du for bedst skikket²⁶ til Ypperstepræsteposten, din Bror eller Ananel?
- (118) MARIAMME: Men, Herodes, du ved jo, jeg blander mig aldrig i Regeringsanliggender. Ganske visst har Mor bedt mig lægge et Ord ind for min Bror, men jeg svarede: ”Aristobul er voxen; jeg har nok at gøre med at skøtte²⁷ om mine Drengene”.
- (119) HERODES: Det var ret, Mariamme. Tak, min Elskede, Tak for det Ord. Men naar jeg nu ønsker at høre din Mening, hvad svarer du saa?
- (120) MARIAMME: Jamen hvad skal jeg svare, kære, naar jeg ingen Mening har?
- (121) HERODES: Du har dog et Ønske i hvert Fald?
- (122) MARIAMME: Nej — ja, saa ved jeg ikke selv. Til at begynde med ønskede jeg visst min Bror — jo, det tror jeg nok; men saa tænkte jeg lidt over Tingene — og ved du hvad? vil du ønske ondt over nogen, saa ønsk dem høje Stillinger — — nej nej, alt saadan noget har jeg ingen Forstand paa. Maa jeg blot beholde min Bror og min Husbond som nu, saa bær jer ad, som I vil.
- (123) HERODES: Vidste jeg dog, om du talte saadan af Sandhed eller af Klogskab! Havde jeg Visshed for Sandhed, da holdt jeg Alverdens Lykke i min højre Haand.

²⁶skikket: Duelig eller velegnet.

²⁷skøtte: Ordet kan ses som udtryk for udførelse af et hverv, en opgave en gerning, men i denne sammenhæng betyder det: ”sørge for”, ”tage sig af”. [ODS]

- (124) ALEXANDRA: Lidet talte du en Søster og Datter værdigt, mit Barn.
- (125) HERODES: Desmere en Hustru og Dronning, min Elskede.
- (126) SALOME: Det er ikke Tid til at kæle, Herodes.
- (127) ALEXANDRA: Hvem kalder I da, Kong Herodes?
- (128) SALOME: Det var af Klogskab. Hvorfor tror du, hun har taget det Perlebaand paa? Og tro mig, Kostobarus har dog set sit Snit til at røbe hende ....
- (129) MARIAMME: Røbe mig hvad?
- (130) SALOME: Ja, just Kostobarus; jeg har anet det længe; han og du lægger Raad op mod Kongen.
- (131) HYRKAN: Det er Løgn.
- (132) HERODES: Hvorfra ved du det, Hyrkan? hvad kender du til det? vil I gøre mig gal allesammen? skal jeg laase jer inde i Slottet til Hobe og brænde det af? Hvad er det for en Verden, jeg er omgivet af? Min Svigermoder ønsker Mord over mig, mit Folk truer mig med Oprør, min Hustru bedrager mig med min Ven og Feltherre, og min Søster forgifter min Sjæl. Og her sidder jeg og er magtesløs, har ikke engang Kraft til at udnævne en usselig Præst, enddog jeg er Konge i Riget, og I ....
- (133) ALEXANDRA: Nu faar I atter et Anfald, Kong Herodes. Naar mit²⁸ Æt igen sidder paa Davids²⁹ af eder besudlede Trone, vil jeg sende eder til Rom, at I paa Amfiteatret kan kæmpe med de andre vilde Dyr.
- (134) HERODES: Fordi jeg er trænet, mener I. Men nu er det nok for i Dag. Menahem, ræk mig Papyrussen, at jeg kan skrive under. Kostobarus, lad gaa Bud til Ananel, at han er Ypperstepræst.
- (135) ALEXANDRA: Kong Herodes ....
- (136) HERODES: Og du, Hyrkan, træder med mig ud paa Altanen. (*Udenfor.*) Sønner af Israel! Jahve og jeg har i Dag beskikket eder en ny Ypperstepræst. Hans Navn er Ananel ben .... (*Vildt Skrig, der vedvarer.*) (*Atter inde.*) Kostobarus, hold Tropperne i Beredskab, saa jeg, hvad Øjeblik, jeg .... Hvad er der?
- (137) KOSTOBARUS: Et Sendebud fra Dronning Kleopatra³⁰ søger Dronning Alexandra.
- (138) ALEXANDRA: Jeg skal komme.
- (139) HERODES: Fra Dronning Kleo .... Nej, I skal ikke, Dronning Alexandra. I skal blive. Før Gesandten ind! Her! — Hvad plejer I Forhandlinger med Udlandet om?

²⁸ Skulle angiveligt have været 'min'.

²⁹ *David*: Kong David (d. 962 f.Kr.), Sauls efterfølger og den første konge, der samlede Israel som rige med hovedstad i Jerusalem. I Bibelen beskrives Kong David især i 1. Samuelsbog. Kaj Munk skrev i 1933 også et skuespil om Kong David: "De Udvalgte". [BOE]

³⁰ *Dronning Kleopatra*: Ægyptisk dronning (70/69-30 f.Kr.), berømt for at være Julius Cæsars elskerinde og gift med Markus Antonius, sammen med hvem hun begik selvmord, da deres sammensluttede hære led nederlag til Octavius (den senere Kejser Augustus). [BOE]

- (140) ALEXANDRA: I spørger, skønt uden Ret til at spørge. Jeg vil vise eder den Gunst at svare. For et Par Uger siden lod jeg gaa Bud til Ægypten for at erfare dets Stilling til vort Præstevalg.
- (141) MARIAMME: Mor, hvad har du gjort!
- (142) SALOME: Det skal koste dig din Hals, Forræderske.
- (143) HERODES: Hvad kommer det Ægypten ved?
- (144) ALEXANDRA: Det vil Svaret kunne sige eder; der er Gesandten.
- (145) GESANDTEN: Hil eder, Dronning Alexandra, og eder, Kong Herodes. Jeg bringer gunstigt Bud og Hilsen fra Ægyptens Dronning, Kleopatra.
- (146) ALEXANDRA: Hvad Svar har du?
- (147) GESANDTEN: Jeg har Svar til eder i Enrum, min Dronning.
- (148) ALEXANDRA: Sig frit frem.
- (149) GESANDTEN: Naar *I* kræver det. Dronningen lader melde, at det er hendes Ønske, at Stolen besættes med Prins Aristobul. Var Kongen uvillig — (*Standser.*)
- (150) HERODES: Hvad saa?
- (151) GESANDTEN: — bemyndigede Dronning Kleopatra eder, Dronning Alexandra, til at melde Kongen, at en Hær stod rede ....
- (152) HERODES: Under hvem?
- (153) GESANDTEN: Cæsar Antonius³¹ vilde selv ....
- (154) HERODES: Cæsar selv! Jasaa!
- (155) ALEXANDRA: Bring Hilsen tilbage fra Alexandra, Jødernes Dronning, og sig, at Svaret har glædet mig højlig. Da Ypperstepræsten alt er udnævnt og ikke er den af Cæsar og Dronningen ønskede, kommer Tilbudet om Hæren mig meget ....
- (156) HERODES: Ti!
- (157) HERODES: Bring Hilsen og Hyldest tilbage og sig, at det altid er Jødernes Konges Glæde at følge den tapreste Cæsars og skønneste Dronnings Vink. Meddel, at strax efter Modtagelsen af Budet fandt Prinsens Udnævnelse Sted. Kostobarus, bevært denne Fremmede. Gak med Fred!
- (158) GESANDTEN: Hil Kong Herodes! (*Ud.*)
- (159) HERODES: Hyrkan, meddel du Folket, at det var en Spøg, en daarlig Spøg med Ananel, og at den kongelige Familie og den rette Ypperstepræst om en føje Stund vil træde frem paa Altanen for at hyldes. Menahem, følg efter mig! (*De ud.*)
- (160) HYRKAN: (*udenfor*) Abrahamssønner! lig et Vindpust hen over Sarons Slette³² var

³¹*Antonius*: Markus Antonius (83-30 f.Kr.), romersk general under Julius Cæsar (100-44 f.Kr.), siden triumvir (del/embede i en tremandsregering) og Dronning Kleopatras elsker. I kampen mod en anden triumvir, Octavian, tabte Antonius og Kleopatra og begik slutteligt selvmord. [BOE]

³²*Sarons Slette*: På hebraisk "Ha-sharon", en særlig del af middelhavskystslätten i Israel på knap 90 km i nord-sydgående retning, der indtil 1800-tallet var bevokset med træer. Ørkensletten nævnes endvidere flere steder i Bibelen. [BOE]

Kongens spøgende Ord. Eders Standhaftighed har staaet sin Prøve. Og se, Kongens Vilje er som Jahves³³Vilje. Ret nu skal I hilse jer Glædes Kaarne. (*Jubel.*)

(161) ALEXANDRA: Tak, mit Folks Gud, for denne Stund! Nu er jeg rede til Døden, nu jeg har set Herodes saa kuert.

(162) MARIAMME: Mor, hvad er det, du gør, hvad er det, du gør!

(163) SALOME: Tvi³⁴dig, tvi! Gid dit Navn maa udslettes af Jorden, dit Afkom raadne, før det dør! gid din knejsende Nakke maa knækkes ved Bøddelhug, dit Blod slikkes af Gadens skabede Hunde!

(164) HERODES: (*ind med Aristobul*) Her er eders Søn, Dronning Alexandra; han er nu Jødernes Ypperstepræst.

(165) ALEXANDRA: Tillykke, min Søn! Jahve signe dig og lede din Fod en Række af Dage!

(166) HERODES: Saa træder vi frem for Folket. Mariamme, ræk mig din Arm. (*Frem. Atter endeløs Jubel: hil Aristobul, hil Herodes, hil Mariamme, hil Mariamme, hil Mariamme og Herodes, hil Alexandra, hil Aristobul og Mariamme, hil Hyrkan, hil Herodes og Mariamme, hil, hil!*)

(167) SALOME: Hvor hæsligt at høre Hoben huje!

(168) ARISTOBUL: Herodes, jeg lover dig, saa sandt jeg er din Dronnings Bror, vil jeg altid være min Søsters Husbonds Ven. Du skal aldrig angre denne Stund.

(169) HERODES: Nu er du glad for Jubelen derude, den gør dig godt og god. Naar du engang bliver vant til den, gør den dig godt og ond.

(170) ARISTOBUL: Tag mod min Haand, min Konge.

(171) SALOME: Rækker du Hasmonæerne Haand, min Bror?

(172) ALEXANDRA: Lov ikke for meget, min Søn.

(173) HYRKAN: Alexandra!

(174) MARIAMME: Gør det, Herodes, gør det, mit Hjertes Tak, hvis du gør det!

(175) HERODES: Paa hvad rækker du mig Haanden? Rækker du mig den paa, at du aldrig vil true min Krone, tager jeg imod den?

(176) ARISTOBUL: Saa tag imod den, min Konge.

(177) MARIAMME: Tak, begge.

(178) HERODES: Ogsaa din Haand vil jeg modtage, min Hustru.

(179) HYRKAN: Gud Jahve velsigne eder!

(180) ALEXANDRA: Jeg lider ikke det der.

³³Jahve: Den gammeltestamentlige betegnelse for Gud var JHWH. For at undgå at udtale Guds navn forsynede de middelalderlige håndskrifter til GT gennemgående konsonanterne JHWH med vokalerne i "adonaj" (hebraisk for "herre" i flertal) - deraf dannes formen Jahve og Jehova. [DSD]

³⁴Tvi: Ordet "tvi" er en gengivelse af lyden fra den handling at spytte, og bruges som udtryk for afsky, ringeagt eller ærgrelse. [ODS]

- (181) SALOME: Jeg heller ikke, jeg heller ikke.
- (182) HERODES: Og se, der kommer Menahem med Pokalen efter min Ordre. Saa drik da en Skaal med mig paa det, der er sket i Dag. Dette gyldne Bæger skænker jeg dig som Eje, min Ypperstepræst; lad det gaa i Arv til din Slægt som en Gave fra Kong Herodes. Men tøm det nu først til Bunden, tøm det paa, at mine Ønsker for dit Præstedømme maa se deres Opfyldelse.
- (183) ARISTOBUL: Tak for din Skænk, min Konge. (*Drikker.*)
- (184) HERODES: Nej, jeg vil ikke drikke, saalænge I haanseer³⁵ mig saadan, Dronning Alexandra.
- (185) ALEXANDRA: Det var ikke Haan, det var Beundring. En Forstillelsens Mester er I, at I kan gøre saa gode Miner til saa slet et Spil.
- (186) MARIAMME: Mor!
- (187) HERODES: Hvor slet Spillet er, ved I kanhænde næppe selv. Blot ikke ogsaa eders Miner er altfor gode!
- (188) ARISTOBUL: Hvorfor flytter I paa Solen? den er jo nær nok, hvor den er.
- (189) ALEXANDRA: Solen? — Herodes!
- (190) ARISTOBUL: Nej, ikke ind i mig! den brænder mig jo, brænder mig op.
- (191) ALEXANDRA: Slave, hvad var der i Vinen, I gav ham? saa svar dog, svar.
- (192) MENAHEM: Ingenting, ingenting. Spørg Kongen.
- (193) MARIAMME: Aristobul, er du syg?
- (194) HYRKAN: Hvad er der?
- (195) ARISTOBUL: Vil ingen slukke? den brænder jo mig — os alle — det hele Rige i Brand. Aa, sluk dog, sluk.
- (196) ALEXANDRA: Min Søn! min Søn!
- (197) SALOME: Min Bror! Herodes!
- (198) HERODES: Kostobarus! slæb hende ud! med Magt! strax!
- (199) ARISTOBUL: Men Stjernen! aah, Stjernen!
- (200) HYRKAN: Min Dreng, mit Barnebarn, du kære!
- (201) ALEXANDRA: Min Søn, er du død, min Søn!
- (202) ARISTOBUL: Mor — Mariamme — kys mig — (*dør*).
- (203) ALEXANDRA: Tilsteder Kongen, at min Søns Lig føres over til min Bolig, og at Begravelsen overlades til mig?
- (204) HERODES: Som I vil det, Dronning Alexandra. Jeg skal give Ordre derom.
- (205) ALEXANDRA: Saa gaar jeg i Forvejen for at berede alt for den døde Ypperstepræst.

³⁵haanseer: Sammenstilling af "hån" og "se". Egen konstruktion jf. fx "hån-le". [ODS]

- (206) HYRKAN: Jeg gaar med, jeg gaar med.
- (207) HERODES: Ypperstepræst, ja. Saa kan I ikke overtage Begravelsen. Den er offentlig, bliver Kongens Sag.
- (208) ALEXANDRA: Ogsaa det; ogsaa det! — Men til Stede ved Ligbegængelsen³⁶ kommer jeg, Konge, og det skal I mærke, det sværger jeg ved de afsatte Kongers Kældre i Rom.
- (209) HERODES: Vi faar se.
- (210) ALEXANDRA: I skal stille for Cæsar og Kleopatra, og I vender ikke tilbage, saa sandt Gud i Himlen lever, og jeg er hans Redskab paa Jord. (*Ud med Hyrkan.*)
- (211) MARIAMME: (*hulker ved Liget*) Lille Bror, lille Bror, lille Bror!
- (212) HERODES: Mariamme, saasaa, Mariamme, min Hustru, hører du, saa!
- (213) MARIAMME: Nej — jeg hører ikke. For jeg holdt af ham, som jeg holdt af dig. Holdt af jer begge lige. Hver med sin Kærlighed. Men min Kærlighed til ham har du nu gjort til Lig — og min Kærlighed til dig til Afsky ....
- (214) HERODES: Sig det ikke, ikke, Mariamme, ikke det Ord. Forstaar du mig da heller ikke? forstaar du da ikke, han maatte dø? forstaar du ikke, det var eneste Udvej? O jo, sig Ja! — Og det er godt, han er død; for du holdt af ham, og du maa ikke holde af nogen paa Jorden uden af mig; saa hellere ingen, slet ingen. Du maa ingen Følelse eje af Godhed uden for mig. Derfor fortryder jeg ikke min Gerning. Og dog er der ingen, der lider, i alt Palæstina som jeg i denne Stund, lider ved at se dig lide, lider ved at skulle volde dig Smerte, lider ved at maatte vække din Afsky for mig. Forstaar du det ikke, Mariamme, du ene, du himmelske, forstaar du ikke, jeg er ond, fordi jeg er stærk, og Jeg er stærk, fordi jeg har et Maal: denne Krone ufravristelig om min Tinding. Jeg maa ofre alt i Verden for dette ene Maal, fordi jeg er mig, fordi jeg maa, hvad jeg vil, fordi jeg vil, hvad jeg maa; forstaa mig og tilgiv mig, Mariamme, Naade, tilgiv mig, tilgiv ....
- (215) MENAHEM: Herre Konge, Herre, Herre Konge ....
- (216) HERODES: Hvad er der?
- (217) MENAHEM: Kostobarus.
- (218) HERODES: Nu?
- (219) KOSTOBARUS: En Deputation fra Folket for at takke eder for eders Valg af Ypperstepræst. Jeg ved ikke ret, hvorledes ....
- (220) HERODES: Nej, nej. Hurtigt! bring Liget ud, ja, giv det i Enkedronningens Varetægt! Min Hustru, naa, ledsag Dronningen over! Vel! Før Mændene ind! (*Træder hen til Altandøren, ridser sig med en Kniv i Lillefingeren, lader Blodet dryppe paa Gulvet.*)

³⁶*Ligbegængelsen*: Ældre nydansk ord, som betegner den handling, hvorved en afdød bringes til sit sidste hvilested: en slags højtidelig ligfærd med ceremonier og et stort følge. [ODS]

- (221) ZAKARJA: (*ind med de to*) Herre Konge, fra hele det jødiske Folks Mund strømmer nu Velsignelse mod jer, at I overvandt eders egen Tilbøjelighed og gav os en Ypperstepræst efter Jahves Tykke³⁷ og Folkets Sind.
- (222) HERODES: Hvorfor kvæder³⁸ I Lov til den, hvis Hoved er dækket af Aske og Kjørtel sønderrevet? Har Jahve for Skik at straffe den, der ydmyger sig, at slaa den, der gør hans Vilje? Se, Ulykken hænger lavt over mig og mit Hus: da Aristobul og jeg traadte ind fra eders varme Hyldest derude, snublede han over Trinene og slog sin Pande mod Bordets Kant. Der ser I hans Blod paa Gulvet. Forstaa min Smerte.
- (223) ZAKARJA: Kong Herodes, er — er Ypperstepræsten død?
- (224) HERODES: Nej, nej, han er bragt til Sengs, og min egen græske Saarlæge forbinder og tilser ham; mere kan jeg jo ikke.
- (225) ZAKARJA: Det var bedst for os alle, Kong Herodes, om Aristobul ikke døde.
- (226) DE TO: J, ja.
- (227) HERODES: Sandelig, Zakarja, min Ven, og I, den højeste Guds Tjenere! Ty til Templet og raab til Jahve! Selv gaar jeg ind i mit Lønkammer³⁹ og raster ikke med at trygle den Almægtige om min unge Slægtnings Liv.
- (228) ZAKARJA: Det er en tung Sag, vi maa bringe Folket Bud om. Bed til Gud for jer egen Skyld, Konge, at den ej maa vorde tungere. — Herren være os alle naadig, saa mange som har fortjent det! (*Ud.*)
- (229) HERODES: Kostobarus!
- (230) KOSTOBARUS: Herre Konge!
- (231) HERODES: Aristobul dør op ad Dagen efter et Fald ned ad Trappen her. Forstaa du?
- (232) KOSTOBARUS: Ja, Herre Konge.
- (233) HERODES: Han dør ikke, før du har forstærket Vagten ved Slottet til det tredobbelte og anbragt Dobbeltbesætning paa alle Torve og Gadekryds. Du udsteder i mit Navn Forbud mod, at der holdes Møder, og mod, at Folk staar stille paa Gaden. Du slipper alle Spionerne ud over Byen, og ved ringeste Tegn til Sammenstimlen rydder du op med skaanselsløs Haand.
- (234) KOSTOBARUS: Vel, Herre Konge.
- (235) HERODES: Forbered Valget af en anden Ypperstepræst. Vi vil ikke udæske⁴⁰ med Ananel nu. Af Hasmonæerne⁴¹ er der ingen fler. Farisæernes Parti er for mægtigt — find en iblandt Sadukæerne, en betydningsløs og ufarlig Person, en stor Taler f.

³⁷Tykke: Kan både betyde "vilje" og "behag". [ODS]

³⁸Hvorfor kvæder I Lov: Betyder: "hvorfor lovpriser I mig!". Jf. "kvad", et digt, især fra den nordiske oldtid. [ODS]

³⁹Lønkammer: Ældre nydansk ord, der betegner et kammer, et lille værelse, hvor man kan være ene, uforstyrret - et slags privat gemak. Jf. "løn", især poetisk eller arkaisk: skjult, hemmeligt, ukendt. [ODS]

⁴⁰udæske: Ordet betyder i denne sammenhæng at fremkalde irritation eller vrede hos nogen: at ægge eller udfordre. [ODS]

⁴¹Hasmonæerne: Der er tale om den slægt, som Mariamme tilhørte.

Ex., prøv med en Mand som Annas.⁴² — Selv rejser jeg til Ægypten endnu i Dag. Menahem, du følger mig paa Færden. Skik⁴³ Bud efter Josef, Salomes Husbond; han skal være Statholder. Kostobarus, sørg for, at 1000 Mand af de mest paalidelige og dumdristige staar rede til Opbrud ved første Hanegal.

(236) KOSTOBARUS: Skal vi tage af Kornvagterne?

(237) HERODES: 500 af dem og 500 fra Forstæderne. Med Livvagten vogter du personlig Dronning Alexandra. Hun tager intet Skridt, bogstaveligt, forstaar du, uden du er klar over hendes Hensigt dermed. Ved Aristobuls Begravelse er hun upasselig og kan ikke følge. Forstaar du?

(238) KOSTOBARUS: Vel, Herre Konge.

(239) HERODES: Det store Torvetempel i den nye Kystby⁴⁴ er endnu ikke paabegyndt. Arbejdet skal sættes i Gang i Morgen, saa i hvert Fald Grunden kan være lagt ved min Hjemkomst. Dette meddeler du Alertus og Ptolemæos. Hvad sidste Skatteinddrivning angaar, saa opsæt den, til jeg vender tilbage. Lad os ikke tirre Folket mere end nødtørftigst for Tiden. Og vender jeg ikke tilbage, hvorfor skulde der saa ligge Penge til min .... Naa, der er Josef. Gaa!

(240) JOSEF: Min Formiddagslur, min Formiddagslur! Hvad er der, der ikke kan vente?

(241) HERODES: Farbror! Forhold, din Hustru vil sætte dig ind i, nøder mig til en pludselig Rejse til Ægypten; jeg udnævner dig til Statholder imens.

(242) JOSEF: Ah, find en anden. Hvorfor skal jeg have Ulejlighed med det?

(243) HERODES: Fordi jeg maa have en Mand magelig nok og gammel nok til, at jeg kan stole paa ham. Det er du.

(244) JOSEF: Hvad skal jeg da gøre?

(245) HERODES: Hør nu: Aristobul, du ved, den unge, er udnævnt til Ypperstepræst.

(246) JOSEF: Nej, se, det glæder mig ....

(247) HERODES: Hør nu paa mig: dernæst styrtede han ned ad Trappen der og slog sig ihjel ....

(248) JOSEF: Men tænk, hvor uheldigt! det nette Menneske! det gør mig da virkelig ....

(249) HERODES: Stille! Ved hans Jordefærd drager du forrest og viser den største Sorg og Smerte, forstaar du, husk, du er mig, Kongen, og han er Jødernes Ypperstepræst. Ellers følger du blot med i alt, hvad Kostobarus gør, uden at foretage dig noget, med mindre du fatter begrundet Mistanke; saa sender du Ilbud til mig. Han er Verdens

⁴²Annas: Jødisk ypperstepræst (6-15 e.Kr.) under Kejser Augustus. Ifølge NT: Joh. 18,13 og 24 samt NT: ApG 4,6 var Annas Kajfas' svigerfader. Annas og Kajfas optræder også i Munks "De Herrer Dommere (1942)" og nævnes i "En Idealist" (1928). [DSD]

⁴³Skik: Her bruges ordet i betydningen "at sende".

⁴⁴den nye Kystby: Herodes den Store ombyggede og udvidede havnebyen Cæsarea Palæstina i perioden 22-10 f.Kr. Bynavnet "Cæsarea" nævnes flere steder i Bibelen, men de fleste refererer direkte til byen Cæsarea Fillipi ved Jordanfloden (bl.a. hos Matthæus og Markus), mens andre er mere uklare. Herodes opkaldte byen efter sin ven Markus Antonius, også kaldt Cæsar Antonius. [BOE]

paalideligste og troeste Mand, det betyder jo ikke meget. Tag ikke Hensyn til, hvad Salome siger og gør, med mindre Kostobarus raader dig til det. Til alt dette er du mig magelig nok. Men dernæst — Josef, Josef, du er ogsaa gammel og styg nok, for du er gammel og styg. Min Hustru Mariamme giver jeg i din Varetægt. Du indestaar mig med dit Liv — nej, nej, under Helvedes Pinsler for, at hun ikke træffer sammen med nogen Mand i al den Tid, jeg er væk — i al den Tid, siger jeg — — ligegyldigt, hvor lang den bliver — forstaar du? Det er en farefuld Færd, jeg drager, og skulde jeg blive væk for bestandig, saa hør (*hvisker til ham*) . Du blegner. Sværg, at du ønsker dig et langt, langt Liv under Himlens Forbandelse i Armod, Spedalskhed og Barnløshed, om du ikke lyder mit Ord. Sværg!

(250) JOSEF: Nej, nej, det vil jeg ikke, det kan jeg ikke, det er saa ondt.

(251) HERODES: Saa tager jeg dit Hoved, inden jeg rejser. Sværg eller dø.

(252) JOSEF: Saa sværger jeg da. Saa sværger jeg da.

(253) HERODES: Vel. Jeg skal lønne dig dyrt, om jeg kommer tilbage og finder alt værdigt til Løn. Og intet Ord til nogen om dette! Forstaar du? Det gælder dit Liv. Og mit. Og tusindfold mere end det.

(254) JOSEF: Jeg lover, jeg lover.

(255) HERODES: Og jeg holder. Lign mig i det!

2. Akt: II

I KLEOPATRAS BORG

45

(256) ANTONIUS: Men, lille Tigerinde, lille Tigerinde, hvorfor gøre et saadant Væsen af det?

(257) KLEOPATRA: Han har overtraadt vor Befaling.

(258) ANTONIUS: Der er Præster nok, der er alt for mange.

(259) KLEOPATRA: Han har overtraadt vor Befaling.

(260) ANTONIUS: Hvad rører det Rom, hvem der slagter Lam i Jerusalem?

(261) KLEOPATRA: Han har overtraadt vor Befaling.

(262) ANTONIUS: Det har han jo netop ikke; han kalded just ham, du bød.

(263) KLEOPATRA: Han har myrdet en Prins af Blodet.

---

⁴⁵*Kleopatras borg*: Sandsynligvis menes Ægyptens hovedstad, Alexandria (efter Alexander den Store), beliggende ca. 200 km nede af Nilen. På Herodes' og Kleopatras tid var Alexandria den antikke verdens største by og et kraftcenter for hellenistisk (græsk) kultur, oplysning og videnskab. [BOE]

- (264) ANTONIUS: Naa ja, de Prinser af Blodet, dem ser I jo paa, som om det var Senatorer. Men hvad? en Prins af Blodet ham kan man jo netop tappe, ikke, hva, hahaha.
- (265) KLEOPATRA: Jo, Cæsar, jo haha, jo, Cæsar, min Cæsar, aah, min, aah ja, men — du er altfor god og ærlig. Lige saa tapper og — stor, du er — og smuk — — lige saa god er du, godtroende ogsaa, det kommer af, du kære, du har bevaret dit friske Barnesind; du er saa oprindelig, selv i din Manddom, saa ligetil, saa simpel.
- (266) ANTONIUS: Hov hov! er jeg simpel! hvad?
- (267) KLEOPATRA: Du tror den Jøde for godt. Du slaar ud med Haanden over Floden og ler og siger: Sikken en halvraadden Træstamme! — Cæsar, det *er* en Krokodille; det kan jeg, der har mit Hjem her ved Floden, se.
- (268) ANTONIUS: Han⁴⁶ har gjort mig de Snese af Tjenester, han har altid vist mig Ærbødighed, han har — tænk paa de Gaver, han bragte med denne Gang.
- (269) KLEOPATRA: Glem ikke, du har givet ham i mine Hænder.
- (270) ANTONIUS: Og hvad vil du saa med ham, Tigerinde?
- (271) KLEOPATRA: Lade lave et Tremmebur til ham, et Jerntremmebur. Endelig faar jeg Ram paa denne hovmodige Aadselgrib. Daglig vil jeg komme og staa uden for Buret og made ham gennem Tremmerne.
- (272) ANTONIUS: Det er mig saa gaadefuldt som Germansk, hvorfor den Prinsepræst ligger dig saadan paa Sinde.
- (273) KLEOPATRA: Ser du da ikke, hvor klogt det er? Vi lader Alexandra regere Jødeland for os og tvinger hende til Trælledighed ved af og til at true hende med at slippe ham løs.
- (274) ANTONIUS: Lille Slange, lige saa snedig som grusom! hvor faar du alle de Planer fra! Jeg nærer nok en Slange ved min Barm,⁴⁷ hvad, ha! Men — men — se, han styred' jo selv godt nok, selv lydigt nok — ja ....
- (275) KLEOPATRA: Cæsar!
- (276) ANTONIUS: Ja, ja, jo — men jeg har ondt af det for den gode Mand.
- (277) KLEOPATRA: Den gode Mand! ha! Herodes Jødekonge den gode Mand! Jeg kan da ikke begribe — har du fuldstændig glemt, hvordan han omtalte dig til mig, da jeg var hans Gæst i Jerusalem?
- (278) ANTONIUS: Hvordan glemme, hvad man aldrig har vidst!
- (279) KLEOPATRA: Jeg har sagt dig det. Vi laa og spiste, jeg nævnede dine Bedrifter, og til min Forfærdelse svarer han: Jeg nærer ingen Beundring for Folk, der kun kan slaas med Hænderne.

---

⁴⁶Han: Herodes den Store støttede og var ven med Markus Antonius i dennes konflikt med Octavian. [BOE]

⁴⁷Jeg nærer nok en Slange ved min Barm: Udtryk fra den græske fabeldigter Æsop (ca. 500-tallet f.Kr.), nærmere betegnet fabeln ”Bonden og Slangen”. Kan samtidig også være en henvisning til slangen i Edens Have. [DSD & WIKI-EN 03.06.08]

- (280) ANTONIUS: Hvad — hvad mente han med det?
- (281) KLEOPATRA: Og fortsætter: Heltenavn værd er ikke enhver bredskaftet Gladiator eller bøgende⁴⁸ Stud.
- (282) ANTONIUS: Kleopatra, har han sagt saadan, sagt saadan om mig?
- (283) KLEOPATRA: Jeg maatte lade en Slave dræbe, der havde hørt det, for at hindre Forhaanelen i at naa ud.
- (284) ANTONIUS: Saadan omtaler han mig, i din Nærværelse, i Slavers Paahør! Jeg skal — jeg skal .... En bredballet Gladiator .... jeg skal .... jeg skal .... En bøgende Stud .... ja, jeg skal bøge ham, jeg skal stange ham. Kald ham herind.
- (285) KLEOPATRA: Antonius, min Ven, behersk dig! hvad Vægt vil du lægge paa en Jødes Ord! Husk, du har givet ham i mine Hænder. Du vil da ikke nedværdige dig til at vise dig hidsig over for ham?
- (286) ANTONIUS: Skulde jeg nedværdige mig til at beherske mig over for ham? Lægge Baand paa mig for hans Skyld? Kunde aldrig falde mig ind. Hører du, jeg siger: kunde aldrig falde mig ind. Skal jeg betvinge mig over for en Sjakal? Og ikke sparke den til Side? Der har jeg gaaet og troet hans Forsikringer og hans Venskabsord og hans Hyldesteder og hans Spyt og Snot ....
- (287) KLEOPATRA: Kæreste Cæsar Antonius ....
- (288) ANTONIUS: Bliv fra mig. Rør mig ikke. Tror du, jeg har indtaget en Verden og erobret mig Siddeplads mellem Guder for at lade en omskaaren Rotte vise Hugtænder bag min Ryg og vrikke med sin exemfyldte Hale efter mig? Kommer han snart? naa! I det Øjeblik, han kravler over Dørtrinet, skal jeg løbe mit alt for gode Sværd indtil Skæftet ned i hans løgstinkende Kæft.
- (289) KLEOPATRA: Vil du vanære baade dig selv og mig! Cæsar Antonius, det er mit Alvor: sæt dig ned paa Tronstolen ved min Side og lad Drabanterne tage Opstilling — eller jeg gaar min Vej, Cæsar, og laaser mig inde.
- (290) ANTONIUS: Naa, naa, naa. Ja. Men giver du mig ikke Ret? Ja men, vær nu ikke vred, det er jo — men — naa, lad os sætte os — saa fører du Ordet ....
- (291) KLEOPATRA: Tys!
- (292) HERODES: (*ind; næsegrus*) Hil jer, almægtigste Guddomme! jer ringeste Slave hilser og hylder jer.
- (293) KLEOPATRA: Vi har ingen Brug for Hyldest af Slaver.
- (294) ANTONIUS: Stands! Dørene til, dernede! hvad skal vi med alle de Krigsmænd herinde? Hvi kommer du slæbende hid med en Hær?
- (295) HERODES: Din Slaves beskedne Følge vil hylde min Herre og Cæsar.
- (296) ANTONIUS: Hylde mig! Er det ogsaa for at hylde mig, at du — naa, ja, tal du, min Dronning!

---

⁴⁸*bøgende*: ”At bøge”: lydefterlignende ord for et kreaturs småbrølen. [ODS]

- (297) KLEOPATRA: Velkommen hertil, Herodes! det er mig en Glæde at se dig igen. Sidste Gang, vi saas, var i Jerusalem. Da var jeg Gæst hos dig. Du viste mig Byen, Fæstninger, Anlæg, Porte — jeg ser endnu for mig dine Hænders flotte Udsving, hører din Tales Dryp. Nu skal jeg gøre Gengæld. Lille Dronning Kleopatra, som den store Kong Herodes ofrede et Par naadige Timer af sin Tid paa, er det en Ære at gøre Gengæld. Selv om Ægypten er fattigt over for Jødeland, har jeg dog ogsaa noget at vise dig. Fængslerne for Exempel. De ægyptiske Fængsler. Indvendig fra.
- (298) HERODES: Hm.
- (299) KLEOPATRA: Du har forbrudt⁴⁹ dit Liv. Dog — vi ynkes over dig og giver dig som en Naade Lov til at fremføre, hvad du mener at kunne undskylde dig med. Blot ingen Løgne. Om Ypperstepræstens Fald ned ad Trappen ønsker vi ingen Beretning.
- (300) HERODES: Jer Slave har intet at fremføre ud over en Bøn om Døden.
- (301) KLEOPATRA: Har — har du intet at sige?
- (302) HERODES: Intet, du himmelske Guddom, intet.
- (303) KLEOPATRA: Ja — ja, saa er der jo ikke .... kan vi jo .... er der jo ikke mere at tale om.
- (304) ANTONIUS: Jo, sandelig er der mere at tale om. Rejs dig og staa paa dine Fødder, om dine Knæ da kan bære saa menedersk⁵⁰ en Krop. Se mig ind i Ansigtet, du Giftslange, der helst hugger bagfra, og sig mig saa: en indskrænket Gladiator med plumpe Næver, ved du, hvem det er? en brovtende⁵¹ Stud, ved du, hvem det er? det er mig, Verdensbeherskeren, Cæsar Antonius. Og ved du, hvem jeg har faaet det Skudsmaal af? Af en runken, kvækkende Frø i Mudderet i en Biflod i et Barbarland, af en Hyæne, der lusker rundt om Natten paa Slagmarkerne efter Lig, af dig, Herodes, du fordømte, hykleriske ....
- (305) HERODES: Aldrig nogensinde har jeg sagt de Ord. Det er Løgn. Aldrig har jeg kunnet tænke, endsige tale saadan om dig, Cæsar Antonius, min Overherre, mit Forbillede, min Fader, mit lysende Ideal. Hvor er den Gifttand, der har vovet at paalyve mig saa febervanvittig en Formastelse? Endnu har jeg et Sværd ved min Lænd.
- (306) ANTONIUS: Hvad er dette? hvordan?
- (307) KLEOPATRA: Kan man kalde mig for Løgnerske ind i dit aabne Ansigt, Cæsar?
- (308) ANTONIUS: Nej, ved alle mine Saar og Sejre rundt om paa Jorden, om man kan! Hvad vover du? Siger du Løgn til Dronning Kleopatra af Ægypten, til min, min — altsaa: til denne Dronning her?
- (309) HERODES: Guddommelige Dronning, eneste Gudinde paa Jorden, hvornaar har jeg sagt noget saadant, sig det, hvornaar, hvornaar?

⁴⁹forbrudt: "Af forbryde". Betyder i denne sammenhæng at gøre sig skyldig til at miste livet. [ODS]

⁵⁰menedersk: Jf. "mened". 1. led er egentlig et adjektiv, der betyder "falsk". Betegner i juridisk sprogbrug det at fremsætte en usandhed eller fortie en sandhed under ed. [ODS]

⁵¹brovtende: Det at bruge store ord, at prale stærkt. [ODS]

- (310) KLEOPATRA: Cæsar, jeg nedlader mig ikke til Ordstrid med ....
- (311) HERODES: Se, almægtige Romer, Dronningen kan ikke svare mig. En ond Aand har været over hende, hun har talt mod sin Vilje; hun ved ikke selv, hvad hun har sagt; hun har fundet paa noget for at ophidse dig imod mig, ja, netop for at ophidse dig. Hvordan kan du dog tro, Cæsar Antonius, hvordan kan du dog tro, at jeg om dig ....
- (312) KLEOPATRA: Disse Ord faldt ved Maaltidet den Dag, du havde vist mig Jerusalems Porte.
- (313) HERODES: Den Dag .... ved Maaltidet .... aah, dengang .... det var .... hvad ved jeg .... den Dag .... at du kan nænne ...., o, du har ingen Føje⁵² til at huske noget fra den Dag, Kleopatra .... det Maaltid .... efter dit Smil paa Trappen .... aah ....
- (314) ANTONIUS: Hvad siger han?
- (315) KLEOPATRA: Jeg forstaar det ikke.
- (316) ANTONIUS: Vedgaar du da ....
- (317) HERODES: Jeg vedgaar ikke, og jeg fragaar ikke. Skulde jeg tale om dette, da maatte jeg rive de dyreste Løndomme⁵³ ud af mit Bryst. Jeg bøjer mit Hoved i Taushed mod Døden.
- (318) ANTONIUS: Jeg vil, du skal tale.
- (319) HERODES: Og dog maa jeg tie. For Dronningens Skyld, for min Æres Skyld. Alvise Cæsar, du ved, der er Ting, hvorom Mænd kun kan tale til een.
- (320) KLEOPATRA: Hvem er den ene?
- (321) HERODES: Hvi spørger du?
- (322) KLEOPATRA: Intet forstaar jeg af dette. Min Cæsar, er det dig imod, at jeg taler alene med Barbaren et Øjeblik?
- (323) ANTONIUS: Ikke for længe. Der brænder Ild i alle mine Aarer, og jeg kan kun slukke med Hævn. (*Ud.*)
- (324) KLEOPATRA: Hvad er det saa, du siger, du Jødekonge?
- (325) HERODES: Ophøjede, jeg kan endnu ikke tale; det er alt for — for skælvende Ord, jeg skal .... Giv mig først et Løfte ....
- (326) KLEOPATRA: Lad høre!
- (327) HERODES: At naar jeg har sagt dig, hvad der dølger⁵⁴ sig dybest herinde, at du da giver mig Døden af din venlige Haand.
- (328) KLEOPATRA: Tal nu, Herodes, eller jeg kalder Cæsar tilbage. Hvad mente du før med din Gaadetales om mit Smil paa Trappen den Dag?

⁵²Føje: Ordet betegner en fyldestgørende eller berettiget grund eller anledning. [ODS]

⁵³Løndomme: Jf. ”løn”, især poetisk eller arkaisk: skjult, hemmeligt, ukendt. I denne sammenhæng det samme som ”hemmeligheder”. [ODS]

⁵⁴dølger: Ældre sprogbrug. Betyder ”at skjule”. [ODS]

- (329) HERODES: For din Skyld, Dronning: Drabanterne.
- (330) KLEOPATRA: Gaa ud fra mig, hver Mand!
- (331) HERODES: Der er en Kvinde paa Jorden, hvis Lige aldrig har været og aldrig vil komme; hun er som ...
- (332) KLEOPATRA: Jeg ved det; allerede dengang jeg besøgte dig, var du saa optaget af hende, at du ej havde Tanke for andet. Og hvad saa med Mariamme, hvad angaar hun dette?
- (333) HERODES: Mariamme — hun! — ja, hun er ogsaa skøn. Var den anden ikke, da var hun vel en Svane, nu er hun kun en Gaas. Men den anden — aah, Duften af hendes Klædebon har været i hvert et Aandefang, jeg har draget, siden jeg hende først saa, hendes Legemes Varme har jeg fornummet⁵⁵ i hvert Pulsslag gennem mit Hjerte, hendes Aands Fortryllelse har jeg anet i ...
- (334) KLEOPATRA: Javel! Siden du hende først saa.
- (335) HERODES: Dronning, du har kaldt mig hid for at spørge mig, hvorfor jeg dræbte Ypperstepræsten. Ja, jeg dræbte ham. Som om det laa mig paa Sinde, hvem der bringer Ofre til Jødernes Gud! Nej, men — saa sælsomt er Mandens Hjerte skabt, at elsker det en Kvinde fortærende hedt og haabløst, o, da kan det lindre og svale at volde den Kvinde Harm.
- (336) KLEOPATRA: Siden du hende først saa!
- (337) HERODES: Derfor dræbte jeg Præsten, derfor og ikke af anden Grund. Saa har jeg sagt det; kald saa Antonius og dræb mig.
- (338) KLEOPATRA: Det er for sent, Herodes, for sent, du kommer i Tanker om at forelske dig i mig. Dels er det for sent, min kære, og dels skal det desværre være virkeligt. Ellers ... Men — men — græder du, Mand?
- (339) HERODES: Ja, fordi du haaner mig; det gør mig saa godt; saadan elsker jeg dig, at endog din Haan gør mig godt. Bliv ved, Dronning, lad mig kysse din Stemme, kærtagnes af dine Spotteords Slag.
- (340) KLEOPATRA: Skal vi saa kalde paa Cæsar?
- (341) HERODES: Du tror mig ikke. Pallas Athene,⁵⁶ hør mig, hun tror mig ikke! kom til mig, giv mig din Tunge, jeg kan ikke forgæves have baaret en Verdens Kval. Gennem Aar har jeg levet i Helvedes Pine, nu kræver du Sandheden af mig, jeg lyder, og du tror mig ikke. Hvor led jeg ikke, da jeg gik der ved din Side i Jerusalem, fornam din Dejlighed gennem Luften, og ... og mit Hjerte stod stille, min Tunge var tør og lammet, jeg voved end ikke, mægted end ikke at løfte mit Blik og se.
- (342) KLEOPATRA: Vil du bilde mig ind, det var derfor, du var saa fremmed og kold?

⁵⁵*fornummet*: Gammeldansk participieform af "fornemmet". [ODS]

⁵⁶*Pallas Athene*: Pallas Athene er gudinden for visdom, håndværk og krig i den græske mytologi og samtidig skytsgudinde for byen Athen. Hun fremstilles som en ung kvinde med spyd, hjelm og med et skjold prydet af et gorgonhoved forestillende Medusa. Pallas Athene bliver også kaldt Athena. [BOE]

- (343) HERODES: Og hvor led jeg ikke i Aarene derefter, hver Gang Mindet kom til mig — hver Dag Mindet kom til mig. Og hvor har jeg ikke lidt nu, i dette sidste Aar — at vide dig, du, saa dejlig, saa ophøjet, at ingen Mand er værdig til blot at kysse din Taa — ingen — end ikke jeg — at vide dig i denne Romers Arme, vide, at du maa taale hans raa Hænders Befangling og hans brovtende Vids Plumphed, du, den stjerneundfangne, den skumlilliebaarne....
- (344) KLEOPATRA: Du taler ikke frygtagtigt, Herodes.
- (345) HERODES: Den, der er pint til Døde, har intet at frygte .... For jeg er dræbt .... pint ihjel .... pint af Vanhaab⁵⁷ og Savn og Minder .... mest af Mindet fra hin Dag .... du vendte dig pludselig om paa Trappen og saa paa mig med et Smil, et saa forjættende Løndomssmil, at det for igennem mig, at selv det umulige kunde ske: den Dag, da vilde jeg indtage Rom, tvinge alle Folkeslag under mit Scepter, samle alle deres Skatte til en ind i Himlen ragende Høj, jage med dig paa Armen op ad Højen og storme Himlen og rive Gud Herren ned fra Tronen og sætte dig, Afrodite, paa den og knæle der for dig i alle Jordfolkeslagenes og Himmelskarernes Spidse gennem Tider og Evighed.
Men næste Dag var du atter rolig og lukket; da vidste jeg .... aah!
- (346) KLEOPATRA: Du er snart ved at narre mig, Jøde. Blot det, at du husker den Dag.
- (347) HERODES: .... da vidste jeg, det umulige skete dog ikke paa Jorden, og saa har jeg levet i Helved fra da af og til nu, da jeg beder om min Død.
- (348) KLEOPATRA: Saa skal du da ogsaa vide, Herodes, at dengang jeg saa dig der daglig, da fandt jeg, at du var Jordens skønneste Mand. Og jeg har hadet dig fra den Stund af, da jeg tændte mit Smil imod dig, det Smil, som ingen har kunnet vriste sig fra, og du slog Øjnene ned.
- (349) HERODES: Kleopatra .... mente du virkelig .... jamen, hvor kunde jeg .... turde jeg .... har jeg da spildt .... (*Styrter om*) .
- (350) KLEOPATRA: Men Herodes! hører du! han er besvimet. Er det da Sandhed? Herodes .... Hvad gør jeg dog nu? Herodes! Herodes!
- (351) HERODES: Hvem kalder, hvem vover? Kleopatra, hvad er det, jeg har drømt? eller? Kleopatra, dine Øjne, hvad gemmer du i dem? Kleopatra, Kleopatra, Kleopatra!
- (352) KLEOPATRA: Nej, nej, ikke nu. Herodes, nej, aah, han kunde komme, vent til i ....
- (353) HERODES: Han! hvilken han kan komme, som jeg nu frygter? Romeren? Studen? ha, lad ham vise sig! jeg skal sparke ham ned til Hades.
- (354) KLEOPATRA: Tys, han kommer. Aah, Herodes, du Elskede, hvordan .... aah, tys!
- (355) ANTONIUS: Hvad ved alle Nilens drøvtyggende Guder bliver denne Forhandling til?

⁵⁷Vanhaab: Præfikset "van-" udtrykker en mangel eller et modsætningsforhold: håbløshed. [ODS]

- (356) HERODES: Almægtige Cæsar! uforlignelige og udødelige Feltherre! saa husked dog Dronningen fejl. Alligevel er jeg en syndig, en brødebetyngt Mand. Jeg har brugt hine skadelige Ord, jeg har ogsaa brugt dem om Cæsar, men Verden rummer desværre jo mere end een.
- (357) KLEOPATRA: Saadan var det, nu husker jeg det. Naturligvis bør det ogsaa dadles, at Herodes har talt saadan om din Medregent ....
- (358) ANTONIUS: Hahaha — hvad — ja, naturligvis, naturligvis bør det dadles, naturligvis er det uheldigt, er det formasteligt at tale ilde om Octavian.⁵⁸ Men — men det forstaar jeg jo dog alligevel bedre — ha! Det bliver det vel ogsaa nærmest hans Sag at hævne, skulde jeg tro.
- (359) HERODES: Saa viger da, Cæsar, din uforstaaelige Mistankes pinende Aag ....
- (360) ANTONIUS: Føl dig ikke betyngt af de vægtige Ord, jeg lod ramme dig før. Du har min Gunst som altid, Herodes, og kan jeg gøre noget til at mægle mellem Dronningen og dig ....
- (361) HERODES: Berømmelig er din Naade, Cæsar, overgaas kun af din Tapperhed. Men selv den strenge Dronning er formildet; hun indser, det kan kun være giftigt Opspind, at jeg har lagt Haand til Præstens Død, og under du mig et Nik, min Beskytter og Overherre, tør jeg vende tilbage og bygge en By i Judæa og kalde den Kleopantonia.
- (362) KLEOPATRA: Nej, Herodes, vi slipper dig ikke. Hvad vil du vel mellem de lurvede Jøder? Antonius har bestemt, at Jødeland lægges under Ægypten, som Forholdet var i gammel Tid. Og du selv — vi kan vel skaffe en Tillidspost til Kongen hos os, min Cæsar?
- (363) ANTONIUS: Feltherre for Ægyptens Hær, om du tykkes saa.
- (364) KLEOPATRA: Vor Naades Sol giver sparsomt Genskær paa dit Ansigt, Herodes. Er du ikke taknemmelig for en saa straalende Udsigt til daglig Omgang med Verdens Cæsar?
- (365) ANTONIUS: Og Verdens Dronning — ja, det siger jeg.
- (366) HERODES: Cæsar Antonius, I er min Ven mellem Guderne, gaa i Forbøn for mig hos Dronningen, jer kan hun ikke modstaa, eders stolte, lynende Romerøjne .... og eders stærke, haanlige Mund. Gav den Mund sig til at bede i Stedet for at byde, jeg sværger, selv den kolde Athene blev rørt. Gaa i Forbøn for mig hos Dronningen, at jeg maa bevare mit Kongsnavn.
- (367) ANTONIUS: Ja, jeg ved ikke ....
- (368) KLEOPATRA: Hør nu, du stolte Jøde, jeg forstaar dig visst ikke ret. Vi viser dig Gunst, og du takker med Krav. Se paa mig, nej, bliv ved — maa jeg smile til ham, Antonius? — nu! kan du saa modstaa en Indbydelse til at opholde dig her hos os?

⁵⁸Octavian: Gaius Octavius (63 f.Kr.-14 e.Kr.) besejrede den rivaliserende triumvir Markus Antonius (og Kleopatra) ca. 30 f.Kr. og blev derefter romerrigets nye Kejser: Kejser Augustus. [BOE]

- (369) HERODES: Høje Cæsar, du har engang givet mig Riget med din egen Haand. Lidet vilde det anstaa sig din til Ormen rækkende Højmodighed at tage en Gave tilbage. Nedlad dig, Cæsar til som et sidste fattigt Pant paa min Troskab mod dig at modtage den beundrede Ganger, der bar mig hertil. Men gaa i Forbøn for mig hos Dronningen. Jeg beder: gaa ....
- (370) ANTONIUS: Jeg — jeg vil ikke blande mig i dette; jeg giver jer frie Hænder. Det var mig kært, om I kunde naa til Enighed. Vær nu ikke for haard ved min Ven, min Elskede. (*Ud.*)
- (371) KLEOPATRA: Men jeg forstaar da slet ikke, du meget kære ....
- (372) HERODES: Spar dine Øjenkast, du sprukne Sminkepotte! Stille, rør dig ikke! Jeg har Vidner herinde! bag Forhængene ved Døren — jo, jeg tog Maal i Nat — har jeg tre trofaste Mænd. Menahem, træd frem! Der ser du. Tilbage! Sætter du nogensinde ondt for mig hos Cæsar, sender jeg de tre Mænd til ham med Øjenvidnesbyrd om, hvordan du hengav dig til mig før.
- (373) KLEOPATRA: Afsindige, hvad er alt dette? har du overlistet mig? Vidner! ha! Cæsar tror hellere mig end 100 omskaarne Dyr.
- (374) HERODES: Maaske. Til Bevis fremlægger de den Perle, han har skænket dig til altid at bære ved dit Bryst.
- (375) KLEOPATRA: Saa? hvor faar de den fra?
- (376) HERODES: Af mig; jeg har den her; jeg tog den under Omfavnelsen før.
- (377) KLEOPATRA: Ha, jeg har tabt den, saa har jeg tabt den, saa har jeg bare tabt den.
- (378) HERODES: Vi faar dog listet Tvivlens Mide ind i hans Sjæl, og din Magt over ham vil raadne. Hvad vil du? rør dig ikke.
- (379) KLEOPATRA: Jeg vil kalde paa Cæsar, Elendige. Det Opgør tør jeg tage strax.
- (380) HERODES: Gamle Forførerske, nu spiller vi vildt; det gælder en Prøve: hvem af os to der har Mod til det vildeste Spil. Lader du mig vende tilbage som Konge? Ja eller Nej!
- (381) KLEOPATRA: Aldrig.
- (382) HERODES: Jeg byder dig Jerikos⁵⁹ frugtbare Slette og nogle Byer langs Kysten.
- (383) KLEOPATRA: Slip mig! — Cæsar!
- (384) HERODES: Saa Højtspillet da! — Kleopatra, jeg har 1000 Mand i mit Følge.
- (385) KLEOPATRA: Hahaha, vil du føre Krig mod Rom og Ægypten med 1000 Mand?
- (386) HERODES: Sprut ikke, du Salvegryde, kog ikke over! Du er ene her, jeg er 4; alle mine Mænd er tæt udenfor; en Time igennem kan vi holde Slottet.
- (387) KLEOPATRA: Og naar den Time er gaaet, er Hæren samlet, og du er et Aadsel paa Marken.

⁵⁹ *Jerikos*: Byen Jeriko ligger ved floden Jordan. Hele området er derfor frugtbart, hvilket sandsynligvis er årsagen til, at netop Jeriko er en af verdens ældste kontinuerlige beboelser (ca. 9000 år). Byen omtales endvidere flere steder i Bibelen bl.a. i Josvabogen. [BOE]

- (388) HERODES: Men i den Time, ved du, hvad da jeg vil? Nu slipper jeg dig, skrig saa, har du Lyst! Se, hvor dine Hænder ryster, se, hvor dine Hænder ryster!
- (389) KLEOPATRA: Hvad vil du da, Djævel?
- (390) HERODES: Jeg vil vaske dig, Gamle, vaske dig og saa lade Cæsar se dig — uden fyldige Lokker, uden Øjenbryn, uden Kindernes Rødme, uden Tænder i Munden. Tør du spille det Spil, du gamle, besmurte Skøge, saa spil det. Jeg gaar at hente Antonius.
- (391) KLEOPATRA: Aah, aah, aah!
- (392) HERODES: (*tilbage med Antonius*) Almægtige Hersker, miskundeligste Fyrste! Dronningen har forstaaet, at vi kan frygte en Folkerejsning, kommer Jødeland under Ægypten. Dronningen indgaar da paa, at jeg, om det da saa maa være for eder, vender tilbage i min fulde Kongsmagt. Kun Oasen ved Jeriko og nogle Byer til Skibsfart betinger Dronningen sig.
- (393) ANTONIUS: Er det sandt, Tigerinde, er du tilfreds med det?
- (394) KLEOPATRA: Jeg er tilfreds.
- (395) ANTONIUS: Mit Haandslag, Kong Herodes! Fortæl saa aldrig, at der ikke er Ædelmodighed i Romeres Sind.
- (396) HERODES: Mit Liv lever jeg kun til Romeres Berømmelse. Min Hengivenhed for dig, Antonius, er ved denne Færd øget til Guddomstilbedelse og Evighedstroskab. Mine Følelser for Dronningen er uforandrede. Dog har jeg endnu et ydmygt Ønske. Tilsted mig det, er det ikke for dristigt.
- (397) ANTONIUS: Du er en vanskelig Mand, Herodes, at du endnu ikke er nøjet.
- (398) HERODES: Som der I staar sammen, min Dronning og Cæsar, har Jorden ikke jer Lige. Jeg har en duelig græsk Billedhugger ved mit Hof. Om I undte mig den Lykke at maatte sende ham hid at skabe en Statue af jer at opstille i min Tronhal at fryde mit Blik ved hver Dag.
- (399) ANTONIUS: En Bøn dig værdig, Herodes. Lad Manden komme! Drag hjem med vort Velbehag.
- (400) HERODES: Takkende, hyldende, hilsende bøjer jeg mig da for jer til Afsked, Kong Klogskab og Dronning Skønhed. Hil! (*Ud.*)
- (401) ANTONIUS: En prægtig Mand .... belæst og dannet .... med Ordet i sin Magt .... denne Evne til at sige det, man selv tænker .... en uimodstaaelig Mand. — At tænke sig, at der mellem Barbarerne .... For han er jo næsten min Ligemand .... Saadan i .... i mange .... i flere Henseender .... En uimodstaaelig Mand. — Men hvad mente han egentlig, dengang ....
- (402) KLEOPATRA: Han har gjort mig saa træt, min Elskede. Nu er vi ene, lad os ikke mere tænke paa ham!

3. Akt: III

KONGEBORGEN I JERUSALEM

JOSEF ligger for Bordenden med en Vinsæk foran sig. *ALERTUS* og *PTOLEMÆOS* i hæftig Ordstrid

- (403) *PTOLEMÆOS*: .... og aldeles deform. Aldrig samtykker jeg i noget saa stilløst, saa ideforladt, saa .... saa .... ja, jeg savner Ord.
- (404) *ALERTUS*: Nu ogsaa Ord? Forstand har I længe ....
- (405) *JOSEF*: I gode Mænd, I gode Mænd! naar Gud har givet jer en Mund, hvorfor bruger I den da saa rent forkert? Se, den dejligste Vin staar for jer. Hvorfor skal lærde Mænd altid kives⁶⁰? eders Lærdom burde dog sige jer, at al Skabningen har faaet en Mund til at æde og især til at drikke med langt hellere end til at udstøde Lyde. Han sagde, den gamle Testimonius, min Ungdomsven, han sagde: At drikke, sagde han, at drikke løser alle Vanskeligheder, sagde han. Det Ord det tænker jeg ofte paa, det var et Sandhedens Ord. Prøv, I lærde Mænd, I gode Mænd, prøv at lodde Dybden af det Ord, brug eders Mund efter dens oprindelige Kald og første Bestemmelse, lad Vin gaa ind ad den og ikke Ord ud af den. Ord skaber alle Vanskeligheder, men at drikke ....
- (406) *ALERTUS*: Bedste Statholder, I vil dog give mig Medhold i at ....
- (407) *PTOLEMÆOS*: Ikke om jeg begriber, hvad Statholderen skulde kunne give. ....
- (408) *ALERTUS*: Skaan mig for de Afbrydelser. Kan vi dog i hvert Fald ikke lade hinanden tale ud?
- (409) *PTOLEMÆOS*: Umuligt. Skulde jeg vente med at oplade min Mund, til I fik talt ud, blev jeg stum, stum.
- (410) *ALERTUS*: Da var der saavisst heller ingen Skade sket.
- (411) *PTOLEMÆOS*: Ikke det, naa, ikke det, saa? — Dyrebare Statholder ....
- (412) *ALERTUS*: Højtærede Statholder ....
- (413) *PTOLEMÆOS*: Hvem var det nu, der afbrød? Der ser I selv. Saadan er I. For sidste Gang, er det jer bestandige og uforanderlige Beslutning, at I ikke gaar med til, at vi bygger Templet med doriske Søjler?

61

⁶⁰*kives*: ”At kives” betyder at strides, oftest blot med ord. [ODS]

⁶¹*doriske Søjler*: Græsk tempelarkitekturs første to stilordner er den doriske og den ioniske. Forskellen ses især på søjlernes udformning. Den doriske stilorden er den mest rene og simple af de to. [BOE]

- (414) ALERTUS: Jeg er ikke Barbar, min gode.
- (415) PTOLEMÆOS: Naa. Naa, det er I ikke. Saa? Hi! Og I agter heller ikke at trække jer ud af Arbejdet?
- (416) ALERTUS: Nej.
- (417) PTOLEMÆOS: Det er nydeligt. Jeg gentager, det er nydeligt, I vil opføre et saadant Rædselsminde, og jeg skal staa og have Medansvar i det!
- (418) ALERTUS: Saa kan I jo trække jer ud.
- (419) PTOLEMÆOS: Ja, ja, det kan jeg selvfølgelig, det kan jeg, ja. Ja, ja, men det vil jeg ikke, det vil jeg bare ikke; jeg siger jer, det vil jeg bare ikke. I skal ikke have den Triumf. Jeg mener, jeg vil ikke løbe fra mit Ansvar. Nej.
- (420) ALERTUS: Statholder, I maa mægle mellem os.
- (421) JOSEF: Men, I gode Mænd, jeg har jo sagt jer, jeg forstaar mig slet ikke paa sligt. Tag jer et Bæger sammen med mig, saa skal I se: at drikke løser alle Vanskeligheder.
- (422) PTOLEMÆOS: Ak, høje Statholder, det gør desværre ikke Ende paa Vigtighed og Spydighed.
- (423) ALERTUS: Og Ilsindethed og Hidsighed forøger det blot.
- (424) JOSEF: I gode Mænd, I forstandige Mænd, bliv dog ikke saa vrede! Maaske min Hustru kan mægle mellem jer. — Kosbarius, gode Kosbarius, kald Salome hid, kald Salome! — Ak ja! Ak ja!
- (425) ALERTUS: Men se, der er jo min Ven Eurykles. Du er kommen tilbage. Velkommen igen! Du kommer, som du var kaldet.
- (426) PTOLEMÆOS: Ja, velkommen, velkommen, ædle Eurykles!⁶² Har du haft en god Rejse? Sandelig, vi har savnet dig. Ikke mindst i de sidste Dage.
- (427) ALERTUS: Ja, du husker sikkert Tegningerne til Templet i Kystbyen.
- (428) PTOLEMÆOS: Og hvorledes der allerede dengang var en mig ufattelig, ganske ufattelig Tvivl om, hvorvidt der skulde bygges med doriske eller med — andre Søjler.
- (429) ALERTUS: Nu havde jeg Lyst til at spørge dig ....
- (430) PTOLEMÆOS: Bare faa bekræftet af dig, at ....
- (431) EURYKLES: Det er min Mening, I vil høre?
- (432) PTOLEMÆOS: Heller end helst, du kære.
- (433) ALERTUS: Inderlig gerne, Ven.

⁶²*Eurykles*: Både den græske historiker og biograf Plutarch (46-119 e.Kr.) og den jødiske præst og historiker Flavius Josephus (37-100 e.Kr.) skriver om en person ved navn Eurykles fra Lakonien, hvor den mægtige bystat Sparta lå. Personen nævnes i forbindelse med slaget ved Atrium (31 f.Kr.) og i relation til et rænkespil vedrørende Herodes den Store. Men om det med sikkerhed er denne person, som Munk har tænkt på, er ikke umiddelbart til at afgøre.

- (434) EURYKLES: Nu, jeg holder da for, at den doriske Søjle i et saadant Tempelanlæg vil fremkalde en Følelse af for stor Jordbundethed, for lidt Himmelstræben, for meget Samfund med den klæge, madtunge Muld.
- (435) ALERTUS: En Kunstners Dom!
- (436) PTOLEMÆOS: Jamen ....
- (437) EURYKLES: Den ioniske Søjle derimod ....
- (438) ALERTUS: Ikke sandt: den ioniske Søjle ....!
- (439) EURYKLES: Den ioniske Søjle fremkalder til Gengæld en Følelse af Spinkelhed og usikker Søgen, en uvirkelig, blodløs Idealisme, der tydeligt nok ikke staar fast paa den sunde Jord, og som paa den anden Side kun har Higen, men ikke Kraft nok til at hæve sig i Flugt, resulterende i en stadig Truen med Sammenbrud og Fald. Jeg foreslaar derfor noget helt andet.
- (440) JOSEF: Herren forbarme sig! han foreslaar noget andet.
- (441) ALERTUS: Og det er?
- (442) EURYKLES: Karyatider.
- (443) ALERTUS: Karyatider!⁶³— Feber paa Rejsen, Ven Eurykles?
- (444) PTOLEMÆOS: Hellere raa Træstammer, hellere Sten af Teg!
- (445) EURYKLES: Men, bedste, kæreste, tænk jer blot ....
- (446) KOSTOBARUS: (*melder*) Fru Salome bød mig melde, at hun kommer strax.
- (447) JOSEF: Gudskelov. — Det er godt, gode Kosbarius, godt, godt.
- (448) EURYKLES: Fru Salome? Saa gaar jeg. (*Ud.*)
- (449) ALERTUS: Boiotier,⁶⁴ ikke sandt?
- (450) PTOLEMÆOS: Rigtigt, Alertus, hans Bedstefar var Smed i Boiotien. De slipper aldrig af med det, de Folk deroppefra.
- (451) ALERTUS: Pudsigt nok.
- (452) PTOLEMÆOS: Ak, høje Fru Salome! I vil komme os til Hjælp med eders kvindelige Instinkts Takt og Træfsikkerhed.
- (453) SALOME: Kævles saa lang en Tid om saa kort en Ting! Vi kan snart vente Kongen tilbage — hvis han da kommer tilbage — og hvad har I udrettet i al den Tid? I er dristige Folk. Eller regner I med, de har dræbt ham dernede?
- (454) PTOLEMÆOS: Saa døm os da imellem, høje Frue.
- (455) SALOME: Kast Lod!
- (456) PTOLEMÆOS: Jeg ved dog ikke ....
- (457) SALOME: Lad os faa en Ende paa det! Kast Lod! Mens jeg ser paa det! Nu!

⁶³*Karyatider*: En kvindelig figur brugt i stedet for en søjle ved tempelkonstruktion som fx ved Erechtheion, Athen. [BOE]

⁶⁴*Boiotier*: Person fra et særligt område nord for Athen i Grækenland. I Boiotien ligger bl.a. byen Theben. Udtrykket bruges visse steder synonymt med uvidende, dum. [DSD]

- (458) ALERTUS: Denne Udvej er ringere end ingen. Et Menneskeværk har Mennesker og ikke et Tilfælde Ansvaret for.
- (459) SALOME: Jeg vil, der finder Lodtrækning Sted.
- (460) ALERTUS: Er det jer, der er Statholder?
- (461) JOSEF: Statholder? Ja. det er jo mig.
- (462) SALOME: Det er mig, der er Kongens Søster.
- (463) ALERTUS: Jeg begriber ikke, hvad Familieforhold angaar en Bygnings Opførelse.
- (464) SALOME: Men ved du, hvad *jeg* begriber? jeg begriber, at du har truffet Aftale med en ionisk Bygmester og Ptolemæos med en Dorisk, og nu slaas I om at gaa af med Profitten.
- (465) JOSEF: Lille Salome, lille Salome, vil du ikke drikke et Bæger med mig?
- (466) ALERTUS: Hvilken ægte kvindelig, jødekvindelig Tankegang!
- (467) PTOLEMÆOS: Ved Hermes,⁶⁵ hvad er det for en Sigtelse mod frie Kunstens Dyrkere og hæderlige Statsborgere i Aandens Rige?
- (468) SALOME: Hæ, Aandens! Ja, var I saa kuns Aand! Men I skal baade have Føde og Klæder. Hvad koster det ikke min Bror mellem Aar og Dag, og hvad har han for det! Kultur, siger I. Ha, hvad er Kultur? Brugte Munden i Stedet for Hænderne; Vrævl⁶⁶ i Stedet for Virke. Gaa ad Hellas⁶⁷ til med jeres Kultur, bliv os fra Livet med den. Vi har hverken Tid eller Raad til at have den her; vi skal leve.
- (469) PTOLEMÆOS: Kan vi ikke, Alertus, trække os tilbage ind i Salen ved Siden af og gøre et sidste Forsøg paa at komme til Enighed?
- (470) SALOME: I Morgen skal der skrides til Værket.
- (471) ALERTUS: Værket maa vente, til vi viser Vejen. Og Verden gaa bagefter os. Ptolemæos, endnu et Forsøg!
- (472) JOSEF: Tag denne Vinsæk med jer, tag den med. At drikke løser alle Vanskeligheder. (*De to ud.*)
- (473) SALOME: Josef, min Husbond, Jødelands Statholder, kys mig, min Ven.
- (474) JOSEF: Min Hustru, lad os drikke sammen. Faa dig et Bæger.
- (475) SALOME: Josef, min Husbond, hvad var det saa, Herodes bød dig om Mariamme, da han rejste?
- (476) JOSEF: Lad os nu drikke en Stund tilsammen, Salome.
- (477) SALOME: Hvad var det, Josef, hvad var det?
- (478) JOSEF: Lad os nu ikke tænke paa den Slags Ting. Nu kan vi sidde saa rart.

⁶⁵Hermes: Guden for frugtbarhed, drømme og handel samt beskytter af vejfarende, tyve og hyrder i den græske mytologi. [BOE]

⁶⁶Vrævl: Forældet, det samme som "vrøvl". [ODS]

⁶⁷Hellas: Det græske ord for Grækenland. [DSD]

- (479) SALOME: Josef, du har lovet at sige mig det.
- (480) JOSEF: Jamen ikke nu, vel? ikke nu?
- (481) SALOME: Kys mig, Josef.
- (482) JOSEF: Salome, Salome, saa, saa!
- (483) SALOME: Vil du ikke kysse din Hustru? Sig mig det nu, Josef, kys mig, og sig mig det saa. Her er min Mund, mit Bryst. Skyder du mig bort? Vrager du mig?
- (484) JOSEF: Lille Salome, lille Salome, vi er for gamle til den Slags Ting.
- (485) SALOME: Saa vi er for gamle .... Tag dig i Agt, fornærm ikke Kongens Søster! Dog — jeg kan spare mig mine Ord. Hvad hjælper de? Saa du er for gammel?
- (486) JOSEF: Lille Sal....
- (487) SALOME: Saa du er for gammel til den Slags Ting! Men naar Phyllis stryger dig forbi, hvad saa? Saa er du ikke for gammel — saa er dine Hænder ikke for affældige til at gribe efter hende, dine Øjne ikke for sløve til at følge hende til Døren, naar du tror, du er upaaagtet. Men over for mig er du for gammel. Hvad? er jeg ikke en Kvinde maaske? hvad kommer Ryggen dig ved? har jeg ikke Bryster som andre Kvinder, to Bryster, som du har to Hænder? har jeg ikke .... hæ, men du er for gammel! Er du ikke snart for gammel til at leve? Og saa valgte jeg dig, dengang Herodes spurgte mig, dig i Stedet for Kostobarus, den prægtige Mand — dig — aah, tvi, aah, Skændsel for Kong Herodeses Søster at maatte hade en Mand, der ikke er Had værd!
- (488) JOSEF: Lille Salome ....
- (489) SALOME: Ti! Jeg vil ikke høre et Ord af dig, ikke taale mere af dig. For — jeg behøver det ikke. Du behandler mig ikke som din Hustru, hverken legemligt eller aandeligt. Med tinnede Øjne glør du efter græske Slavinder i Stedet for mig. Tiltro har du ikke til mig, du tier, har Hemmeligheder — for sidste Gang: hvad sagde Herodes dig om Mariamme? Nægt nu at svare, om du tør!
- (490) JOSEF: Jeg kan jo ikke sige det, lille Salome, jeg har jo svoret. Hvorfor vil du blive ved med at pine din Tanke med det? vil du ikke hellere dr ....
- (491) SALOME: Kostobarus, Kostobarus!
- (492) JOSEF: Hvad vil du nu, Salome, hvad vil du nu?
- (493) KOSTOBARUS: I kaldte, Fru Salome.
- (494) SALOME: Ret dig ordentlig op, Kostobarus. Luk Døren til bag dig. Du kan vel nok tage det Skridt mer. Der er ingen Grund til at spare der. Naa, ræk mig Skammelen. Skyd den ind under mig, længere ind, længere. Saa. Og hent saa Dronning Alexandra. Statholderen vil tale med hende.
- (495) KOSTOBARUS: Vel, Fru Salome. (*Ud.*)
- (496) JOSEF: Hvad vil jeg tale med hende om?
- (497) SALOME: Mig om det!

- (498) JOSEF: Hvad vil du med Alexandra her, lille Salome?
- (499) SALOME: Hvad jeg vil med hende? Jeg vil svale min Forbitrelse, jeg vil Hævn, Hævn over alle jer, der ringeagter mig, der krænker mig, der bliver ved at leve mod min Vilje.
- (500) JOSEF: Hævn og Had, Avind og Kiv, altid det samme! O, om dog alle Mennesker var som jeg!
- (501) KOSTOBARUS: (*ind*) Dronning Alexandra er upasselig og lader melde, at hun ikke kan komme. Er Statholderens Ærinde nødvendigt, tillader hun Statholderen at komme til sig.
- (502) SALOME: Hvor rørende naadigt! Vel! lad saa mig gaa til hende.
- (503) KOSTOBARUS: Det var — Statholderen, Dronningen vilde modtage.
- (504) SALOME: Ingen andre?
- (505) KOSTOBARUS: Ingen andre, bød Dronningen mig sige.
- (506) SALOME: End ikke Statholderens Hustru?
- (507) KOSTOBARUS: *Mindst* Statholderens Hustru, maatte jeg sige.
- (508) SALOME: Jasaa. Jasaa. Jasaa. — Kostobarus, hent Dronningen herop. Vil hun ikke godvillig, saa tag Drabanterne med.
- (509) KOSTOBARUS: Det kan jeg ikke.
- (510) SALOME: Jeg byder dig det.
- (511) KOSTOBARUS: Jeg staar direkte under Statholderens Myndighed.
- (512) SALOME: Statholderen ønsker det.
- (513) KOSTOBARUS: (*vender sig mod Josef.*)
- (514) JOSEF: Ja — ja — husk, lille Kosbarius, næste Vinsæk skal være fra Gat. Den fra Gibeaa falder for sødlig.
- (515) SALOME: Ønsker du en Samtale med Dronning Alexandra?
- (516) JOSEF: Kan vi ikke holde Fred, lille Salome, mens Kongen er væk? vi kan jo altid begynde igen, naar han er kommen tilbage.
- (517) SALOME: Ja eller Nej?
- (518) JOSEF: Saa bliver det visst det bedste, Kostobarus.
- (519) SALOME: Der hører du. Hent hende saa.
- (520) KOSTOBARUS: Jeg øver ikke Vold mod Dronningen.
- (521) SALOME: Trodser du Statholderen?
- (522) KOSTOBARUS: Hellere end Dronningen.
- (523) SALOME: Vel. Vel. Vel, Kostobarus, vel. Saa kan du hente — Mariamme.
- (524) KOSTOBARUS: Dronning Mariamme?
- (525) SALOME: Er der nogen anden af det Navn?

- (526) KOSTOBARUS: (*bøjer sig og gaar*)
- (527) JOSEF: Hvad vil du nu med Mariamme, Salome?
- (528) SALOME: Han elsker hende, ved Zeus, han elsker hende. Saa længe Talen var om den Gamle, var han rolig. Den Skælven i hans Haand, da jeg sagde Mariamme, Raadvildheden i hans Øjne .... han elsker hende, han elsker hende.
- (529) JOSEF: Mariamme er jo ogsaa saa god og smuk, Salome.
- (530) SALOME: God og smuk! God og smuk. God og smuk til Kostobarus, den prægtige Mand! — Aah, Herodes, Herodes, hvor er Livet ondt ved os!
- (531) JOSEF: Jamen, hvad vil du med Mariamme, Salome? Du vil da ikke — du kan da ikke — lille Salome, du vil da ikke sige noget til hende om Herodeses Paabud til mig?
- (532) SALOME: Jeg ved jo ingenting.
- (533) JOSEF: Nej, men ser du, bare at antyde kan volde Fortræd og .... og .....
- (534) SALOME: Blot at antyde .... ha, du kan have Ret, gamle Dranker, mer Ret, end du aner. Gaa med dig. Gaa.
- (535) JOSEF: Hvor skal jeg nu gaa hen?
- (536) SALOME: Lad mig tale med Mariamme alene.
- (537) JOSEF: Nej, nej, det faar du ikke Lov til, jeg tør ikke, jeg maa ikke, lille Salome, forstaar du.
- (538) SALOME: Gaa saa.
- (539) JOSEF: Jeg rører mig ikke, jeg bliver, jeg vil ....
- (540) SALOME: Jeg lover dig, Josef, jeg skal tale saa mildt og kærligt til Mariamme som aldrig før.
- (541) JOSEF: Det siger jo ikke saa meget, Salome.
- (542) SALOME: Jeg sværger dig til, jeg skal kun bruge milde og venlige Ord over for hende. Tror du mig saa? vil du saa gaa?
- (543) JOSEF: Milde og venlige .... jaja .... saa faar jeg gaa da. Aah, om du drak! At drikke løser dog .... skønt .... skønt .... (*Ud.*)
- (544) MARIAMME: (*ind*) Hvad vil Stath ..? Er Josef ikke til Stede?
- (545) SALOME: Josef kommer strax, Mariamme. Saalænge vilde jeg gerne .... Vil du maaske .... vil du ikke tage Plads? der var noget, Mariamme, der var noget, jeg gerne vilde tale med dig om.
- (546) MARIAMME: Hvad har vi to at tale med hinanden om?
- (547) SALOME: Intet, intet har vi .... ja, saadan tror du, og du har Ret, *du* har intet at tale med mig om; men jeg, Mariamme, jeg har noget at tale med dig om. Mariamme, jeg er saa ene, jeg er saa ene i Dag.
- (548) MARIAMME: Det er jeg altid.

- (549) SALOME: Du ene! du, der er tilbedt, elsket og tilbedt af en Konge og et Folk; mens jeg — aah, Mariamme, nej, du forstaar mig slet ikke.
- (550) MARIAMME: Du har Ret, jeg forstaar dig ikke.
- (551) SALOME: Nej, jeg kan heller ikke forlange det. Hvordan skulde du kunne forstaa mig? Aah, Ensomheden har gjort mig blød og lille; jeg kan faa Held til i Dag at sige Ting, jeg ofte saa gerne har villet nævne, men aldrig kunnet faa frem. Maa jeg tale i Fortrolighed med dig, Mariamme?
- (552) MARIAMME: Tal, som du lyster; jeg har intet derover at byde.
- (553) SALOME: Du ved, jeg hader dig, Mariamme, og jeg hader din Slægt. Du ved, jeg aldrig forsømmer nogen Lejlighed til at haane jer og krænke jer og gøre jer Skade.
- (554) MARIAMME: Alt for vel ved jeg det.
- (555) SALOME: Hvorfor gør jeg det? Mariamme, alle siger, du er mild og god. Er du ogsaa mild og god nok til at forstaa en Medsøster, der aabner sit mørke, forvredne Hjerter i en Stund, da hun kan det? — jeg gør det, fordi jeg er ond, Mariamme, fordi det er min Natur at være ond, som det er din at være god. Men hvorfor hader alle mig af den Grund, mens de elsker dig? Vi bærer os jo dog ens ad, vi følger begge vor Natur. Hvorfor skal jeg hades for min Naturs Skyld? Min Natur og jeg, hvad kommer vi to hinanden ved? skal jeg bære Ansvar der, hvor jeg ikke har Skyld? Og videre: hvorfor hades min Natur, mens din elskes? hvorfor er det bedre at være god end at være ond?
- (556) MARIAMME: Hvor vil du hen med alt dette?
- (557) SALOME: Krænk mig ikke med saa haardt et Spørgsmaal. Skønt — jeg har jo ikke fortjent bedre. Og dog trængte jeg til blot et Øjeblik Forstaaelse; jeg maatte prøve at plukke den paa Steder, hvor jeg ikke har plantet den; for der, hvor jeg planter den, gror den ikke. Mariamme, alle siger, du er mild og god, alle siger, du er fin og skøn. Hvem siger om mig, at jeg er mild eller god eller fin eller skøn? Kan du ikke forstaa, at saa sandt jeg er et Menneske, maatte jeg føle haardt og ondt og — og groft og stygt imod dig? o jo, sig du kan, og tilgiv mig saa.
- (558) MARIAMME: Jeg kan da ikke gøre for, hvad andre siger og mener; saa det kan jeg ikke forstaa.
- (559) SALOME: Der ser du selv; ogsaa du siger, du kan ikke gøre for; kan jeg da? Ja, du mener, jeg har krænket dig saa ofte, men hvad saa du mig? Alle sammenligner de mig med dig, de maaler mig paa dig, og det gør mig saa afskyelig i deres Øjne. Var du nu ikke til, var der ingen saadan at ligne mig ved, og saadan bliver da det, at du er til, en Krænkelse af mig, selve din Existens en Uret imod mig. Hvad er mine Smaakrænkelser af dig af og til mod dette, at hele dit Liv er en Krænkelse af mig? Disse Tanker gør mig bitter og ond; jeg vil ikke være det, men det onde bryder op i mig, det tvinger mig, og jeg maa lyde, skønt at lyde er at lide, for den, der er ond, har det ondt. Aah, Mariamme, forstaa mig og tilgiv mig. Jeg er saa ene, saa haabsforladt i Dag.

- (560) MARIAMME: Hvorfor er du aldrig kommen til mig og har talt saadan til mig før? Saa maaske vi to dog .... —.
- (561) SALOME: Jeg har ikke kunnet. Men hvor er jeg taknemmelig, at det nu er lykkedes mig. Og Tak, at du forstaar mig, Mariamme, Tak, Tak.
- (562) MARIAMME: Forstaar dig, Salome — nej, det gør jeg egentlig ikke; for mig lyder det, som om du siger, at du er misundelig paa mig, og Misundelse er noget grimt, og alt grimt har vi Pligt til at bekæmpe. Men hvad jeg forstaar, er, at der kommer et Menneske til mig og er fortvivlet og helt oprigtigt, og det — ja, Salome, jeg skal sandelig ikke vise dig tilbage; der er intet Nag fra min Side; var du blot kommen og havde vist dig saadan over for mig før, saa havde vore Dage maaske været mange onde Timer færre.
- (563) SALOME: Hvor er du god, Mariamme! Aah! denne din Godhed skal hjælpe mig til, som du selv siger, at kæmpe mod det onde, naar det atter vil bryde op i mig. Og den giver mig Mod til at tale videre, for nu skal du vide alt — jeg kan ikke længere tie, ikke mere bære det selv. Mariamme, jeg maatte for Politik's Skyld lade mig vie til denne gamle Dranker. Nu mener du vel, det kan være ligegyldigt med en som mig ....
- (564) MARIAMME: Hvorfor skulde jeg mene det, Salome?
- (565) SALOME: Nej, nej, du er jo ikke som de andre; de forstaar ikke, at en Vanskabning, et lille forkrøblet Væsen som jeg, kan føle Savn og Traa⁶⁸ som de selv. Og dog er det saa, at jeg tænker næppe en Tanke, aander næppe et Suk uden, at det er for — for — ja, for — for Kostobarus. Forstaar du nu, hvad jeg lider, naar jeg ser Herodes klappe din Kind og glatte dit Haar og nærme sin Mund til din? Ogsaa jeg skabtes jo med Kærlighedens stumme Længsel i mit Sind .... men aldrig kan jeg .... aah, Mariamme, forstaar du saa, jeg kan blive bitter og raa og styg? for jeg lider saa slemt, saa slemt.
- (566) MARIAMME: Salome, Salome, Tak for din Fortrolighed i Dag. Jeg skal ikke glemme dig den. Kom da til mig for Fremtiden, og læg, hvad du kan, af din Byrde over paa mit Hjerte; det er glad ved at faa Lov til at hjælpe en, der er træt, med at bære.
- (567) SALOME: Dit Hjerte, hvor er det uendeligt rigt og stort!
- (568) MARIAMME: Det er en Guds Gave, Salome; thi visselig har Gud skænket mig et stort Hjerte. Jeg ved det; thi kunde jeg ellers elske den vilde Husbond, han ogsaa har skænket mig?
- (569) SALOME: Og du elsker ham, Mariamme?
- (570) MARIAMME: Ja, jeg elsker ham, Salome.
- (571) SALOME: Visst saa, der skal et stort Hjerte til at rumme saa stor en Mand. Vild, ja, vildere end andre, men ogsaa større og stoltere end andre. Det er med Rette, du elsker ham. Større og stoltere end alle andre.

⁶⁸ *Traa*: Tilhører højtideligt, poetisk eller arkaisk sprog. Betegner en stærk længsel, en higen efter eller lyst til noget, ofte af erotisk art, jf. "attrå". [ODS]

- (572) MARIAMME: Det er ikke det; det var det, den første Gang, jeg saa ham, og den første Tid. Men nu er det snarere noget andet. Det er — er først hans Elskov til mig, den, som jeg ved aldrig kan svingte, den uregerlige, dog ægte Kærlighed, der er stærk nok til at løfte mig op og holde mig fast i alt det meget, der faar mig til at svimle og vakle. Som nu det sidste — forfærdelige — med min Bror — o nej, jeg taaler ikke at tænke derpaa ....
- (573) SALOME: Naa, denne hans Kærlighed ....
- (574) MARIAMME: Nej, det er egentlig heller ikke det. Nej, inderst inde, Salome — men det forstaar du slet ikke noget af — ved du, hvad det er dær? det er Børnene, du, det, at han er mine Børns Far. Aah, der er intet saa stolt og lykkeligt som at være Mor; det er næsten for skøn en Gerning til denne Jord. Saadan et lille hjælpeløst Barn — ja, det er Almagts største Naade imod et skrøbeligt Menneske at gøre det til Tjenerinde for Afmagt, det er jo at give det Almagt selv. Alt, hvad ondt Herodes har tilføjet mig og min Slægt, det er glemt i det Øjeblik, da jeg skelner hans Træk i det Barneansigt, der ligger til mit Bryst. Og naar han kommer ind til mig, træt af sin Kongegerning, staar lidt og ser og lader saa sin Haand glide en af Drengene hen over Hovedet og smiler til mig, da elsker jeg ham, Salome, som i vor Kærligheds første Nat.
- (575) SALOME: Ja, det kender jeg jo ikke noget til.
- (576) MARIAMME: Nej, Salome, du fattige, du aner ikke min Rigdom. Men hvordan tror du ellers, jeg holdt det ud? Det kan ske, jeg ønsker mig Døden, gjort dødelig ræd og fortvivlet af alt dette om mig, jeg ikke forstaar — som nu før han rejste — aah nej — men saa tænker jeg blot paa Børnene, og saa ved jeg. Jeg vil leve for at værne dem, leve og gennemgaa alt, ja, selv om han døde, ja, eller netop hvis han døde, saa vilde *jeg* holde ud, indtil de selv kunde væрге for sig og bære hans Navn med Ære — for denne Verden er ikke en Verden for Børn at staa ene i.
- (577) SALOME: Men han dør ikke. Selv Døden er han for tapper og snild. Du skal se — trods al Sandsynlighed, trods alle Rygter: endog denne Færd til Ægypten fører han sejrrig igennem. Ja, I er et stolt Par, I to, han lige saa herlig og vild som du kærlig og mild. Tak, Tak for din Godhed i Dag; aldrig vil jeg glemme dig den; og kommer den Dag, jeg frygter, vil jeg vide at øve Gengæld.
- (578) MARIAMME: Hvad er det for en Dag?
- (579) SALOME: Jeg mener, om den Dag skulde komme, da min Brors Lune tager hans Kærlighed fra dig. Kom da til mig, Mariamme! jeg vil hjælpe og trøste og raade dig, jeg kender Lidelsen ....
- (580) MARIAMME: Den Dag frygter *jeg* ikke; for den kommer aldrig. Herodeses Kærlighed er det eneste sikre ved dette afsindige Hof.
- (581) SALOME: Lykkelig, tifold lykkelig den, der ejed saa lys en Tro! At turde tale saadan, selv efter hans Paabud til Statholderen —! o, saadan en Tro er fager.
- (582) MARIAMME: Paabud? om hvad?

- (583) SALOME: Aah, jeg tænkte paa det, du ved — det, din Husbond gav min, da han gjorde sig rede til Rejsen.
- (584) MARIAMME: Jeg forstaar ikke .... hvilket Paahud? hvad er det, du taler om?
- (585) SALOME: Men ved du det da ikke, Mariamme? har Josef ikke sagt dig det?
- (586) MARIAMME: Jeg ved ingenting. Hvad er der nu i Gære? Saa svar dog.
- (587) SALOME: O, da burde jeg tiet! Men hvor kunde jeg ane! O, det var syndigt af mig. Kan du tilgive mig?
- (588) MARIAMME: Men saa sig dog, hvad det er, naar du hører, jeg ingenting ved.
- (589) SALOME: Nej, nej, det var da ogsaa frygteligt, jeg skulde komme til .... Hvad er det for en Skæbne, der forfølger mig?
- (590) MARIAMME: Hvorfor piner du mig? hvad har jeg gjort dig? hvad skal der ske? hvad har han sagt?
- (591) SALOME: Nej, nej, vær rolig, det er ingenting, er slet ingenting.
- (592) MARIAMME: Ingenting! Efter de gruelige Ord, du begyndte med! Vil du ikke sige det, maa Josef. Kostobarus, hvor er Josef? kald Statholderen hid.
- (593) SALOME: Jaja, tal med Josef om det, stakkels Mariamme. Jeg vil ikke høre paa det. Men kald paa mig, hvis du behøver mig. Jeg vil jo saa gerne hjælpe. (*Ud.*)
- (594) MARIAMME: Josef, Josef, hvad er der i Gære? hvad skal du gøre med mig? hvad har Herodes sagt?
- (595) JOSEF: Jeg tænkte det nok. Hun har røbet det. Ja, jeg vidste det jo.
- (596) MARIAMME: Der er altsaa noget at røbe. Hvad er det da? sig det. Jeg vil vide det. Jeg maa.
- (597) JOSEF: Ak, ak, vær kun rolig, lille Mariamme, der er ikke noget. Og jeg kan ingenting sige. Jeg har jo, forstaar du nok, aflagt Ed.
- (598) MARIAMME: Du skal tale. Jeg føler det som noget saa forfærdeligt. Det er mig, som gjaldt det Liv og Død.
- (599) JOSEF: Saa ved du det jo.
- (600) MARIAMME: Hvad ved jeg?
- (601) JOSEF: Liv eller Død. Liv eller Død. Liv eller Død.
- (602) MARIAMME: Skal du myrde mig?
- (603) JOSEF: Nej, ork nej. Kun hvis han ikke kommer hjem igen. Men du skal se, lille Mariamme, han hytter sig nok. Ja, hvis han ikke kom tilbage, saa skulde jeg dræbe dig. Fordi: han under ikke nogen anden dig, forstaar du nok. Det var saa uhyggeligt. Men du skal se, han kommer nok tilbage. Og saa er det hele jo ingenting. Saa sker der jo ikke noget, forstaar du vel. Det bliver godt altsammen — altsammen godt.
- (604) MARIAMME: Myrde mig?

- (605) JOSEF: Ja, han er jo saadan lidt aparte, Mariamme, for det er jo af bare Kærlighed, du forstaar nok .... Men der er ikke noget at tage paa Vej over, han skal nok komme igen.
- (606) MARIAMME: Myrde mig!
- (607) JOSEF: Jo, men ser du, lille Mariamme, det havde jo dog været værre, hvis han nu havde været ked af dig og derfor havde villet skaffe dig af Vejen. Hellere myrdes af Kærlighed end af Had, ikke sandt? Der kunde ....
- (608) MARIAMME: Du skulde myrde mig, hvis han ikke selv slap fra dem. Han under ikke mig Livet, naar han selv .... Myrde mig, det var hans sidste Tanke. Vore Børn — fra vore Børn skulde jeg myrdes .... Josef, Josef, jeg mister min Forstand, jeg mister ....
- (609) JOSEF: Mariamme, lille Mariamme, drik, se, her er Vin, drik!
- (610) SALOME: (*ind*) Hvorfor raaber I saadan herinde? Ah, han har sagt dig det. Hvad var det saa, Mariamme, hvad var det saa?
- (611) JOSEF: Tys, tys, lad os ikke tale, Mariamme, ti, ti.
- (612) SALOME: Sig det, hører I, sig det, eller jeg ....
- (613) KOSTOBARUS: (*ind*) Kongen kommer sprængende op mod Slottet paa en skumhvid Hest.
- (614) MARIAMME: Kongen? Nu? — Hjælp mig over, Kostobarus. Jeg kan ikke se ham nu.
- (615) SALOME: Nej, Kostobarus maa modtage Kongen. Josef, følg du Dronningen over.
- (616) JOSEF: Ja, kom, lad os gaa, lad os gaa! (*De to ud. Kostobarus ud.*)
- (617) HERODES: (*ind*) Kostobarus, min trofaste Mand, hvor kært at se dig igen! Vær hilset, min Søster, vær hilset. Bring mig en Drik, Kostobarus, hurtigt, jeg er ved at forgaa af Tørst. Og find mig saa Dronningen, hastigt, jeg er ved at vansmægte af Længsel. Det var en udmærket Rejse, min Søster, en straalende Færd. Jeg tog dem begge ved Næsen (*Slave med Vin*), lod mig svøbe om hendes Lillefingre, saa hun ej kunde røre en Haand, og kneblede ham med Smiger. — Salome, hvor er min Hustru? Fra dem alle er jeg sprængt paa min Sorte, fra dem alle, endog fra Menahem. — Aldrig har jeg vundet en saadan Sejr. Livet er blevet mig skønt, Salome, jeg er bleven ung igen, karsk⁶⁹ og ung. Vi begynder en ny Dag, min Søster, en Lykkens Dag, en Frihedens, en Kærlighedens Dag.
- (618) SALOME: Tror du, min Bror?
- (619) HERODES: Om jeg tror? javisst tror jeg. Det er netop det, jeg gør: jeg tror. Herhjemme er Opstanden lykkeligt kuet af Kostobarus, og derude er Cæsaren selv min Ven. Hvad skulde saa —. Men hvor bliver hun af, min Elskede? hun maa dog længes lige saa aandeløs efter mig, som jeg har længtes og længes efter hende.

⁶⁹karsk: Betyder frisk og sund. Jf. ”af karsken bælg”, af alle kræfter. [ODS]

- (620) SALOME: Min Mand er mig utro, Herodes.
- (621) HERODES: Er Josef! Naa, er det med Phyllis?
- (622) SALOME: Nej, det er ikke med Phyllis.
- (623) HERODES: Hvor vidt er de naaet med Tempelbygningen i Kystbyen?
- (624) SALOME: Det er med Dronningen.
- (625) HERODES: Hvad er med Dronningen?
- (626) SALOME: At han er mig utro.
- (627) HERODES: Med Dronningen?
- (628) SALOME: Ja.
- (629) HERODES: Med Alexandra?
- (630) SALOME: Med Mariamme.
- (631) HERODES: Mariamme?
- (632) SALOME: Ja.
- (633) HERODES: Josef, din Mand?
- (634) SALOME: Ja.
- (635) HERODES: Hahahahahaha! ha!
- (636) SALOME: Det er rigtigt. Tag din Latter paa Forskud. Saa er du den viss. Naar du har faaet Syn for Sagn, er det jo altid tidsnok at græde.
- (637) HERODES: Du er gal, Salome. Min Mariamme og din gamle Drukkenbold! Du er ond paa ham, fordi — ja, fordi han — naa, lader dig fryse om Natten. Saa faar du Feber, og da du ved det med Phyllis, ser du Syner alle Vegne. Du er gal, som Skinsyge og Mistro kan gøre Folk gale. Latterligt gale. Det er alt.
- (638) SALOME: Det er sandt, Herodes.
- (639) HERODES: Nu morer det mig ikke mere. Hvor bliver hun af?
- (640) SALOME: Ved du, hvor hun var før? Her i Salen. Sammen med ham. Jeg kom uventet herind. Da stod han og holdt hende et Vinbæger for Munden. Hvorfor holder en Mand en Kvinde et Bæger for Munden? kan hun ikke drikke selv?
- (641) HERODES: Det var vel Spøg.
- (642) SALOME: Hvad skal de to spøge for? hvorfor skal de gantes?⁷⁰ Og ved du hvad saa? I det samme meldte Kostobarus, at du var set i Gaden. Hvad da? I Stedet for at blive her og modtage dig skyndte de sig bort sammen.
- (643) HERODES: Skyndte de sig bort?
- (644) SALOME: Ja.
- (645) HERODES: Hun skynde sig bort i Stedet for at ile mig i Møde! Det er Løgn.
- (646) SALOME: Du kan jo spørge Kostobarus, hvis du ikke tror mig.

---

⁷⁰*gantes*: Ældre nydansk ord af uvis oprindelse som i denne sammenhæng betyder ”at fjase” eller ”at flirte”. [ODS]

- (647) HERODES: Jeg tror ikke noget. Det er jo Vanvid og Vrøvl.
- (648) SALOME: Ha ha ha! han tror, der er Fornuft og Mening i Livet. Du plejer ellers ikke at have blaa Øjne, Herodes. Og for Resten — Vanvid og Vrøvl! Er det Vanvid og Vrøvl, at din Hustru er et Menneske som andre med Sanser og Blod? At du er rejst fra hende tilmed med et Mord, der forandrer alle hendes Følelser for dig til Afsky? At Kostobarus er af hele sit Væsen dig hengiven og tro? At der saa kun er Josef tilbage, og at han, i hvert Fald paa urette Steder, er ...
- (649) HERODES: Har du snart hvæst færdig, du Øgle?
- (650) SALOME: Du kan jo selv forvise dig. Jeg siger dig, de har *alt* sammen, alt. Tro ikke, Josef ved noget, uden hun ogsaa ved det.
- (651) HERODES: Hvad sigter du til? hvad er dette her? hvorfor skal ogsaa du være den første, der modtager mig, naar jeg vender glad og lykkelig hjem? — Kostobarus!
- (652) KOSTOBARUS: Herre Konge!
- (653) HERODES: Hvor bliver du af? hvorfor kommer du ikke med Melding? Er Dronningen død?
- (654) KOSTOBARUS: Dronningen havde lagt sig et Øjeblik, Herre Konge. Dronningen vil være her om en føje Stund.
- (655) HERODES: Lagt sig? Min Søster siger, hun i dette Øjeblik gik herfra. Hvad bliver du forvirret over? — Naa, hun kommer vel, hun kommer vel. — Hvad var det for Blod og — Uorden, jeg saa paa Opriddet til Byen?
- (656) KOSTOBARUS: Beduiner overfaldt en Handelskaravane i Gaar, Herre Konge.
- (657) HERODES: Saa? Og hvad har I gjort? Endnu intet. Saa? Udrust en Handelskaravane i Morgen, lad Rygtet sprede sig om dens Rigdom, dens Marchtid, dens Vej, gem Krigsfolk i Sækkene i Stedet for Varer, tag selv Kommandoen over Toget. Faar I fat i Røverne, saa bring Høvdingen til mig. Hug de andre ned. Hvordan gaar det med Tempelbygningen i Kystbyen? Grunden er lagt. Hvad mer?
- (658) KOSTOBARUS: Herre Konge, Alertus og Ptolemæos ....
- (659) HERODES: De er vel dernede.
- (660) KOSTOBARUS: Herre Konge, de er her ved Siden af.
- (661) HERODES: Derinde? Hvorfor? (*Slaar Dørene op.*)
- (662) PTOLEMÆOS: Jeg giver jer Frist til i Overmorgen. Vil I ikke til den Tid gaa med til at bygge dorisk, skal .... Ah, der er sandelig Kongen. Velkommen ....
- (663) ALERTUS: I Sandhed! den snilde Athene har skyttet sin Yndling som altid og ....
- (664) HERODES: Hvor vidt er I naaet med Templet?
- (665) PTOLEMÆOS: Templet? — naa, det! Aah, jo se, Herre, vi har drøftet ....
- (666) ALERTUS: Vi mangler for saa vidt kun Søjlerne.
- (667) HERODES: Hvad hviler da Taget paa?
- (668) SALOME: Arbejdet er slet ikke begyndt.

- (669) HERODES: Hvad vil det sige?
- (670) ALERTUS: Der var Uenighed mellem os om ionisk eller dorisk.
- (671) HERODES: Og det har I spildt Tiden med! Og ladet haant om min Befaling! Ved I, hvad jeg kunde faa Lyst til? At kaste jer i Fængsel.
- (672) PTOLEMÆOS: Herre, jeg er Hellener.
- (673) ALERTUS: Konge, jeg har romersk Borgerret.
- (674) HERODES: Gør det Templet hurtigere færdigt? Er det Grund til at sjofle mit Bud? I begiver jer af Sted i Dag. Der bygges dorisk.
- (675) ALERTUS: Herre Konge, det maa være ionisk.
- (676) HERODES: Saa byg ionisk! Blot I bygger.
- (677) PTOLEMÆOS: Herre Konge, jeg har svoret, at hvis der ikke bygges dorisk, trækker jeg mig ud af Arbejdet.
- (678) HERODES: Naa. Naa. Og Alertus har svoret, at hvis der ikke bygges ionisk, trækker han sig ud. Og Verden skulde gaa i Staa, fordi de Lærde er Narre. Tempelbygningen skal paabegyndes i Dag. Der er nølet i 14 Dage; der skal ikke nøles en Time mere. I bygger hveranden Søjle dorisk, hveranden ionisk.
- (679) ALERTUS: Ædle Herre, det er ugørligt, det er aldrig før set i Verden.
- (680) HERODES: Følger deraf, at det saa heller aldrig skulde ses? En Kong Herodes er vel Mand for at vise Verden, hvad den ikke før har set. Gaa. — Kostobarus! Dronningen har at indfinde sig her. Strax. Nu.
- (681) ALERTUS: (*sagte til Ptolemæos*) Halvbarbar. Vil han tvinge os til at avle Hermafroditter!⁷¹ Jeg gaar ikke.
- (682) PTOLEMÆOS: Pseudokultur. Ikke en Finger, ikke en Finger rører jeg.
- (683) HERODES: Ved Zeus,⁷² hvad nøler I efter? Gaar I? Eller skal jeg sende andre?
- (684) PTOLEMÆOS: Vi gaar, Herre Konge, vi gaar.
- (685) HERODES: Om 8 Dage inspicerer jeg Arbejdet. Saa er alt i fuld Gang.
- (686) ALERTUS: Skal ske, Herre Konge, skal ske. (*De ud.*)
- (687) KOSTOBARUS: Dronning Mariamme.
- (688) HERODES: Min Dronning, Mariamme — jo, det er dig; det er dine Træk, det er dine Øjne. Hvi flyver du mig ej i Møde, min Hustru? hvi lægger du dig saa slap i min Favn? har du ikke et Velkomstord til mig?
- (689) MARIAMME: Jeg er saa træt, Herodes. Du faar tilgive mig.
- (690) HERODES: Du er træt, min Hustru, træt, skønt du ser, hvordan det er gaaet mig paa Færden, at jeg staar her — lyslevende og elskovsfuld foran dig. Og dog straalere ikke dine Øjne ind i mine, og brænder ikke din Mund mod min.

⁷¹*Hermafroditter*: Græsk ord for et tvekønnet væsen. [ODS]

⁷²*Zeus*: Gudernes konge og gud for himlen og vejret i den græske mytologi. [BOE]

- (691) MARIAMME: Herodes, bebrejd mig nu ikke .... husk, under hvilke Omstændigheder du rejste, forstaa, med hvad Følelser du efterlod mig.
- (692) HERODES: Er det dine Velkomstord til mig? Er det det første, du har at sige, naar du modtager din Husbond undsluppen den visse Død? — Fordi jeg ryddede den glatte Dreng af Vejen. Havde han endda været en gammel hæderkronet Stormand!
- (693) MARIAMME: Han var min Bror, Herodes, og han var ung og havde Muligheder.
- (694) HERODES: Netop! Muligheder! Til hvad? Til at skaffe mig af Vejen, til at sætte sig paa min Trone, til at omkomme mine Børn, mine og dine. Det er dine Børn, der engang skal sidde paa Jødelands Trone, som jeg nu sidder der. Er du ikke Hustru og Mor nok til at kunne glæde dig over det?
- (695) MARIAMME: Ikke, naar Prisen er en saadan.
- (696) HERODES: Jeg kommer hjem fra mit Livs største Sejr og venter Længsel og Hyldest og Kærlighed. Jeg modtages af min Søster med onde Tidender om min Hustru, og min Hustrus Adfærd bekræfter mig dem. Her er visst styret ilde ved dette Hof under mit Fravær. Men han skal staa mig til Regnskab, den Gamle, og ved han ej at svare for sig, skal jeg slaa hans møre Hoved af hans raadne Krop.
- (697) MARIAMME: Du gør det ikke, Herodes, du gør det ikke.
- (698) HERODES: Gør jeg det ikke! Hvad kommer det dig ved?
- (699) MARIAMME: Du har Blodskyld nok paa dig. Det maa faa en Ende engang.
- (700) HERODES: Jeg har ikke Blodskyld nok, før jeg faar givet de Folk Døden, der fortjener den. Hvad tager du ham i Forsvar for? hvorfor farer du strax op imod mig? Dine Øjne skjuler noget for mig. Taler selv de sindssvageste af alle Rygter sandt, naar det blot er hæsligt det, de siger? Er selv Troskaben saa utro, at det utrolige bør tros? Du elsker mig ikke mere, Mariamme. Svar mig, om du tør. Jeg siger, du elsker mig ikke mere.
- (701) MARIAMME: Selv om det var saa, burde det ikke undre dig. Du ved selv ....
- (702) HERODES: Har du .... Altsaa: Josef har bedraget mig. Du har tilhørt Josef.
- (703) MARIAMME: Tilhørt Josef?
- (704) HERODES: Lyv, om du vover det! lyv, har du Mod!
- (705) MARIAMME: Herodes, still ikke min Kærlighed paa for stor en Prøve.
- (706) HERODES: A—aah, Kærlighed!
- (707) MARIAMME: Ja, du tvinger mig snart til at tale. Jeg kan dog ikke lade mig byde alt. Du kommer med de vanvittigste og ækleste Beskyldninger imod mig, Ting, jeg ikke kan forhaane mig selv nok til at svare paa, endsige benægte. Du taler om min Kærlighed. Du spørger, om jeg ikke er Hustru og Mor nok. Hvordan er du Husbond og Far, du, hvis sidste Ønske kunde være din Hustru myrdet og dine Børn forældreløse i Verden.
- (708) HERODES: Han har sagt dig det, han har sagt dig det, ved Jahve i Himlen!

- (709) SALOME: Var det *det*? Ha, der ser du, min Bror.
- (710) HERODES: Hvad —? ha, ja, der ser jeg. Det skal koste ham ....
- (711) MARIAMME: Læg Skylden paa mig. Jeg tvang ham til at sige det. Han vilde ikke, men han kunde ikke modstaa ....
- (712) HERODES: .... kunde ikke modstaa dig ....
- (713) MARIAMME: Jeg sagde ikke: modstaa mig. Jeg sagde ...
- (714) HERODES: .... ikke modstaa dig — ha!
- (715) MARIAMME: Det forfærdelige er vel ikke, at han har kunnet sige det, men at du har kunnet villet det.
- (716) HERODES: Saa han kunde ikke modstaa dig! Saa han plaprede ud med det i et begunstiget Øjeblik! — Ve dig, ve dig, at du har vovet det! Jeg afbøder de værste Stød mellem Fjender for at komme tilbage og faa mit Hjerte gennemhullet af Dolke i mit Hjem. Jeg ofrer min Tankes sindrige Kløgt og min Lidenskabs flammende Vilje for en Kvinde, der lønner mig med at bedrage mig med et stinkende Lig i mit Fravær. Det er nok. Det er nok. — Kostobarus! før Josef ud i det selvsamme dirrende Nu og slaa ham hans Hoved fra Kroppen.
- (717) MARIAMME: Herodes!
- (718) HERODES: Vil du tie, du Løgnerske! Vil du staa her og lyve dig fra en Sag, du selv beviser, du Bolerske? Aldrig har jeg mere aabenbart faaet en Sandhed i Hænde. — Denne Pisk har jeg brugt til min sorte Hingst, at den skulde fare af Sted som Lynet for at bringe mig til en Koblerskes Favn; den er altfor god til en Horkvindes Ryg ....
- (719) MARIAMME: Herodes! du røre mig ikke, du vove det ej!
- (720) HERODES: Hvad har du vovet, du Tæve! Er jeg Herodes, eller er jeg det ej? Skal jeg taale alt? Aldrig har nogen Mand elsket en Kvinde saa lidenskabeligt helt og rigt og dybt og stort som jeg dig — og saa boler du med et halvraaddent Aadsel. Kan du stikke mig Giftod i Sjælen, kan jeg slaa dig med Svøbe paa din Krop.
- (721) MARIAMME: Min Husbond, ved Jahves Trone ....
- (722) HERODES: Jeg skal piske dig Sjælen af Kroppen, for skøn en Sjæl til en Skøges Krop, piske dig saadan og saadan og saadan ....
- (723) SALOME: Ha, det er ret, Herodes! ha ha ha!
- (724) HERODES: Hvem ler? hvem ler? er det Satan i Helvede? O, det er en værre, det er dig. Skal du le ad denne bundløse Rædsel, skal du le ad denne haabløse Ve? Jeg skal slaa dig i dit Dyrefjæs, du vanskabte Kryb. Jeg skal slaa dig, fordi du er til. Det er Guds Grund til at slaa Mennesker; lad det saa og være min til at slaa dig. (*Skrigende styrter Salome ud*) . Har du faaet nok, du dernede? Svar mig, hvis du ikke er død. Er du død, har du fortjent det. Mariamme! Mariamme! Mariamme! svar mig! tal! du er da ikke .... Mariamme! nej, du aander jo. Mariamme — fortjent det? du har fortjent det? eller — eller er jeg det grummeste Dyr paa Jorden, intet Helved mig

pinselsfuldt nok? Sig Ja, Mariamme, sig, du har bedraget mig, sig det for min evige Sjælefreds Skyld! Aah, Blodet paa din hvide Ryg, din skønne Ryg — de frygtelige Strimer! Dødsynd — for det var Løgn. Du kunde det aldrig. For du er Renhed, du er en Dugdraabe i Morgensolen, et Smil i Gud Herrens Blik. Er der Tilgivelse for dette at hente — paa Jord? fra Himlen? i Helvede? Aah nej — aah nej. Kostobarus, lad Ternerne⁷³komme og hjælpe Dronningen over. Aah nej, aah nej — men du selv, Kostobarus, se, jeg blotter min Ryg, tag Pисken og slaa — men slaa til, slaa til! er du ikke en Mand, kan du ikke slaa? haardere! aah, det gør godt, gør godt. — Mariamme!

(725) KOSTOBARUS: Herre: Menahem. Og Ternerne. Ternerne kommer.

(726) HERODES: Ternerne — er I der, I Piger? løft hende varligt⁷⁴, støt hende nænsomt — Mariamme, min hvide Due, du Smil i Herrens Blik! (*Mariamme bæres ud. Kostobarus ud.*) Menahem! dig! er du naaet hertil?

(727) MENAHEM: Jeg har redet saa fort,⁷⁵ jeg kunde, Herre.

(728) HERODES: Hm. Hm. — Nicolaus Damascenus⁷⁶— gaa og søg ham, Menahem. Og finder du ham, lad ham skynde sig hid.

(729) MENAHEM: Ja, Herre, ja ....

(730) HERODES: Hvad tøver du efter?

(731) MENAHEM: Herre, jert — jert Sværd.

(732) HERODES: Hvad det?

(733) MENAHEM: Maa jeg tage det med mig?

(734) HERODES: Hm, det behøves ikke, min Tjener. Hent saa Nicolaus.

(735) MENAHEM: Herre Konge, saa — tør jeg ikke, saa — gaar jeg ikke.

(736) HERODES: Gaar du ikke?

(737) MENAHEM: Kostobarus! Kostobarus! hvor er han? hvorfor svarer han ikke? — Er der ingen derude, der kan hente Nicolaus? — Jahve være lovet, der kommer han selv!

(738) HERODES: Min Ven — min Ven fra de unge Aar ....

(739) NICOLAUS: Herodes, Herodes!

(740) HERODES: Du har hørt det, jeg har lagt Haand paa min Elskte, har slaaet min Hustru med Pisk.

(741) NICOLAUS: Min Konge, min stakkels Konge!

(742) HERODES: Mig? Vov ikke at ynke mig. — Nicolaus, kan du huske, for de mange Aar siden, de snart mange Aar siden, den festlige Aften, vore blussende Kinder,

⁷³Ternerne: Tjenestepigerne.

⁷⁴varligt: Det samme som "varsomt", "forsigtigt". [ODS]

⁷⁵fort: Her "hurtigt" eller "raskt". [ODS]

⁷⁶Nicolaus Damascenus: Græsk historiker og filosof (født i Syrien), som levede på Kejser Augustus' tid og var ven af Herodes den Store. Skulle angiveligt have skrevet bl.a. en almen verdenshistorie på 144 bøger [SAL]

Vinrankens Kys paa vor Tinding, da vi skifted Haandslag og Ed, at kom en af os engang i yderste Nød, da vilde den anden ile til og hjælpe ham, ihvad Hjælp han end trængte til? kan du huske den Ed? og staar du ved den endnu?

(743) NICOLAUS: Begge Dele, Herodes.

(744) HERODES: Saa hold den da. Se, det er skinnende skarpt. Løb det gennem mig nu. Jeg kan ikke selv, kan ikke skille mig fra den Verden, hvori hun lever. Hold nu din Ed.

(745) NICOLAUS: Herodes, vel er det yderste Nød ....

(746) HERODES: Ikke Ord, ikke Ord!

(747) NICOLAUS: .... men det er ikke den Hjælp, der tiltrænges.

(748) HERODES: Du har Ret. Men naar der nu ikke er anden?

(749) NICOLAUS: Der er anden. For nu er det din Pligt at leve og sone.

(750) HERODES: Ikke leve, ikke fanges af Livet igen. At leve bliver aldrig at sone. For Livets Krav og Sysler og Vindkast .... nej, nej, nej, vil du bryde din Ed, Nicolaus, faar jeg vel hjælpe mig selv.

(751) NICOLAUS: Herodes, tænk paa din Krone!

(752) HERODES: Haa, den skaller. Alt dette ruster den op. Saa er den vel ikke ægte.

(753) NICOLAUS: Hent Kongens Søster, Menahem. Hurtigt.

(754) HERODES: Min Søster — jeg vil aldrig se hende mere før i Helvedes Ild. Hils hende fra mig og sig, min Forbandelse skal hun bære paa langt ud over sin Død.

(755) NICOLAUS: Herodes, nei, besind dig, hør mig, jeg forbyder dig, slip ....

(756) HERODES: Slip selv, slip, Sværdet er mit, slip, Livet er mit, og Sværdet er mit, slip ....

(757) SALOME: (*ind*) Min Bror, forlad mig, jeg har taget fejl.

(758) HERODES: Og du vover at leve og sige de Ord! Du Helvedes Kvinde, du har hvilet i samme Skød som jeg. Saa hvil da i samme Grav!

(759) SALOME: Tæm dig, afsindige, og hør, hvad jeg siger. Du har slaaet mig med din Pisk i Dag; lad det være min Straf, fordi jeg tog fejl.

(760) HERODES: Jeg har hædret dig med et Slag af den Pisk, som ramte hende. Vil du kalde en Ære for Straf?

(761) SALOME: Hør mig: hun har ikke bedraget dig med Josef ....

(762) HERODES: Fordrister du dig til endogsaa at tage Sandhedens Sprog i din Mund?

(763) SALOME: .... med Josef alene. Jeg har taget fejl; jeg priste jo Kostobarus som af hele sit Væsen dig hengiven og tro ....

(764) HERODES: Hvor tit kan en Slange stikke, inden dens Gift slipper op?

(765) SALOME: Smæd mig kun, forblindede Taabe, fordi jeg river dig Bind fra Øjnene. Jeg er villig til at lide for Sandhedens Sag. Der er din Pisk; slaa mig igen! Men tie

faar du ikke mig til, saalænge din Hustru ligger i Kostobarus's Arme og aftaler med ham at flygte i Nat, Børnene og hun med ham.

(766) NICOLAUS: Vil I hele et aabent Saar ved at hælde Edder⁷⁷ deri?

(767) HERODES: Har du betænkt, hvad de Ord betyder for dit eget Liv, hvis .... hvis ....

(768) SALOME: Slip mig! Vil du ikke tro mig, saa tro dine egne Øjne og Øren!

(769) HERODES: Ja, følg mig derhen. For nu vil jeg leve, leve og dræbe. Lad mit Selvsyn saa fælde Dommen, om dig eller .... eller ....

(770) SALOME: Slip mig, hører du, slip mig, slip ....

4. Akt: IV

KONGEBORGEN I JERUSALEM

(771) HERODES: Mit Livs Maal, Indhold, Værk! mit Alt paa Spil! Min Krone, min dyre Krone! — Kostobarus, Kostobarus!

(772) KOSTOBARUS: (*ind*) Herre Konge!

(773) HERODES: Endnu intet om Udfaldet?

(774) KOSTOBARUS: Endnu intet, Herre Konge.

(775) HERODES: Mine Udsendinge maa være omkomne. Slaget maa dog være endt. Gaa. Hav et Øje paa hver Finger, et Øre paa hver Taa, Vinger paa Ryggen til at flyve til mig, hvis du opfanger det mindste Nys. — Menahem, hent Nicolaus, strax, strax. — Jeg knuger dig mellem Hænderne, du Jødelands Kongespir, jeg slipper dig ikke, jeg .... Ah, Nicolaus, du!

(776) NICOLAUS: (*ind*) Nu, Herodes?

(777) HERODES: Ja: Nu, Herodes! Bring mig ikke til Raseri med dit: Nu, Herodes? Staa ikke der saa rolig, som om du ikke vidste, at den ene Halvdel af Verden gaar under om et Øjeblik.

(778) NICOLAUS: Der er gaaet mange Halvdele af Verden under i Tidernes Løb.

(779) HERODES: Men vi ved ikke, om det maaske er den Halvdel, du og jeg staar paa, og — vi er ikke gaaet under før.

(780) NICOLAUS: Men skal engang. Om saa i Dag eller i Morgen, gør det synderligt Skel?

(781) HERODES: Det er ikke sikkert, vi skal gaa under engang; der ligger Livets Spænding: om man kan leve længe nok til at naa at faa gjort sig evig.

⁷⁷Edder: Betyder i denne sammenhæng (slange)gift. [ODS]

- (782) NICOLAUS: Hvorlænge er evig? Til begge Halvdele engang gaar under paa een-gang maaske? Er det værd at anstrenge sig for saa kort en Tid?
- (783) HERODES: Hvad anstrenger du dig med, du — Gransker, Talmand, Regnemester? Med Historien, med de Ting, der er sket. Hvad Interesse har de? Regn mig ud, hvem der sejrer, regn mig ud de Ting, der skal ske. Saa vil jeg lytte.
- (784) NICOLAUS: Hvad Interesse har de, naar de er regnet ud?
- (785) HERODES: Nicolaus, sejrer Antonius? hvad tror du? Den anden kan ikke sejre, Octavian kan ikke sejre, vel, tror du vel? det er umuligt, skal være umuligt. Hm, du er ligeglad, du er visst ved Slaget mellem Krösos og Kyros.⁷⁸ I Videnskabsmænd, I er døde, I lever i det forgangne, det er slimet for Livet at røre jer. Nej, nej, lad os tale om andre Ting. Hvad synes du saa om Kystbyen? den er vokset i disse tre Aar efter Templets Grundlæggelse.
- (786) NICOLAUS: Den bliver en Havneby af Rang omkring Aar 3000. Der har du saa en af de Ting, der skal ske.
- (787) HERODES: Hm, hm, bliv ved, tal, Nicolaus; jeg vil ikke have Taushed til Selskab.
- (788) NICOLAUS: Jeg har talt med din Søster i Dag. Du burde aldrig have hævet hendes Landsforvisning. Hun begynder nu blot, hvor hun slap.
- (789) HERODES: Mine Sendebud, de har dræbt dem. Slaget maa være endt.
- (790) NICOLAUS: Kalde hende hjem — og saa dette Giftermaal!
- (791) HERODES: Ja.
- (792) NICOLAUS: Du burde aldrig have tilstedt det Giftermaal.
- (793) HERODES: Giftermaal? hvis? hvem?
- (794) NICOLAUS: Salomes. Det er din Søster, vi taler om. Hendes Giftermaal.
- (795) HERODES: Det var klogt.
- (796) NICOLAUS: Det er Synd.
- (797) HERODES: Naar det er klogt, er det ikke Synd. — Tror du ikke ogsaa, at Sendebudene — aah nej, Nicolaus, lad mig være ene. Jeg kan ikke holde Selskab i denne Spænding ud. (*Nicolaus ud.*)
- (798) KOSTOBARUS: Herre, Konge, en ætiopisk Købmand er truffen paa Gaden. Han mener ....
- (799) HERODES: Hvor er han?
- (800) KOSTOBARUS: Her udenfor hos Vagten.
- (801) HERODES: Ind, ind, ind, ind!
- (802) KUSHI: (*ind*) Hil, Herre Konge! dit Rige blomstre, din Sæd best ....

⁷⁸Krösos og Kyros: Kong Krösos, Lydiens sidste konge (560-546 f.Kr.) tabte i krigen mod perserne og Kyros II. også kaldt Kyros den Store (ca. 590-529 f.Kr.). Den meget velhavende Krösos kendes bedst fra Herodots historieskrivning om de græsk-persiske krige, mens Kyros II. kendes fra Bibelen (bl.a. Ezras bog) som den, der gav de tvangsflyttede jøder lov til at drage hjem fra Babylon. [BOE]

- (803) HERODES: Hvad ved du om Slaget?
- (804) KUSHI: Din Slave ved intet, slet intet.
- (805) HERODES: Penge! Menahem! Penge!
- (806) KUSHI: Herre, Solen velsigne og lønne ....
- (807) HERODES: Tal eller dø.
- (808) KUSHI: Som jeg siger dig, jeg ved intet. Men en Løber for gennem Blegemands-
gaden ....
- (809) HERODES: En Løber? der ikke kommer til mig?
- (810) KUSHI: Det var visst Raadets. Han traf Zakarja og hviskede til ham ....
- (811) HERODES: Hvad?
- (812) KUSHI: Jeg hørte det ikke; men jeg saa Zakarjas Ansigt.
- (813) HERODES: Nu? nu?
- (814) KUSHI: Glæd dig, Herre, hans Ansigt blev lyst som af en flammende Glæde.
- (815) HERODES: Hm. Lyst! Zakarjas Ansigt! — Gaa, lad dig beværte derude.
- (816) KUSHI: Pris være dig, allermægtigste Herre! (*Ud.*)
- (817) HERODES: Hm. Glæde i Zakarjas Ansigt! hm! — Menahem!
- (818) MENAHEM: Herre Konge!
- (819) KOSTOBARUS: (*ind*) Tre romerske Mænd er kommet til Slottet.
- (820) HERODES: I har ikke holdt Udkig? har ikke meldt mig det før! Før dem ikke ind,
før jeg ved, hvad de vil. — Store Gud! er Loddet faldet? min Skæbne afgjort? Det
skal være Antonius. Antonius har sejret. Jeg vil ikke vide af andet. Ant ....
- (821) KOSTOBARUS: (*i Døren*) Jeg forbyder .... Kongen har ønsket .... (*Men Spurius
og to andre trænger ham til Side og ind.*)
- (822) SPURIUS: Vi hilser dig, Kong Herodes. Vi bringer dig Bud fra din og vor Herre, at
han lader dig kalde til sig.
- (823) HERODES: Vel! Vel! Og Slaget er afgjort?
- (824) SPURIUS: Slaget er afgjort. Vor Cæsar vandt.
- (825) HERODES: Vel! Meget vel! Gudernes Raad er vist. Vor Cæsar vandt — ja, han
maatte jo vinde; det vidste vi alle. Og — den anden — hvad han?
- (826) SPURIUS: Er dræbt.
- (827) HERODES: Ja, ja. Og — og Dronning Kleopatra, hvordan tager hun dette?
- (828) SPURIUS: Hvilket?
- (829) HERODES: Vor Cæsars store Triumf.
- (830) SPURIUS: Hvem er det, du kalder ”vor Cæsar”?
- (831) HERODES: Min Cæsar er den, der har sejret.
- (832) SPURIUS: Antonius altsaa.

- (833) HERODES: Antonius — har Antonius — Antonius har sejret! Aah, Guderne ske evig Pris og Tak! Og Octavian er dræbt, siger I. Hvilket Lykkebudskab I bringer mig! Hermes signe jer for jert Ord! Octavian, den blege Aarsunge, den kaalhøgne Dreng! Jeg vidste det; hvo kan holde Stand mod den herlige Antonius! Menahem, Vin herind til mine Venner, disse gæve....
- (834) SPURIUS og de to: Hahaahahaa haahahaha!
- (835) HERODES: Hm.
- (836) SPURIUS: Der fanged vi Ræven. Octavian har sejret, Octavian stævner dig til sig, Octavian byder dig Velkommen, naar vi har berettet ham dine Hyldestord fra før. Jeg, Spurius, med mine Fæller, Andronicus og Flegon, bringer dig dette Budskab fra Octavian.
- (837) HERODES: Og Antonius?
- (838) SPURIUS: Er druknet sammen med Kleopatra. Af ham faar du ingen Hjælp.
- (839) HERODES: Det er godt. Jeg har aldrig brudt mig om Antonius, aldrig brudt mig om Folk, der var dumme og raa og syge for Skænk og Smiger.
- (840) SPURIUS: (*ler*)
- (841) HERODES: Godtfolk, I ler. Det er let at le for den, der staar paa Sejrherrrens Side.
- (842) SPURIUS: Saa græd, Herodes, græd!
- (843) HERODES: Tiderne er vanskelige for den, der ikke kan klare sig. At staa paa den tabendes Side søger man dog at undgaa for en hvilken som helst Pris ....
- (844) SPURIUS: Ja, er man Hund eller Jøde. En Romer tager sit Standpunkt og staar eller styrter paa det.
- (845) HERODES: I er trætte. Kvæg⁷⁹ jer med mig ved et Bæger for vor nye Cæsars Vel.
- (846) SPURIUS: Trætte, ja, dog ikke nok til at længes mod Dødens Hvile, hvor kostelig Vin den end bydes os i. Ejheller skal du vexle Blikke med din Livvagthøvding. Drag Sværdene! Saa! nu gaar vi. Jeg gad se den Jøde, der vil standse en Romer med Sværdet draget, og jeg gad se den Slave, der tør lægge Haand paa Cæsarens Sendefærd.
- (847) HERODES: Naade, hører I, Naade, røb mig ikke for Cæsar! Jeg, Kongen, ydmyger mig til at bede. Hvad havde I gjort i mit Sted? I kalder mig Ræv og kommer selv med Rævekunster og Kneb. Jeg giver jer kongelig Skænk,⁸⁰ hvis I tier; jeg faar jer forfremmet hos Cæsar, hvis blot ....
- (848) SPURIUS: Tvi dig! og du er en Konge! Kom! lad os gaa!
- (849) HERODES: Nej, nej, se, jeg flænger min Kjortel til Side, jeg blotter min Barm, stød jert Sværd ind i Hjertet, lad Blodet sprudle af mit nøgne Bryst, stød, stød, stød! (*For at maabe paa Kongen ser de ikke Kostobarus, der sniger sig ind med Vagten*) . Stød,

⁷⁹Kvæg: Betyder at lindre eller styrke (oprindeligt ved badning eller med omslag), jf. "vederkvægelse". [ODS]

⁸⁰Skænk: Kommer af det ældre tyske ord "schenk" og betyder i denne sammenhæng "foræring" eller "gave". [ODS]

siger jeg, stød, hug til, bor! Saa griber jeg selv om jere Sværd for at jage dem i mit Kød.

(850) SPURIUS: Er du afsindig! (*I det samme vildt Haandgemæng. Sværdene vristes fra de overrumplede Romere, Hænderne bindes paa Ryggen.*)

(851) HERODES: (*sætter sig smilende*) Hvad var det, vi talte om, da vi blev afbrudt?

(852) SPURIUS: Om din Hyldest til Cæsaren.

(853) HERODES: Jeg beklager, I hindredes i at overbringe den, Spurius; jeg skal gøre det selv; det er mig bedre saaledes.

(854) SPURIUS: Hvad vil du opnaa ved dette? Romere tvinges ikke til Taushed, hverken ved Baand eller Pinsler.

(855) HERODES: Eller Død?

(856) SPURIUS: Du dræber os ikke. Hvad vil du sige til Cæsar, hvis vi ikke er vendt tilbage?

(857) HERODES: Menahem, hent Saarlægen. Lad ham tage Forbinding med.

(858) SPURIUS: Og du rejser ikke til Cæsar, for du tør ikke; for du er træsk⁸¹ og snild, men ingen Mand. Antonius kunde du narre, Octavian aldrig. Octavian ved om, hvordan du krøb og logred for Antonius, og der er intet, han foragter mere, end at Mænd kryber og logrer. Og hvad vil du sige ham om os?

(859) HERODES: (*idet Saarlægen træder ind*) Ræk mig Sværdet der. (*Hugger sig i Armen.*)

(860) MENAHEM: Herre, hvad gør du?

(861) HERODES: Forbind mig.

(862) SPURIUS: Slaar Zeus dig med Vanvid? Hvad er dette?

(863) HERODES: Det er en Vunde,⁸² jeg fik, min Ven, paa Hyldestrejsen til Cæsar Octavian under et Beduineroverfald, hvor jeg saaredes, mens I dræbtes. Cæsar selv skal se dette Saar.

(864) SPURIUS: Herodes! Herodes! fast⁸³ kunde jeg ønske, at Guderne gav dig Lykke, saa Cæsar tror dig, saa snild du er. Saa dør vi da, Kammerater, for Cæsar og Rom!

(865) DE TO: For Cæsar og Rom!

(866) HERODES: Fast kunde jeg ønske at spare jer. Et Ord kun, et Løfte, I holder: I tie for Octavian!

(867) SPURIUS: Nej, Sjakrer.⁸⁴ Vi dør eller taler.

(868) HERODES: Som I vil, som I vil, I — Narre!

(869) SPURIUS: En Naade æsker vi af dig: at Hugget maa ramme os forfra.

⁸¹*træsk*: Betyder lumsk, rænkefuld.

⁸²*Vunde*: Lån fra middelnedertysk ("wunde"), som betyder sår. [ODS]

⁸³*fast*: Fra tysk for "næsten", "omtrent". [ODS]

⁸⁴*Sjakrer*: "En pranger", altså en der handler med hvad som helst og ofte på en ufin, smålig eller påtrængende måde. [ODS]

- (870) HERODES: Hugget? Jeg ved ikke, hvad I mener, I, mine Venner, Led af det herlige romerske Rige som jeg, Tjenere for den store og ædle og stolte Octavian som jeg. Kostobarus, før de Mænd i Forvar og vogt dem vel. Du indestaar mig med dit Liv for deres Hoveder. Forstaar du?
- (871) KOSTOBARUS: Vel, Herre Konge.
- (872) HERODES: Jeg siger, Kostobarus, deres Hoveder. Deres Kroppe gør det ikke saa meget med. Forstaar du?
- (873) KOSTOBARUS: Ja, Herre Konge.
- (874) SPURIUS: Saa er du dog fejg, Herodes. Tør du ikke hæfte for vor Død?
- (875) HERODES: Men — skulde de af Vanvare komme noget til, saa lad det ske bagfra. Forstaar du?
- (876) KOSTOBARUS: Vel, Herre Konge.
- (877) SPURIUS: Tvi dig, du lumpne Jøde!
- (878) HERODES: Ledsag dem saa ud, disse ædle Mænd, disse Romere, mine Venner! Hil jer! jeg skal hilse Cæsaren fra jer.
- (879) SPURIUS: Og han skal hævne vort Blod paa din Nakke, du Søn af en Hund. (*De ud.*)
- (880) HERODES: Hm.
Evner jeg dette? Evner jeg det?
Hm.
- (881) KOSTOBARUS: (*ind*) Nu er de i sikkert Forvar, Herre Konge.
- (882) HERODES: Kostobarus, min tro Mand, min eneste tro! skal jeg — raad mig! — skal jeg rejse til Cæsar eller dræbe mig her?
- (883) KOSTOBARUS: Døden er sidste Udvej.
- (884) HERODES: Ah, tror du, Døden er det værste! Han dræber mig ikke, ikke strax. Han slæber mig bag sig i Triumftog over Havet, gennem Italien, gennem Rom. Og bag mig stiger Jubelen fra mit Rige, min Hovedstad, min Kongeborg, og lænket i Fangehullet faar jeg at vide, hvem der bærer min Krone nu. Og Mariamme, min Hustru .... Skal jeg rejse, Kostobarus, eller blive og dræbe os her?
- (885) KOSTOBARUS: Rejs, Herre Konge.
- (886) HERODES: Du har nemt for at raade. Rejs, Herre Konge — jo visst, du er Statholder, og min .... Nej, Kostobarus, du er tro, det ved jeg, jeg tvivler ikke, du ene paa Jorden er tro imod mig. Aah, Kostobarus, sejre over ham, sejre over ham! Men magter selv min Evne vel det?
- (887) KOSTOBARUS: Vil Guderne staa jer bi ....
- (888) HERODES: Ah, Guderne, nej, denne Arm, denne Pande, de staa mig bi! Og du staa mig bi, du trofaste Mand! Men — magter jeg det, magter jeg det endda? Guderne — haa! Vil Guderne mig det vel, hvorfor gaar det mig da saadan? Hvergang jeg har

befæstet min Stilling, saa jeg tror den uindtagelig, slaas Spillet over Ende, og jeg kan begynde forfra. Det er svært at være en Snylter og ikke have Liv i sig selv; nu havde jeg snoet mig fast til Antonius, og nu er han et Aadsel paa Marken. Vanskeligt nok at frigøre sig fra Liget, værre endnu at vinde sig om hans Fjende til Støtte.

(889) KOSTOBARUS: Herre, send Underhandlere til Octavian.

(890) HERODES: En Opgave, der er umulig for mig, er det Vanvid at give til andre. Jeg maa selv — aah, det gælder en stor Beslutning, Kostobarus, min Rejse til ham eller Hades.

85

(891) KOSTOBARUS: Og vi kan ikke naa at faa Bud til Delphoi.

86

(892) HERODES: Vrøvl! Det gamle Stykke Hunbark,⁸⁷ hvor skulde hun .... Vidste jeg blot, aah, vidste jeg blot .... Ja, kendte jeg ham endda, som jeg kendte Antonius, men jeg ved næsten intet om ham. Han er klog, han er kold, han er Mand; er det mig nok at vide dette? Nej, nej, forstaa mig ret, jeg mente intet nedsættende om Oraklet før, det er sikkert Guden, der taler i Præstindens Skrig. Men det er jo saa langt, vi kan ikke naa at faa Bud. Jeg vil nu have oprettet et Orakel her i Landet for en anden Gangs Skyld.

(893) KOSTOBARUS: Send Underhandlere, Herre, forsøg med Underhandlere først.

(894) HERODES: Han tror dem ikke. Han sender Quirinius⁸⁸ efter mig. Han jager mig som en Ræv gennem Landet. Han sætter min Krone paa en Farisæers Hoved. Han fanger Mariamme, før jeg faar Tid til at dræbe os. Jeg skulde leve og vide mit Konges guld om en Jødes Tinding, min Hustru i en andens Hænder! Skal jeg rejse, tør jeg blive? Kostobarus, Kostobarus, aldrig var jeg saa tvivlraadig, saa vankelmodig før. — Mariamme, kommer du her? (*Kostobarus bøjer sig dybt og gaar.*) Har du hørt om min Ven og Beskytters Død og min Fjende og Herres Sejr?

(895) MARIAMME: Det er derfor, jeg kommer, Herodes.

(896) HERODES: Det var ilde Tidender for os — for mig.

(897) MARIAMME: Du er saaret.

(898) HERODES: Cæsars Gesandt var uhøflig imod mig. Jeg blev vred, men han var en duelig Fægter, traf mig dybt her i Armen, før jeg stak ham ned. Det er uvisst, om han overlever Saaret.

(899) MARIAMME: Altid Blod. Og hvad nu?

⁸⁵*Hades*: Den græske mytologis Helvede opkaldt efter underverdens konge Hades (gr. Aïdes), hvor han herskede sammen med Persefone. [BOE]

⁸⁶*Delphoi*: Apollons orakel i Delfi, som blev konsulteret i private såvel som offentlige anliggender fra det 8. århundrede f.Kr. og frem til det 4. e.Kr. [BOE]

⁸⁷*Det gamle stykke Hunbark*: Ved oraklerne brugtes i rådførelsen med guderne et medium - i Delfi var mediet en ældre kvinde ved navn Pythia. [BOE]

⁸⁸*Quirinius*: Romersk politiker, blev konsul i 12 f.Kr. Støttede først kejser Augustus, senere Tiberius. Quirinius blev guvernør på Kreta, Cypern samt i Syrien. Ifølge Lukasevangeliet foranstaltede han folketællingen på tiden for Jesu fødsel. [DSD]

- (900) HERODES: Jeg rejser i Morgen til Cæsar.
- (901) MARIAMME: Til Octavian?
- (902) HERODES: Ak, der er jo ingen anden, Mariamme.
- (903) MARIAMME: Til din Dødsfjende, du, Antonius's Ven.
- (904) HERODES: Min Dødsfjende — hm! han er mere end det.
- (905) MARIAMME: Han dræber dig; du vender ikke tilbage.
- (906) HERODES: For en Lykke at vide, at ingen vil sørge!
- (907) MARIAMME: Herodes, jeg beder dig sjældent om noget. Nu beder jeg: skænk mig en Bøn.
- (908) HERODES: Og hvad er den Bøn?
- (909) MARIAMME: Rejs ikke.
- (910) HERODES: Ikke rejse?
- (911) MARIAMME: Rejs ikke! For min Skyld.
- (912) HERODES: Mener du med den Bøn, min Hustru?..
- (913) MARIAMME: Rejs ikke, Herodes.
- (914) HERODES: Mariamme, Mariamme, min Hustru, min Dronning, min Sjæl! Gud signe dig for de Ord, Gud signe dig gennem alle Evigheder for de livsalige Ord! Nu voxed min Kraft, nu steg mit Mod. Nu vil jeg rejse — og sejre — for dig, for dig, for dig. For min Krone. Og dig.

5. Akt: V

ET HUS VED OCTAVIANS LEJR

- (915) OCTAVIAN: O, jeg er syg af Hjemve efter Rom, Quirinius, syg af Længsel efter at se tause, vrede Mænd, der næppe hilser, naar jeg gaar forbi. Jeg er ækel ved dette Østerland med dets Slaver, lutter Slaver. Hvor mange Konger har nu hyldet mig her! Og dog har jeg ikke een kongelig Skikkelse i min Erindring. Alle Slaver, alle ens: ind og ned med Ansigtet mod Gulvet, Angst for Livet og Tryglen om Naade, en Flom af Smiger over mig og Haansord mod min faldne Medbejler, hvem de krøb for i Gaar, som de nu kryber for mig i Dag! fy, fy! o, mit Rom, mit knappe, mutte Rom! Quirinius, kan vi dog ikke rejse snart?
- (916) QUIRINIUS: Naar du vil, Octavian. I Morgen, om du synes.
- (917) OCTAVIAN: Hvorfor ikke i Dag?
- (918) QUIRINIUS: Fordi vi maa vente og se, om Herodes Jødekonge virkelig vil komme.

- (919) OCTAVIAN: En til, en til, tilmed Antonius's bedste Bundsforvandte⁸⁹— aah, dette Trav af Konger!
- (920) QUIRINIUS: Han er den værste af dem alle, en Snylter paa Rom, krybende, blodgrisk, sugende sig fast, en Smigrer og Tigger .... men du kender ham jo?
- (921) OCTAVIAN: Jeg har glemt ham. Han var engang hos os i Rom og fik Besegling paa Kronen.⁹⁰ Jeg har et fjernt Indtryk af en uselvstændig og bøjelig Knægt. Men som sagt, jeg har glemt ham.
- (922) QUIRINIUS: Men han er farlig i sin Træskhed og især, fordi han er æreløs. Ja, fast for farlig til at slæbe med i Triumftoget. Giv mig Fuldmagt over ham, Octavian, hvis han kommer, til at dræbe ham her.
- (923) OCTAVIAN: Jeg er led ved den hele Forestilling. Gør med ham, hvad du anser for klogt. En æreløs skylder vi ingen Ære.
- (924) QUIRINIUS: Men jeg venter ham ikke, han er for klog.
- (925) OCTAVIAN: Saa tag Hæren imod ham.
- (926) QUIRINIUS: Jeg takker dig, Cæsar. Jeg skal ryge ham ud af hans Rævegrav. Jeg deler Hæren i tre ....
- (927) EN AF VAGTEN: Herodes, Jødernes Konge.
- (928) QUIRINIUS: Saa?
- (929) OCTAVIAN: Sig ham ikke hans Dødsdom, før jeg er gaaet. Jeg er mæt af Trygl og Hyl.
- (930) QUIRINIUS: Pragtfuldt klædt.
- (931) OCTAVIAN: Og pragtfuld af Skikkelse. Han er som skabt til Pynt i et Triumftog.
- (932) QUIRINIUS: Skal vi driste os til at gemme ham da?
- (933) OCTAVIAN: Skade, Gulvet ikke er fejlet, der, hvor han smider sig ned.
- (934) HERODES: (*frem; ene; bøjer sig næppe*)
- (935) OCTAVIAN: Er du Herodes?
- (936) HERODES: Ja, Cæsar, jeg er Kong Herodes.
- (937) OCTAVIAN: Nu. Naa. Ja. Det var .... Hvad kommer du for at sige mig?
- (938) HERODES: Det er dig, der har budsendt mig.
- (939) OCTAVIAN: Nu, ja, det er det. Hvor er de Mænd, der gik mit Ærind til dig?
- (940) HERODES: Vil du vide det? De flyver i Luften, de basker med deres sorte Vinger og raaber Kra Kra.
- (941) OCTAVIAN: Hvad mener du dermed?

⁸⁹*Bundsforvandte*: Forbundsfølge eller allieret. [ODS]

⁹⁰*Han var engang hos os i Rom og fik Besegling paa Kronen*: Herodes den Store var flygtet til Rom i år 40 f.Kr. pga. borgerkrig og blev der af senatet udnævnt til konge af Judæa. [BOE]

- (942) HERODES: At de er forvandlet til Fugle. Krager har ædt dem. Beduiner⁹¹ overfaldt os, forlangte Løsepenge, jeg vilde betale. Men dine Folk var Romere, de kendte intet andet Svar end Sværd. Det var tappert, men det var ikke klogt. Romere er altid tapre, ikke altid kloge.
- (943) QUIRINIUS: Og Jøder er altid kloge og aldrig tapre.
- (944) HERODES: Jeg svarede dem — thi jeg ved at svare, naar man taler til mig, saavel som at tie, naar ingen taler til mig — at det var halsløs Gerning; men de vilde den. Saa maatte vi kæmpe. Her ser du mit Saar. Da de var dræbte, betalte jeg og drog videre.
- (945) OCTAVIAN: Jeg tror dig ikke, Herodes.
- (946) HERODES: Saa ved jeg ej, hvi du spørger mig, Cæsar.
- (947) OCTAVIAN: Nok om dette.
Du ved alt: din Ven Antonius er falden, jeg har sejret, du er nu min Vasal.⁹² Guderne eller Guden, hvad du nu siger, har været dig haardt imod paa det sidste, selv om du vel aldrig har yndet Antonius stort?
- (948) HERODES: Antonius var trods alt en Romer, en rask og tapper Mand; men han hørte til samme Klasse: de kække, der ikke er kloge. Ikke mindst over for Kvinder, selv ældre, saa man hans svigtende Kløgt.
- (949) OCTAVIAN: Javisst, det har moret en Mand som dig, der dog inderst inde var mig hengiven og haabed paa Sejr for mig?
- (950) HERODES: Jeg var ikke dig hengiven, Cæsar, saa lidt som jeg er det nu.
- (951) OCTAVIAN: Jasaa! du er ærlig, uhørt ærlig. Maaske kommer du nu for at erklære mig Oprør?
- (952) HERODES: Jeg var dig ikke hengiven, thi Hjertets Stemning og skiftende Følelser er en Digtets Storhed, men ikke en Drots⁹³. Jeg er dig ikke hengiven; thi den kloge kender ikke til vilkaarlig Sympati; og jeg gør ikke Oprør; thi den kloge gør ikke Oprør mod Rom; og jeg er klog.
- (953) OCTAVIAN: Du har Ret, du gør ikke Oprør; du gør overhovedet intet mere; thi jeg har besluttet — din Død.
- (954) HERODES: Hm.
- (955) OCTAVIAN: Er et Skuldertræk alt, hvad du har at sige til det?
- (956) HERODES: Du blev mig en Skuffelse, Cæsar Octavian. Jeg havde ventet mig mere af dig.
- (957) OCTAVIAN: Og hvad havde du saa ventet dig af mig?
- (958) HERODES: At omsider du igen var en Romer, der var baade tapper og klog.

---

⁹¹*Beduiner*: Et arabisk ord for ”ørkenbeboer”. [ODS]

⁹²*Vasal*: Betegner en indehaver af et len - en lensmand eller fyrste, der står under en anden fyrstes eller konges overhøjhed. [ODS]

⁹³*Drot*: Bruges i dag som en poetisk betegnelse for konge eller fyrste. Beslægtet med ”dronning”. [ODS]

- (959) OCTAVIAN: Og saa?
- (960) HERODES: Cæsar var det. Cæsar var begge Dele. Antonius var det ene, og du —.
- (961) OCTAVIAN: Og jeg er kun det andet?
- (962) HERODES: Du er ingen af Delene.
- (963) OCTAVIAN: Du er dristig, Barbar.
- (964) HERODES: Du er ikke klog, for du rydder din dygtigste Vasal af Vejen, kun ledet af Bagtalelsen. Og du er ikke tapper, for du er bange for mig, derfor dræber du mig.
- (965) OCTAVIAN: Men jeg var klog og tapper, hvis jeg faldt paa Knæ for dig og bad dig værdises at hjælpe mig med at styre Rom.
- (966) HERODES: Cæsar, der er et Folk, du ikke kender, Israel er dets Navn. Dets Tal er ikke stort, dets politiske Kløgt er mindre, dets Enighed mindst. Men dets Mod er forfærdeligt indtil Vanvid, og dets Tro er Vanvid. Thi det tror, at Jupiter⁹⁴ er Gud, er den eneste Gud, og at han ubetinget og alvældig skalter og valter med alt i Tilværelsen efter sit Lune og Tykke. Dertil anser det sig for Jupiters Hjertebarn, hans kæreste, hans nærmeste, hans eneste ægtefødte, udvalgt af ham før Verden og bestemt af ham til at udøve hans Herredom over Verden engang. Denne Tro gør Folket *gal*. Det er uafbøjeligt, naar det rejser sig, holder ud med hensynsløs Lidenskab, til det har faaet sin Vilje eller er døddrukkent i sit eget Blod. Dette Folk er der een eneste Mand paa Jord, der evner at kue og holde i Ave, og naar han engang dør, kommer der ingen anden, og — det spaar og sværger jeg — ikke eet Sekel⁹⁵ er fuldt efter ham, før det eller Rom er blevet Udslettelsens Rov.
- (967) OCTAVIAN: Og den Mand er mig?
- (968) HERODES: Nej, Cæsar Octavian. Forvexlingen smigrer mig, thi Manden er mig. Du tror det ikke, og jeg er for stolt til at søge at overbevise dig. Og jeg behøver det ikke: Historien vil gøre det, saa saare Rygtet om min Død er naaet frem. Jeg vil ikke nægte, at du maaske kan kue Opstanden første Gang, anden Gang, tredie Gang. Men du bruger dit Liv til en fraadende Strid med en Fjende, du nu næppe agter og aldrig havde behøvet at agte, om du havde troet den kloge frem for den rædde.
- (969) OCTAVIAN: Den rædde er dig, Quirinius.
- (970) HERODES: Ja, den rædde er den, der frygter mig i Stedet for Faren. Derfor siger jeg, du har skuffet mig, Cæsar Octavian; ved at dræbe en vaabenløs Mand uden Følge opnaar du ej min Beundring. Jeg tænkte, du skulde have forstaaet, hvem jeg var, naar jeg kom til dig i Dag. Derfor kom jeg og kom alene. De andre har vel hyldet dig og slikket dine Fødders Støv. Var du en ægte Romer, maatte du ækles ved sligt. Jeg behøver intet af dette. Har du Raad til at undvære mig, har jeg saavisst Raad til at undvære Livet.

⁹⁴ *Jupiter*: Øverste gud i den romerske mytologi, vejrgud og beskytter af lande, samfund, love og retfærdighed. [BOE]

⁹⁵ *Sekel*: Tidsrum af 100 år, et århundrede. [ODS]

- (971) OCTAVIAN: Saa sagte! Er du helt sikker paa det? faar du slet ingen Frygt, naar vi nu gør Forsøget?
- (972) HERODES: Nej, Cæsar, mit Maal er ikke at leve, men at være Jødernes Konge. Hvad dette betyder, forstaar du ikke, for du kender ej Edoms Historie. Jeg har naaet mit Maal: jeg har presset den Krone saa fast om min Pande, at ingen kan vriste den af. Det siger mig mindre, om Hovedet sidder, blot Kronen sidder, Octavian.
- (973) OCTAVIAN: Og en Mand med saa magtbegærlig Tale skulde jeg ikke rydde af Vejen, naar Lejlighed byder sig? Skal jeg frede om Mænd til at smede Rænker imod mig? Og agte en Slanges Forsikring, at den aldrig vil bruge sin Gift?
- (974) HERODES: Jeg er klog, har jeg sagt dig, Cæsar, og ingen Eventyrer og Galning. Jeg gør ikke Opstand imod dig, saa længe du er dig. Jeg under ikke mit Folk den Glæde at se mit Hoved paa en Stage ved Jerusalems Port. Jeg vil styre Jødeland for dig som din største og bedste Vasal; du skal aldrig faa Besvær derfra; jeg er stolt af at kunne love dig det, men jeg kan det, og kun jeg kan det; uden mig er der ingen; uerstattelig er jeg; det er Pral, men sandfærdig Pral. Og det er min Skuffelse, at du ikke forstaar, hvad selv en Antonius forstod, han, hvem jeg rakte min Haand, og som atter og atter kom til at prise, at han tog imod den, til nu, da han var i en Færd, hvor jeg ikke hjalp ham, — og faldt. Dig tilbød jeg ej blot min Haand, men endog mit Hoved, mit Hjerte, tilbød dig det, fordi, saa hør da, fordi du tyktes⁹⁶ mig den rette Cæsar, fordi Jordan ikke bærer nogen Mand, jeg heller gad agte for min Overherre, fordi du, Octavian, som Cæsar er mig værd som Vasal. Af al min Kraft og min hele Kløgt vil jeg støtte dig, ikke fordi jeg elsker dig — thi jeg elsker ikke Mænd — men fordi det kan betale sig for mig, den Grund, der er varigst til Venskab. Og du skal tage mod mit Tilbud, ikke fordi du synes om mig, for det gør du, saa sandt du er en Romer, ikke fordi du tror mig, for det gør du ikke, saa sandt jeg er en Jøde, men fordi du selv kan indse, det kan betale sig for dig. Men tror du ikke paa dig selv, som jeg tror paa dig, — frygter du for, at en Mand med større Evner fremstaar en Dag og stiller sig mod dig, da skal du ikke lade mig gaa i Dag; thi den Dag vil jeg støtte ham, som jeg nu støtter dig, vil falde dig i Ryggen og sende mine Hære mod dig; for jeg er ikke Digter eller Kvinde; min egen Kamp, min egen Sejr! — Men tror du fast paa dig selv og din Skæbne, da har du i Dag, i denne Time vundet Sejren over Antonius, vundet dig Rom, det romerske Verdensrige; se, jeg holder Østen skælvende under dit Spir, mens du vender dig mod vilde Barbarer i det fjerne og breder din Magt til det yderste Nord — da staar du som Nytidens Kyros — Kejser, *da* ejer du Riget —, og da skal Verden undre sig i kommende Tider ved at mindes Tiden, der fostred paa engang Octavian og Herodes og fostred dem til Samhu⁹⁷ og ikke til Strid. Men tør du det ikke, saa knus med din plumpe Jernkølle dit Herskerhvælvs stolteste Søjle, og vis dermed din Vantro til din egen Evne, din Tvivl paa dig selv.

⁹⁶tyktes: Højtideligt og arkaisk. Betyder i denne sammenhæng at mene, eller synes. [ODS]

⁹⁷Samhu: Betyder enighed, samfølelse. [ODS]

- (975) OCTAVIAN: Saare vel taler du, Herodes. Ret aldrig hørte jeg en Mand spille saa snildt med sin Tunge. Og trods de mange Ord er du dog faamælt, og din Optrædevis fast en Romers med Ro og Stolthed i din Holdning som i dit Ord. Nuvel, din Tale har gjort Indtryk paa mig. Jeg skænker dig Livet. Du maa faa en Borg i Gallien,⁹⁸ hvor du kan opholde dig. Og min Naade er med dig.
- (976) HERODES: Du skænker mig Livet og en Borg i Gallien, Cæsar, ja, endog din Naade — og din Haand at kysse. Det var stort og saare hædrende for enhver anden; jeg modtager intet af alt dette; thi jeg er Kong Herodes. Jeg tager mod intet af dig, Octavian, undtagen et af to: dit Haandtryk eller dit Sværdhug.
- (977) OCTAVIAN: Mit Sværdhug! Nu, regn ikke for dristigt med mit Behag i Kryhed.
99
- (978) HERODES: Hvad skulde jeg frygte? Dig? du, som frygter mig? frygter mig, saa jeg ene af Østens Konger og værgeløs maa dø for din Haand.
- (979) OCTAVIAN: Men al din snildt forslagne¹⁰⁰Tale og hele dit voldsomt selvsikre Sprog har bestyrket mig i denne Frygt. Husk, du sidder jo kun som Konge af Romernes Naade. Faldt nu den Lod dig for ringe en Dag ....
- (980) HERODES: Hver den, der hersker, er Hersker af Naade. Saa Romeres heller end Jøders!
- (981) OCTAVIAN: Nuvel, Herodes, vor Samtale ender. Du er en stolt Mand, og det har været mig en Ørensløst at høre dig tale. Du har Ret, du er ikke som de mange; du er en Romer, skønt ikke af romersk Byrd.¹⁰¹ Nej, Quirinius, en saadan Mand kan jeg ikke dræbe; jeg var ikke Cæsar, om jeg kunde det. Herodes, du skal leve, jeg sender dig til Gallien.
- (982) HERODES: Cæsar Octavian! du gør mig vred. Jeg har sagt dig, jeg ikke modtager denne Gave, Nu, send mig da til Gallien — saa hør: jeg erklærer dig Krig; jeg bruger al den Magt, jeg har i Mund, i Blik, i Hænder, jeg samler Udskud og Skarn omkring mig og danner en Mønsterhær, jeg vinker Barbarerne over Floden og stiller mig i deres Spidse, vi skyller mod Rom og raster ikke, før denne Opkomling er fejlet til Side og Jerusalem Rigernes Dronning.
- (983) OCTAVIAN: Opkomling?
- (984) HERODES: Ja, mit Rige er ældre end dit. Sekler ældre end dit. Det er ældre end dit og skal blive ældre.
- (985) OCTAVIAN: Godt, godt, Herodes! For sidste Gang: vælg: Gallien eller mit Sværd.
- (986) HERODES: Sværdet! Sværdet!

⁹⁸*Gallien*: Landområde bestående af vore dages Frankrig, dele af Belgien, dele af Tyskland og Norditalien, som i årene 58-50 f.Kr. blev erobret af Julius Cæsar og kom under romersk herredømme. [BOE]

⁹⁹*Kryhed*: Optræden med (for) stor selvtilid, overlegenhed, bevidsthed om egen styrke eller dygtighed. [ODS]

¹⁰⁰*forslagne*: Betyder snu, klog eller udspekuleret. [ODS]

¹⁰¹*Byrd*: Betegner i denne sammenhæng en persons afstamning eller herkomst. [ODS]

- (987) OCTAVIAN: Der har du mit Sværd, Kong Herodes. Saa brug det mod mine Fjender.
- (988) HERODES: Kejser, mod dine og mine.
- (989) OCTAVIAN: Og der har du min Haand, Kong Herodes! lad den aldrig mærke, den mangler Sværdet.
- (990) HERODES: Hil dig, du Verdens Enebehersker, Romer, tapper og klog!
- (991) QUIRINIUS: Octavian, vi skal spise.
- (992) OCTAVIAN: Og de Byer, du afstod til Kleopatra, giver jeg dig tilbage.
- (993) HERODES: De skal bære dit Navn, o, Augustus.
- (994) QUIRINIUS: Vi maa spise nu, Cæsar, hvis vi skal naa ....
- (995) OCTAVIAN: Ja, vi skal spise. Vær min Gæst ved mit Bord, Kong Herodes.
- (996) HERODES: Din Gæst, din Ven og din Tjener.
- (997) SOLDATERNE: Hil Cæsar!
- (998) OCTAVIAN: Og Kongen!
- (999) SOLDATERNE: Hil Cæsar og Kongen! Hil Cæsar og Kongen!

6. Akt: VI

OCTAVIANS LEJRTELT

Efter Maaltidet. HERODES har just rejst sig og er gaaet. OCTAVIAN og QUIRINIUS sidder tause; længe.

- (1000) QUIRINIUS: Det fortælles, at Cæsar engang, da han havde redet hele Natten og kom til Herculaneum,¹⁰² troede, det var Rom.
- (1001) OCTAVIAN: Men slige¹⁰³ Forvexlinger kunde Cæsar kun gøre sig skyldig i, naar han var træt.
- (1002) QUIRINIUS: Octavian, forstod du da ikke....? Det var jo bare en Skuespiller, der havde lært sig en Rolle paa Rejsen hid.
- (1003) OCTAVIAN: Og da *det* gik op for mig, Quirinius, — fra da af elsked jeg ham.
- (1004) QUIRINIUS: (*vil svare, men tier.*)
- (1005) OCTAVIAN: Staten bør støtte Kunsten.
Naar den er god.
Thi da støtter Kunsten Staten.

¹⁰²*Herculaneum*: Italiensk by med 4-5000 indbyggere sydøst for Napoli, som i år 79 e.Kr. blev ødelagt sammen med bl.a. Pompeii, da vulkanen Vesuv gik i udbrud. [BOE]

¹⁰³*slige*: Litterært for ”sådanne”. Tilhører næsten kun stift eller højtideligt sprog. [ODS]

7. Akt: VII

KONGEBORGEN I JERUSALEM

(1006) SALOME: Kostobarus, min Husbond, Jødelands Statholder! vær sand imod mig, som jeg er det mod dig! lad os vise hinanden Tiltro! vi er jo dog Mand og Hustru. Sig det, du tog mig kun, fordi du ej turde vrage din Konges Tilbud; du har aldrig elsket mig, vel? Allerede dengang elskede du hende, den anden, tys, vi nævner ikke Navne, nej. Hvorfor tier du, Kostobarus? Frygter du, jeg skal sladre til Kongen, naar han kommer hjem? Du behøver ikke at frygte, Kostobarus, jeg elsker dig alt for højt til at ville din Fortræd. Jeg begærer kun din Fortrolighed, saa vil jeg tie og lide ene; vil du nægte mig den?

Kostobarus, hvorfor hader du mig? ækler¹⁰⁴ jeg dig? jeg ved dog, jeg har ikke overhængt dig med Kærtegn, jeg har betvunget mig selv, har taalt din Kulde, skønt, skønt jeg har elsket dig og elsker dig, som Herodes elsker Mariamme — hæ, du skifter Farve, blot jeg nævner hendes Navn. Hvorfor vil du ikke være ærlig imod mig? hader du mig saa bedsk, at .... at du .... Se paa mig, vend dig og se paa mig! vogt dig, vogt dig, Kostobarus! Kong Herodes er ved at vende hjem fra sin Færd. Ved du, hvordan det gik min Husbond sidste Gang, Kongen kom hjem? Som det gik ham dengang, kan det gaa ham igen. Svar mig da, Mand, gør mig ikke vild ved din Taushed! vil du have Krig med mig, saa lad os føre den aabent! sig mig din Krigserklæring! Denne Vaabenstilstand holder jeg ikke ud.

Kostobarus, jeg elsker dig. Men at vinde din Kærlighed har jeg forlængst opgivet. Det kunde kun ske ved et Mirakel, ved Guds Hjælp, saa der var intet for mig at haabe. Men er der intet, kan jeg intet gøre, hvorved jeg kunde aflede din Afsky fra mig? kunde, lille Kostobarus, du stolte, du skønne Mand, kunde jeg ikke gøre et — et Tiltløb til at vinde lidt Agtelse hos dig — lidt Erkendtlighed af dig? Skal jeg rejse min Vej i en frivillig Landsforvisning, saa du aldrig ser mig mere? Eller — eller — eller: sig mig, tror du, du elsker hende saa hedt som jeg dig — for saa — hør: saadan elsker jeg dig: saa vil jeg indgaa Forbund med dig, jeg vil hjælpe dig med at skaffe ham af Vejen, du skal ved min snedige Kløgt blive Jødelands Hersker og hendes Husbond — — og jeg vil gaa og varme min frysende Sjæl i Straalerne fra dit Ansigts Lykke ....

(1007) KOSTOBARUS: I er afsindig, Fru Salome.

(1008) SALOME: Ja, I, Fru Salome! I, Fru Salome, — vogt dig! Regner du ikke mig for din Hustru, regner jeg heller ikke dig .... saa klager jeg til min Bror .... saa .... nej,

¹⁰⁴ækler: Betegner det at frembringe væmmelse eller stærk lede hos nogen. [ODS]

nej, min Ven, min Elskede, Kostobarus, lad os tale sammen, lad os prøve at komme til Forstaaelse, vil du ikke, se, jeg falder paa Knæ for dig, Kongens Søster for Statholderens Fod, jeg beder om et venligt Blik, om et naadigt Ord fra min Herres Mund.

(1009) KOSTOBARUS: Hvorfor skal vi tale om dette mere? Jeg maatte modtage min Konges Naade, da han hædred mig ved at byde mig sin Søsters Haand; jeg forstod, hvad det var for en smigrende Gunst, men forstod ikke at skatte den, saa lidt som jeg gør det nu. Jeg sagde jer det altsammen forinden, men I vilde det dog. Jeg kan ikke tage noget Ansvar for eders Følelser nu.

(1010) SALOME: Nej, nej, nej, du er en Riddersmand — nu. Men dengang! hvorfor sagde du ikke til Kongen: Eders Søster er jo pukkelrygget, hende vil jeg hverken eje eller have, men eders Hustru — — hæ! Se, det havde været aaben og mandig Færd. Vogt dig, Statholder! et Ord til Kongen om dine Maanedrømme — hæ, tror du, jeg er blind? Det var den rette, han lagde sin Hustrus Skæbne i Hænderne paa, da han rejste! O, det er svært at eje en Stald, naar man maa sætte en Hingst til at passe paa en Hoppe! — Bliv! hvor vil du hen? vil du ikke høre? gaar du? Bliv! ha, han gaar. Gud Jahve i Himlen, vær naadig, giv Hævn, lad Lynet ramme Slottet, lad dem omkomme i Flammerne, lad en Hær bryde ind over Byen, lad dem sælge hende som Slavinde og ham som Kastrat,¹⁰⁵ lad — aah, ah, hvad er det, hvem er I?

(1011) EUSEBÆOS: Jeg er en gammel Offerpræst og Filosof fra Athen. Mit Navn er Eusebæos. Jeg har Ærinde til Statholderen.

(1012) SALOME: Er du en gammel .... naa, naa, du er en gammel Offerpræst, naa. Og har Ærind til Statholderen, jaaa! Vigtigt Ærind maaske?

(1013) EUSEBÆOS: Jeg ønsker ufortøvet en Samtale med Statholderen.

(1014) SALOME: Jeg skal finde ham. Ak ja, vi maatte ønske, vor Konge snart kom tilbage!

(1015) EUSEBÆOS: Jeg beder dig, Kvinde, ihvo du er, skaf mig Statholderen hastigt i Tale.

(1016) SALOME: Det skal jeg, og det kan jeg; jeg ved jo, hvor han kan findes. Derovre.

(1017) EUSEBÆOS: Hvorfor der?

(1018) SALOME: Der bor Dronningen. Hu, det er stygt for en Kvinde at se paa, hvad der gaar i Svang¹⁰⁶ ved et Hof, naar Kongen rejser ud.

(1019) EUSEBÆOS: Og det er stygt for en Mand at høre paa, at I ikke vogter bedre paa Omdømmet om jer Brors Hus, end at I plaprer den Slags op til den første den bedste fremmede.

(1020) SALOME: Den første den bedste — naa! Min Brors Hus! hvor ved I fra, jeg er Kongens Søster? svar mig!

¹⁰⁵Kastrat: Betegner et kastreret individ, en eunuk, en gilding. [ODS]

¹⁰⁶gaar i Svang: I denne sammenhæng: ”foregår”. [ODS]

- (1021) EUSEBÆOS: Hvor jeg ved det fra? — Skaf mig Statholderen i Tale! — Tror I ikke, Fru Salome, at jert Rygte har gjort jer kendt for enhver, der møder jer.
- (1022) SALOME: Fornærm mig ikke, gamle — Filosof! Tro mig, jeg staar fuldt og helt paa min Brors Side. Jeg har endog sendt Bud til ham, hvor stygt det stod til herhjemme.
- (1023) EUSEBÆOS: Jeg ved det; jeg kommer fra Kongen. Kongen fik jert Bud, da han sad hos Kejseren i den gladeste Stemning. Det spildte ham al hans Lykke. Han svor, at han vilde udforske Sagen selv, og fandtes der ikke mere Grund til Mistanke nu end sidst, da — det svor han — slap I ikke med Landsforvisning: han hængte jer selv paa Kors.
- (1024) SALOME: Mig! hænge mig! jamen — hvad kan jeg for det? Er han da vild? mig! sin egen Søster! Selv udforske Sagen — ja, hvordan kan han udf... ? de passer paa, de er kloge, de er forsigtige. Hvordan kan han, om han end bærer sig nok saa snildt ad, være sikker paa, at der ikke er Grund for Mistanke?
- (1025) EUSEBÆOS: I faar saa travlt med jer Tunge med-et. Der er Statholderen. Gaa med jer. Jeg ønsker at tale ene med Statholderen.
- (1026) SALOME: Ja, ja, jeg skal gaa. Men hænge mig .... jeg vil sige jer .... Grund! (*Ud.*)
- (1027) KOSTOBARUS: (*ind*) Hvem er I?
- (1028) EUSEBÆOS: En gammel Præst fra Athen. Eusebæos er mit Navn.
- (1029) KOSTOBARUS: I vil fatte jer i Korthed. Jeg venter Kongen hjem snart.
- (1030) EUSEBÆOS: Saa har I gode Stunder, Statholder. Kender I denne Ring?
- (1031) KOSTOBARUS: Kong Herodeses Ring!
- (1032) EUSEBÆOS: Jeg kommer fra Kongen til jer. Jeg melder store og ilde Ting.
- (1033) KOSTOBARUS: Jeg hører.
- (1034) EUSEBÆOS: Jeg har kendt Kongen fra hans tidligste Ungdom af, vi har læst Filosofi sammen engang i Alexandria. Nu mødtes vi hos Cæsar — tilfældigt — begges Glæde var stor. Jeg var højt anskrevet i Kejsereens Gunst, Kongen blev det snart ogsaa. Vi aftalte da, at jeg skulde følge med ham tilbage og blive en Tid ved hans Hof.
- (1035) KOSTOBARUS: Jeg beder eder: i Korthed.
- (1036) EUSEBÆOS: Ak, det skulde ende saa helt anderledes.
- (1037) KOSTOBARUS: Ende?
- (1038) EUSEBÆOS: Dagen før Kongen skulde rejse, sad han sent sammen med Cæsar ved Drikkelaget. Røde og dampende Ord talte de to Mænd sammen, mest om Kvinder. Herodes blev uforsigtig, saa helt mod sin Vane, han havde drukket stærkt i sit Overmod over sin Rejse Held; han svor ved alle Guder, at hans Hustru Mariamme var Verdens væneste¹⁰⁷ Viv .... jeg kender hende jo ikke, men noget er der vel ved hende, siden Herodes vovede sig saa langt?

¹⁰⁷væneste: Adjektivet "væn": Poetisk eller arkaisk for "smuk", "dejlig". [ODS]

- (1039) KOSTOBARUS: Videre!
- (1040) EUSEBÆOS: Cæsar modsagde ham med Ord og fik Latter til Svar. Jeg prøved at mægle og aflede, men forgæves — ak, ak.
- (1041) KOSTOBARUS: Og saa?
- (1042) EUSEBÆOS: Saa endte det, som det maatte ende. Octavian sprang op og greb sit Sværd, Herodes drog sit, jeg kastede mig imellem og fik et Hug i Panden, derfor har jeg denne Forbinding over Øjnene ....
- (1043) KOSTOBARUS: Hvad kommer du og dit Saar mig ved? Kongen? hvad skete der?
- (1044) EUSEBÆOS: Hvad der maatte ske. Hvad der fulgte af sig selv. Kongen overmandedes strax af Drabanterne — og saa —
- (1045) KOSTOBARUS: Og saa?
- (1046) EUSEBÆOS: Han laa i Fængsel om Natten, og tidlig næste Morgen blev han dræbt.
- (1047) KOSTOBARUS: Nej .... nej ....
- (1048) EUSEBÆOS: Han fik Lov at dø staaende, og han døde sig selv værdig: ikke en Mine fortrak sig i hans Ansigt, da Sværdet glimtede gennem Luften. Han modtog Hugget forfra, hans Ansigt blev flakt.
- (1049) KOSTOBARUS: Død! Død!
- (1050) EUSEBÆOS: Gør det dig saa ondt, min Ven? eller — har du andre Grunde til at sørge?
- (1051) KOSTOBARUS: Herodes var — var min Herre og Konge. Men — min Ed! min Ed!
- (1052) EUSEBÆOS: Min Ven, din Ed?
- (1053) KOSTOBARUS: Det er Løgn. Har du set ham død? Saa du dem grave ham ned? At der blev lagt Jord paa, og at Jorden blev liggende? Kong Herodes hører ikke til dem, der lader sig dræbe. Jeg tror dig ikke. Han lod sig falde, før Sværdet ramte ham; han fik en anden til at stille sig for ham; selv var han flygtet om Natten. Du kender ikke Herodes, hvis du tror .... Du tager fejl, Gamle. Kongen er ikke død.
- (1054) EUSEBÆOS: Mine Ledsagere vil snart være her. Spørg dem. Spørg hans trofaste Tjener Menahem. Og jeg — jeg fik Lov at være sammen med ham en Time, før han døde. Vel! bryd det og læs!
- (1055) KOSTOBARUS: (*gør det. Hæst.*) Kender du Indholdet af dette?
- (1056) EUSEBÆOS: Ja.
- (1057) KOSTOBARUS: Ved Sværd eller Gift — jeg maa selv vælge.
- (1058) EUSEBÆOS: Sværd eller Gift.
- (1059) KOSTOBARUS: Ikke Gift — ikke den lumske, snigende ... Sværdet, det ærlige, huggende ... o, himmelske Guddomme!
- (1060) EUSEBÆOS: Skal vi gaa hen til hende strax?

- (1061) KOSTOBARUS: Gamle Mand, kan du forsvare noget saadant over for dine Guder?
- (1062) EUSEBÆOS: Kan du forsvare over for dine at bryde din Ed?
- (1063) KOSTOBARUS: Aah nej, aah nej. Hvorfor gives der Guder? hvorfor har man Ære og Sjæl?
- (1064) EUSEBÆOS: Tys, nogen kommer. Det er hendes Skridt, jeg mener, det er en Kvin- des Skridt.
- (1065) KOSTOBARUS: Det er hende.
- (1066) EUSEBÆOS: Sig intet.
- (1067) KOSTOBARUS: Nej, tie og handle, tie og dræbe, tie og — dø!
- (1068) EUSEBÆOS: Hun kommer, som var hun sendt af Gud. Øv din Daad, mens hun taler med mig.
- (1069) KOSTOBARUS: Zeus i Himlen, giv mig Kræfter fra dig!
- (1070) MARIAMME: (*ind*) Kostobarus, jeg har været i Fængslerne til Morgen og talt med de syge Fanger. Og hør nu: paa mit Ansvar skal du sætte den saarede Kappadokier¹⁰⁸ i Frihed. I fire Uger — tænk dig: fire ... Men — en Fremmed — forlad mig ... jeg ...
- (1071) KOSTOBARUS: En atheniensisk Digter, min Dronning, eller maaske var det ...?
- (1072) EUSEBÆOS: En gammel Offerpræst, Eusebæos ved Navn. Jeg kommer med Hilsen fra eders kongelige Husbond, hvem jeg har truffet hos Cæsar.
- (1073) MARIAMME: Er Herodes da ikke paa Hjemrejsen?
- (1074) EUSEBÆOS: Kongen ligger syg af Feber i Tarsos,¹⁰⁹ jeg tror, det er af Længsel efter eder, min Dronning. I selv, I længes vel ogsaa?
- (1075) MARIAMME: En mærkelig Kur mod Længsel mod Jerusalem at forblive i Tarsos!
- (1076) EUSEBÆOS: I spørger, min Dronning. Jer Husbond pines svarlig¹¹⁰ af Feber.
- (1077) MARIAMME: Herodes dør ikke af Feber. Har I aldrig set min Husbond? Hør, Kostobarus, lad os ... Men, Statholder, staar I og leger med dragne Sværd herinde i Hallen! Skaf os lidt Vin, at vi kan drikke et Bæger med Gæsten.
- (1078) KOSTOBARUS: Vin, ja, Vin — I ønsker det, Dronning — et Bæger, ja. (*Ud.*)
- (1079) MARIAMME: Jeg synes, Statholderen er ....
- (1080) EUSEBÆOS: Dejlige Kvinde, jeg skulde bringe jer tusinde hede Hilsener fra eders Husbond.
- (1081) MARIAMME: Tak. Fandt I ikke ogsaa Statholderen sært urolig nu?
- (1082) EUSEBÆOS: Hvem er ikke urolig i eders Nærhed, Dronning Mariamme?

¹⁰⁸Kappadokier: Person fra en særligt landskab eller område i det centrale Anatolien i Tyrkiet. [BOE]

¹⁰⁹Tarsos: By i den sydlige og centrale del af Tyrkiet opkaldt efter floden Tarsus. Byen kom under romersk herredømme i år 67 f.Kr. og er stedet, hvor Markus Antonius mødte Kleopatra for første gang (41 f.Kr.). [BOE]

¹¹⁰svartlig: Bibelsk eller arkaisk, betyder ”i høj grad” eller ”meget”. [ODS]

- (1083) MARIAMME: Statholderen er min fortrolige Ven. Vi har ingen Grund til at uroe os for hinanden. Ah, der er Kostobarus med Vinen. Velkommen, vor Gæsteven, og Tak for jer Hilsen! jeg drikker jer til.
- (1084) EUSEBÆOS: Er dette min Pokal, Statholder?
- (1085) KOSTOBARUS: Ja, dette er — denne er .... Gamle Mand, jeg kan det ikke. Ræk du hende den — det er — nej, den anden.
- (1086) EUSEBÆOS: Byt Bæger med mig, min Dronning, paa god makedonisk Vis.
- (1087) MARIAMME: Tak! Og du, Kostobarus?
- (1088) KOSTOBARUS: Dronning, jeg løfter mit Bæger mod Lyset, jeg drikker med jer for den store Eros,¹¹¹ den tause, den lidende, den, der elsker selv Døden og den døde.
- (1089) MARIAMME: Du er meget underlig i Dag, Statholder! Vi Østerlændinge lærer dog ikke jer Romere at kende, hvor nær vi saa kommer jer. Nu: hil dig, du Fremmede, og Tak for din Hilsen.
- (1090) EUSEBÆOS: Stands!
- (1091) KOSTOBARUS: (*samtidig*) Nej. (*Slaar hende Bægeret af haanden.*) Jeg kan det ikke. Forlader mig det, alle Guder!
- (1092) MARIAMME: Hvad nu? Hvad var der, Kostobarus, i Bægeret?
- (1093) KOSTOBARUS: Rør ikke ved mig, jeg er en mærket Mand, ramt af Forbandelsen. Mit Liv, min Ære, mit Navn forbrudt. Sveget min Ed, mit Ord til min Konge — aah, nej, men — jeg kunde det ikke.
- (1094) MARIAMME: Hvad rakte du mig for et Bæger, du fremmede Mand? Kostobarus, svar for ham. Kostobarus, du!
- (1095) KOSTOBARUS: Bed for mig til Guderne! et langt, langt Liv skal de give mig — i Spedalskhed og Ensomhed — jeg maa sone, sone — jeg har brudt min Ed — Forbandelsens Bytte i Ørkenen.
- (1096) MARIAMME: Ah, du er fra Herodes, du Gamle, du er en af hans Djævle. Gift, Gift er du kommen med. Beskærm mig, Kostobarus, fri mig fra dette Helvede, jeg kan ikke mer, Kostobarus, dig stoler jeg paa, du er den eneste Mand, jeg ved, jeg tør stole paa .... mine Børn og jeg, flygt med os, hører du, bort herfra!
- (1097) KOSTOBARUS: Med mig? Vil I flygte med mig?
- (1098) MARIAMME: Jeg kan ikke længer. Hører du: nu! Du svigter mig ikke, det ved jeg ....
- (1099) KOSTOBARUS: For eders Skyld, Mariamme! Selv et Liv i Lykke vil jeg prøve at friste for eders Skyld, Mariamme!
- (1100) EUSEBÆOS: Rør hende ikke! (*Bindet og Graaskægget af.*)
- (1101) MARIAMME: Herodeses Røst.

¹¹¹Eros: Guden for kærlighed i den græske mytologi. [DSD]

- (1102) KOSTOBARUS: Hvem er du?
- (1103) HERODES: Slip hende! væk!
- (1104) MARIAMME: Herodes!
- (1105) KOSTOBARUS: Er det jer, Herodes? I skal tie. I har sagt, I er død. Døde Folk skal tie. Vil I det ikke, saa ....
- (1106) HERODES: Læg Sværdet fra dig! Nu!
- (1107) MARIAMME: Herodes!
- (1108) KOSTOBARUS: Herre Konge, er det virkelig jer? Hvad har I voldet? For en Spøgs Skyld har I gjort mig til Meneder, æreløs, troløs ....
- (1109) HERODES: Ti!
(Klapper i Hænderne.) Slaver! Slaver!

8. Akt: VIII

TRONHALLEN I JERUSALEM

En eneste blafrende Fakkell. Og udenfor: Natten og Stormen.

- (1110) HERODES: (*ind*) Naar Dommerne kommer, fører du dem herind strax.
Gaa.
Det er nok.
Det er nok. Menahem, ser du intet til Dommerne? Endnu intet. Vel.
Hm.
Det er nok.
- (1111) MENAHEM: Herre Konge, Domstolens Formand.
- (1112) HERODES: Hm.
- (1113) ZEFANJA: (*ind med to Jøder*) Herre Konge, den Højeste signe og bevare eder!
Domstolen har talt.
- (1114) HERODES: Hm.
- (1115) ZEFANJA: Som I har forstaaet, Herre Konge, ved selv i denne lange Tid og nu ogsaa i Dag personlig at have overværet Retshandlingen, var det svært for Dommerne at træffe en klar og fast Afgørelse i en saa uklar og alvorlig Sag.
- (1116) HERODES: Hm.
- (1117) ZEFANJA: Eders eget Tykke, Herre Konge, har det været os umuligt at faa nogen Klarhed over, og de Vidner, der er førte ....
- (1118) HERODES: Dommen!

- (1119) ZEFANJA: Herre Konge, Dommen:
 Mariamme, Datter af Alexander, Søn af Aristobul, Søn af Alexander, Søn af Johannes, Søn af Simon, Søn af Mattatias, Dronning til Jødeland, er i den mod hende af hendes kongelige Husbond, Kong Herodes, Jødernes Behersker, Romernes Ven, rejste Anklage for Utroskab befundet som i hvert Fald ikke bevist skyldig ....
- (1120) HERODES: Saa?
- (1121) ZEFANJA: Herre, hør os ud! .... af de 35 Dommere, mens Brøden¹¹² af de 36 Dommere ....
- (1122) HERODES: 37.
- (1123) ZEFANJA: Forlad mig, Herre: af de 36 Dommere holdes for for saa vidt godtgjort, at Sigtelsen med nogen Skel kan opretholdes, og den sidste af Dommerne, Retsformanden selv, ved den endelige Meningstilkendegivelse undlod at stemme.
- (1124) HERODES: Hm.
- (1125) ZEFANJA: Der er saaledes een Stemmes Overvægt for Skylden.
- (1126) HERODES: Hm.
 Hvad Straf er *jeg* som Lovens udøvende Tjener pligtig at fuldbyrde efter denne *eders* Dom?
- (1127) ZEFANJA: Herre Konge, for bevist Utroskab fastsætter Loven Dødsstraf.
 113
- (1128) HERODES: Hm.
- (1129) ZEFANJA: Men til Dommen knytter der sig en af den samlede Domstol med alle Stemmer vedtagen, indtrængende Bøn om Benaadning, idet der henvises til ....
- (1130) HERODES: (*vinker, saa de maa bøje sig og gaa*) Hm. Menahem!
- (1131) MENAHEM: Herre Konge!
- (1132) HERODES: Luk dem ind!
- (1133) MENAHEM: Herre Konge, hvem?
- (1134) HERODES: Farisæerne naturligvis. Hvem ellers. Det er jo altid dem, vi begynder med.
- (1135) ZAKARJA: (*ind med to Farisæere*) Herre Konge, I ved, hvad vi kommer for. Vi beder eder: tag Hensyn til Retfærdigheden; fuldbyrd ikke denne Dødsdom. I har ladet den fælde af en Domstol af vore for at kunne vælte Ansvaret over paa os. Det kan I over for Verden, men ikke over for Gud.
- (1136) HERODES: Hm.
- (1137) ZAKARJA: Herre Konge, Aar er gaaet, siden I erklærede Himlen Krig. Det blev ved Erklæringen. Men haaner I Herrens hellige Retfærdskrav i Nat og fuldbyrder denne Dødsdom, da aabner I Krigen, Bespottelsens Krig mod Gud.

¹¹²Brøden: Betegner en handling, hvorved man forser sig alvorligt, en overtrædelse eller skyld. [ODS]

¹¹³for bevist Utroskab fastsætter Loven Dødsstraf: Ifølge GT: 5 Mos. 22,21 og 24 skal en person, der har været utro i ægteskabet, stenes til døde.

- (1138) HERODES: (*vinker. De ud*) Hvem saa? Lad dem komme!
- (1139) ANNAS: (*ind med to Præster*) Herre, paa Tempelarikratiets Vegne kommer jeg som Jødelands Ypperstepræst for at bede eder alvorligt overveje, hvad I gør i denne vanskelige Sag. Vi har altid fulgt jer, saa langt vi kunde, særlig naar I gik imod de hykleriske og sortseeriske Farisæer. Det er os meget pinligt at maatte staa sammen med dem; men her er det uundgaaeligt. Dronning Mariamme er elsket for meget af os til, at vi kan lade dette ske uden at forsøge en Appel til eders ellers saa rige menneskelige Følelser og eders ellers saa straalende kongelige Naade.
- (1140) HERODES: Hm.
- (1141) ANNAS: Se, om Dommen er retfærdig eller ikke, det hænger vi os ikke i; det interesserer ikke os; men vi ser kun højst ugerne, at denne aandsbaarne og sjælsfine Kvinde skal falde som et Offer for noget, der for Historiens Domstol vil tage sig ud som en vor Tid saa uvant Brutalitet og en denne Regering saa lidet anstaaende Gemenhed. Idet vi altsaa ....
- (1142) HERODES: (*vinker dem ud*) Hm.
Menahem, er der flere derude?
- (1143) MENAHEM: Hele Forhallen er fuld, Herre Konge, og hvor mange der staar paa Pladsen, er det i Mørket umuligt at skønne om.
- (1144) HERODES: Hm.
Er Dronning Alexandra der ogsaa?
- (1145) MENAHEM: Nej, Enkedronningen er der ikke, Herre Konge.
- (1146) HERODES: Hm. Er der nogen særlig?
- (1147) MENAHEM: Nicolaus er der.
- (1148) HERODES: Lad ham komme!
- (1149) NICOLAUS DAMASCENUS: Herodes, driv nu ikke dette yderligere. Har Mariamme nogen Skyld — og hvem ved selv det? — da er hun alt nu straffet nok. Hun, en Dronning, med et blødere Hjerter end de fleste, spærret inde i snart et Aar i et Fangehul, som oftest uden menneskeligt Selskab, holdt borte fra sine Børn, under en afskyelig Anklage, afskyelig, hvis den er sand og saa udbasuneret for alt Folket, tusindfold afskyeligere, hvis den er opspunden Løgn — nej, Herodes, dette kan ikke drives videre. Selv om du elsker din Hustru, saa har du dog vel ogsaa et Hjerter.
- (1150) HERODES: Hm.
- (1151) NICOLAUS: Fuldbyrder du denne Dødsdom, da er du ikke den Herodes, jeg altid — imod saa mange andre — har fastholdt min Tro paa, du er. Jeg stiger sjældent ned fra min lidenskabsløse Forskerhimmel; men, du, min Konge og Ungdomsven, i Nat er det yderste Nød. Skyd mig ikke bort, nu jeg kommer. Denne Dom er ogsaa Dødsdommen over vort Venskab. Fuldbyrd den, og jeg gaar hjemløs ud i Verden, og hvor man nævner dit Navn, ved jeg ikke af andet at svare end: Herodes Hellener? Herodes en Konge? Nej, han er en Hund, der slikker Blod.

- (1152) HERODES: Hm. (*Vinker ham ud.*) Er Dronning Alexandra endnu ikke derude?
- (1153) MENAHEM: Nej, Herre Konge.
- (1154) HERODES: Ved hun Dommen?
- (1155) MENAHEM: Ja, Herre Konge, hun er vaagen, og en Terne har sagt hende den.
- (1156) HERODES: Hm.
Lad de næste komme!
- (1157) JOSEF: (*og Sebulon ind*) Naadige Herre, vi er Essæere,¹¹⁴ fattige Folk. Vi vilde saa gerne — Sagen er den, at hun har været saa god imod os. Altsaa, jeg mener, naadige Herre, at hun har nemlig, hun har været saa god imod os.
- (1158) HERODES: Hm.
- (1159) JOSEF: Ja, og — og — og hun har været saa god imod os, og — og ....
- (1160) SEBULON: Og saa er vi kommet for at tilbyde dig, om maaske vi fik Lov til at sone i hendes Sted, ja, vores fattige Liv er selvfølgelig alt for ringe, men vi har ogsaa unge Kvinder, der hører til os, og de er villige, hvis altsaa at ....
- (1161) HERODES: Hm. (*Vinker.*)
- (1162) JOSEF: Ja, strenge Herre, de er villige til at dø; de har selv budt sig til, hvis blot Mariamme, Dronning Mariamme, skulde jeg sige ....
- (1163) HERODES: Hm. (*Vinker igen.*)
- (1164) SEBULON: Vi kom her saa fattige, som Mennesker kan være; og dog — hvis du ikke vil høre vor Bøn, gaar vi endnu meget mere fattigere bort.
- (1165) HERODES: Menahem, driv disse to ud! Den næste!
- (1166) SPATOLIUS: Ja, det er mig. Jeg har lige ladet mig bære herhen for at spørge, hvad dette betyder. Er I nu endelig blevet helt vanvittig, Konge? Tror I, Mistro og Skin-syge er nok til at bevise en Forbrydelse, hvis vi skal bruge saa stærke Ord om et — Æventyr, et — Sværmeri, et — Galanteri. Jeg husker Mariamme fra dengang for en 4 Aar siden, da jeg var her sidst — jeg vilde ikke tro mine egne Øren, da jeg kom igen i Forgaars og fik at høre, hvordan det stod til.
- (1167) HERODES: Hm.
- (1168) SPATOLIUS: I henved et Aar har I pint jer selv, hører jeg, ved daglig at have overværet Forhandlinger om denne deliciøse Sag. Nu synes jeg, det er nok. Og det er jeg ikke ene om. Hør bare, hør! (*Ude begynder et svagt Raab, der vedbliver og tiltager til et tusindstrubet Skrig: Mariamme er uskyldig, Mariamme fri, Mariamme fri.*) Hører I? Hvad vil I svare paa det?
- (1169) HERODES: Hm.
- (1170) SPATOLIUS: Naa, ja, det Svar kan I give dem derude; det er eders private Sag, om I vil rendes over Ende af jert Folk og trampes ihjel. Men jeg kræver et Tilsagn af jer

¹¹⁴Essæere: Asketisk jødisk sekt i perioden fra 2. århundrede f.Kr. til 1. århundrede e.Kr. Sekten menes kun at have bestået af nogle få tusinde og at have hørt til i Qumran, en region ved Dødehavets nordvestlige kyst, hvor arkæologerne sidst i 1940'erne fandt de såkaldte dødehavsruller. [BOE]

om, at I ikke lægger Haand paa jer Hustru. Giv mig det Tilsagn. Saa vil jeg gaa hjem og lægge mig igen.

(1171) HERODES: Hm.

(1172) SPATOLIUS: Sig mig, Herodes, staar det jer klart, hvem I taler med? Det er mig, Spatolius, Købmanden, Romeren, Kejserens Kreditor. Mig svarer man ikke med et Grynt. Tror I, jeg har ødelagt en Nats Søvn for at holdes for Nar af en Vasal af Rom, en Barbarhøvding, en Skyter?¹¹⁵ Herodes, jeg spørger ikke, det er mit Gravalvor: omkommer I Mariamme, bliver I ikke Kejserens Ven. (*Gaar.*)

(1173) HERODES: Hm.

Lad mig være ene!

Hm.

Menahem, sig til Bøddlen og hans Svende, at de maa holde sig rede. — Jeg vil ikke tale med flere, undtagen hvis Dronning Alexandra ....

Gaa! Hm.

(1174) MENAHEM: Herre Konge ....

(1175) HERODES: Endelig ....

(1176) MENAHEM: Eders Søster.

(1177) HERODES: Min Søster, naa. Hm. Lad hende da komme!

(1178) SALOME: Min Bror, Herodes, er det sandt, hvad de siger, at Dommen er falden til Død?

(1179) HERODES: Ja.

(1180) SALOME: Er det ogsaa sandt, at — at du agter at fuldbyrde Dommen?

(1181) HERODES: Ja.

(1182) SALOME: Du vil lade Mariamme halshugge i Nat?

(1183) HERODES: Ja.

(1184) SALOME: Gør det ikke, Herodes, nej, gør det ikke.

(1185) HERODES: Ogsaa du!

(1186) SALOME: Vi maa høre op engang, Herodes. Vore Hænder kan ikke vaske Blodet af mere, vi gnider Huden af med, og saa er det vort eget Blod. Drøb hende ikke, for Jahves Skyld, gør det ikke.

(1187) HERODES: Hm.

(1188) SALOME: Du ved jo godt, Herodes, at det er Løgn, hvad jeg har sagt dig om hende, at jeg har brugt dig som Middel til at svale mit sviende Had. Det ved du jo godt. Saa mig kan du ikke lægge Skylden paa. *Jeg* har nok at bære. Og du kan ikke bære den ene. Og ingen kan hjælpe dig.

(1189) HERODES: Hm.

¹¹⁵*Skyter*: Kommer af stednavnet Skytien, en person, der tilhører skyterne, oldtidsfolk, som levede nord for Sortehavet og Det Kaspiske Hav. [DSD]

- (1190) SALOME: Skal du lide, som jeg har lidt, fordi vi dræbte ham — se, nu igen — tør du se hen i Krogen? — dette blege Ansigt og det ene Øje tilklæbet af Blod — og saa — det er det rædselsfulde — man kan se Væggen igennem ham ....
- (1191) HERODES: Menahem, før hende ud!
- (1192) SALOME: Han vil heller ikke have, at du gør det. Var han forelsket i hende, nu, det var jo hele Verden. Og *hendes* Brøde kan det da aldrig blive. Nej, jeg vil ikke ud. Jeg omklammer dit Knæ; sværg, at du ikke vil. Du mister din Forstand, hvis du gør det. Jahve slaar dig med Vanvid. For Jahve er retfærdig, og han elsker de rene, og — Mariamme er ren.
- (1193) HERODES: Dronning Alexandra, I her? Gaa, min Søster, gaa. (*Hun ud.*) Ogsaa I søger Foretræde hos mig i Nat. Ha, Dronning Alexandra, saa kom da den Time, da jeg ser jer komme bedende til mig.
- (1194) ALEXANDRA: Nej, Kong Herodes, ej for at bede, men for at byde kommer jeg hid.
- (1195) HERODES: Hm.
- (1196) ALEXANDRA: Tiden er nu kommen, da jeg maa gribe ind. Og jeg vil gribe ind. Jeg holder min Datters Skæbne i min Haand. Det skal i Nat ske hende, som jeg vil.
- (1197) HERODES: Saa?
- (1198) ALEXANDRA: I er en mærkelig Mand, Kong Herodes; den vildeste Lidenskab og den snildeste Kløgt under Solen blev forenet i eders Person. Saa følger I da altid eders Drifters Fraadeslag, men aldrig — o Under! — aldrig, før I har beregnet, at det kan betale sig. Halvedomit og Halvjøde er I, Kong Herodes. Esaus Vildskab og Jakobs Snuhed i samme Sjæl.
- (1199) HERODES: Hm.
- (1200) ALEXANDRA: Derfor kan I aldrig gøre som andre; men naar I gør noget, gør I det altid saa yderligt, at I gør det modsatte af, hvad I gør. Eders Underkastelse er Herredømme, eders Sandhed Forstillelse, eders Lyst er Pine og eders Kærtegn Slag.
- (1201) HERODES: Hm.
- (1202) ALEXANDRA: I elsker Mariamme, derfor hader I hende; I tror paa hendes Troskab, derfor dømmes I hende for Hor; I begærer at favne hendes levende Legeme, og I begraver et hovedløst Lig.
- (1203) HERODES: Hm.
- (1204) ALEXANDRA: Og dog gjorde I intet — intet af dette, om I ej i kynisk Beregning havde indset, at I stod jer derved. I Forelskelsesgløden bejled I engang til den yndige, lille Prinsesse og formæled¹¹⁶jer saa i Ægteskabsklogskab med Datteren af Hasmonæernes Hus. Nu øger I denne Forelskelsesglød til en Hadets Mordbrand og eders

¹¹⁶*formæled*: Arkaisk stavemåde af "formælede" - brugtes oprindeligt kun om fyrstelige personer i betydningen "at blive gift".
[ODS]

Ægteskabsklogskab til Skilsmissevisdom. For I føler det selv: denne Selvpinslens Lyst kan I ikke udholde et Liv igennem; det vil koste jer Kraft og Forstand og jert Scepter til sidst. Men Scepteret slipper I ikke. — Hvor dyrebar er du, Kong Davids Krone, at du er saadan et Offer værd!

(1205) HERODES: Hm.

(1206) ALEXANDRA: Men nu vil jeg tale om hende. Aldrig har en Kvinde passet ringere til en Mand end hun til jer. Mariamme er en god lille Pige, sorgløs og munter var hun engang; hendes Stemme var klinger, hendes Latter lys, hendes Hænder flinke til at klappe og læge og meddele; mild af Væsen og kærlig af Sind var hun — og saa ikke mer — — Var det det, I strenge og voldsomme Mand ikke evned at modstaa? Jeg har aldrig begrebet det. At hun maatte elske jer, strax hun saa jer, det begreb jeg — og hun har gjort det derefter, elsket jer i samme Grad, som hun aldrig har forstaaet jer; hun fandt det en Lykke at plukkes af jer, men ikke at kastes i Støvet ved hvert et Vejskel og trampes under jer Hæl — hun næmmed¹¹⁷ aldrig, at eders Maade at elske paa maatte være en saadan, og saa har hun da lidt, lidt, som kun jeg og I kan taale at lide, ikke den lille, blide Blomst hun var. For det er den store Sandhed: Mariamme er ikke jer værd som Hustru; hun er for lille, for almindelig, for ubetydelig til en Natur som eders.

(1207) HERODES: Hm. Det er en Mors Ligtale over sin Datter: lille, almindelig, ubetydelig! haa! Mariamme — Duggperlen i Morgensolen, Smilet i Herrens Blik!

(1208) ALEXANDRA: Til jer var hun for lille, for almindelig, for ubetydelig. Tro ikke, jeg savner Blik for jer Storhed, skønt jeg ækles ved jer som ved et slimet Kryb. — Hun var den bedste Dronning for et Land,... blot ikke I var Kongen, den bedste Hustru i et Hjem, blot Husbonden ikke var jer. — Derfor kommer jeg til jer i denne Nat, Kong Herodes, for at byde og ej for at bede. Jeg siger jer, det er nok; min lille Pige skal ikke lide længere. Jeg har selv tænkt paa at tage hende af Dage, men jeg evned det ikke, jeg fatter ikke hvorfor. Men nu behøver jeg ikke at gøre det, jeg holder en Slave til det:

Thi byder jeg dig, Herodes, at dræbe min Datter i Nat.

(1209) HERODES: Dronning Alexandra, I spænder Buen for stramt.

(1210) ALEXANDRA: Saa lad den briste! Jeg spørger ikke om Maal og Med længere. Lad staa til! det er mit Barn, det sidste, og den sidste af al min Slægt. Det faar ikke hjælpe; jeg har givet hende Livet, jeg kræver det igen af eders Haand; jeg har født hende til Jorden og ikke til Helved. Nu er det nok.

(1211) HERODES: I spiller et djævelsk Spil med mig i denne Nat. Men I vinder det ikke, jeg er for klog og for stærk.

(1212) ALEXANDRA: Nej, Kong Herodes, I er ikke for klog. Gud Herren har i sin Visdoms Storladenhed og i sin Almagts Flothed maget det saa, at I, den klogeste Mand i

¹¹⁷næmmed: Arkaisk stavemåde af ”nemmede”. Ordet betyder i denne sammenhæng at begribe, opfatte eller forstå. [ODS]

Verden, skulde møde et Menneske paa jer Vej, klogere end I. Har I da endnu ikke forstaaet, at I er mig underlegen? Med tiende Kulde, med frygtelig afgjort Stumhed har I svaret enhver i Aften, har man sagt mig. Dog nu ikke mig. I har glemt jer Ro. I har svaret mig. Men I skal mere end svare mig. I skal lyde mig. Og vil I ikke, agter jeg at tvinge jer dertil.

(1213) HERODES: Haa, det gad jeg se.

(1214) ALEXANDRA: Jeg forlader ikke denne Sal, før jeg har bragt jer i en Tilstand, saa jeg ved, at I, naar jeg gaar, sætter Navn under Dommen der. Jeg har sagt jer, at Mariamme aldrig har været jer Elskov værd ....

(1215) HERODES: Vil I bestride min Elskovs Ret, mit Hjertes helligste Valg, min eneste Visshed paa Jord? Jeg vil intet høre om dette, mindst i en Time som denne.

(1216) ALEXANDRA: Det er mig, I hører, Kong Herodes, og altsaa mig, der bestemmer, hvad I skal høre, og ikke jer. Hvad Salome har digtet om Josef, var selvfølgelig Afsindstale, der kun kunde tros af afsindige. Men om min Datter, trods sin Kærlighed til jer, omsider, træt af jer Uberegnelighed og de Tusinde Overgreb, engang med sit Væsens Varme har vendt sig til ....

(1217) HERODES: Gaa saa, Dronning Alexandra, gaa saa!

(1218) ALEXANDRA: Tør I ikke høre mig, Konge?

(1219) HERODES: Jeg har bedt jer gaa.

(1220) ALEXANDRA: Saa skal jeg tie da. Ja, tie. Men tale kunde jeg; for denne Viden er min — og hendes — og ingen andens i de levendes Tal. Men Uvissheden derom, se, den er eders, Kong Herodes, den har I glemt i jert Regnestykke, og derfor regner I galt; for den vil nage og gnave jer Pande, saa Kronen dog maaske tilsidst falder af. Denne jer Uvisshed er mit Sejersvaaben; jo længere den varer, des sikrere fælder den jer. Dræb hende i Nat! saa er den gjort evig. For jeg er taus. (*Gaar.*)

(1221) HERODES: Hm.

Menahem!

Send Bud efter Bødlen og hans Svende, og lad Dronningen føre herop!

(1222) MENAHEM: Herre Konge, dræb mig!

(1223) HERODES: Hvad nu?

(1224) MENAHEM: Hug mig ned med jert Sværd, Konge! lad mig dø!

(1225) HERODES: Har I — har I ladet hende flygte? Er det derfor, disse mange har opholdt mig? Er I alle sammensvorne imod mig, det hele Folk? Svar, du — Orm for min Fod!

(1226) MENAHEM: Nej, Herre, nej, nej.

(1227) HERODES: Hvad da? hvorfor svarer du ikke? hvorfor ligger du der, naar jeg byder dig gaa?

(1228) MENAHEM: Dræb mig. Forskaan mig for dette, Herre, forskaan mig!

- (1229) HERODES: Menahem, hent Dronningen!
- (1230) MENAHEM: Jamen — ikke til Døden, ikke til Bødlen, nej, Naade! Naade!
- (1231) HERODES: Pharis! Er Pharis derude? — Pharis, lad Dronningen hente — og Bødlen komme. — Menahem, staa op og gaa til dit Hus!
- (1232) MENAHEM: Min Herre og Konge, min Herre og Konge! (*Ud.*)
- (1233) HERODES: Vær hilset, min Hustru, vær hilset!
Ser du de Mænd, dær kommer? Det er Retfærdighedens Tjenere. De vil halshugge dig i Nat, hvis jeg skriver mit Navn paa dette. Og — jeg skriver mit Navn.
- (1234) MARIAMME: Min Herre gøre, som han finder det ret!
- (1235) HERODES: Du er en ægte Hasmonæer: gudhengiven og bly. En hovmodig Æt — der nu er kuert — kuert til Døde — af mig. En raadden Æt, stammer ned fra en Svinefrygter — og saa blev I vellystige, raa og uterlige — nu er I pibende, usle og arme — og snart er I ikke mer. Hm. Du har tabt dig i Fængslet, vel sagtens Samvittighedsnag, du er mager og bleg, ha, lad mig se dig endnu engang i din stolte Nøgenhed, læg dit Klædebon bort!
- (1236) MARIAMME: Herre Konge, her er fremmede Mænd.
- (1237) HERODES: Fremmede Mænd! hvad hindrer det dig? har du ikke blottet dig før for fremmede Mænd? Naa, til Side med Kjortelen! Haa, er det et Bryst, se, hvor det hænger. Du havde det skønneste Bryst i din Ungdom, Mariamme — det er hæsligt, naar Kvinder bliver gamle. Nej, Kong Aretas¹¹⁸ han har en Datter, se hun har Bryst; naar du er henrettet, ægter jeg hende; jeg er forelsket i hende; mit Hjerte slaar saa hurtigt, naar jeg ser hende, som det slog, naar jeg saa dig, dengang, i de gamle Dage, for de mange, mange Aar siden, dengang, da jeg elskede dig. — Hm. Der er for Resten et Spørgsmaal, jeg tit har tænkt paa at stille dig; nu maa jeg huske det, inden det — haa! — bliver for sent; det interesserer mig rent sagligt, forstaar du; jeg vil skrive et Skrift om det engang: hvad sætter en Kvinde mest Pris paa: Samleje med en uomskaaren eller med en omskaaren Mand? hvad gør mest godt efter din Erfaring, min Hustru? — haa! Støt hende, Mænd! hvad staar I der for? Er du ikke helt vel, min Hustru? Maaske er du ræd for at dø. Falder du ikke paa Knæ og beder om Naade? Det kunde vel naas endnu.
- (1238) MARIAMME: Jeg har bedt til Jahve, Herodes, og Zakarja har styrket mig i Troen paa, at Engle bærer mig til Abrahams Skød.
- (1239) HERODES: Zakarja? har han haft Adgang til dig? Det skal undersøges. Og straffes. — Abrahams Skød — haa, Abraham er jo saa gammel. Skønt — stort ældre end Josef, din første Elsker, kan han vel ikke være. Men Kostobarus — hvad siger du om Kostobarus's Skød? han havde saa stærke Laarmuskler — ikke? — Præsteløgne!

¹¹⁸Kong Aretas: I grænselandet mellem Syrien og Arabien, mellem floden Eufrat og Det røde hav boede et gammelt folk, nebateanerne, som hovedsagligt levede af handel. Flere af deres konger hed Aretas, men mest sandsynligt er der tale om Kong Aretas IV., som regerede i perioden 8 f.Kr. til 40 e.Kr. Området kom under romersk kontrol i år 63 f.Kr. og blev i øvrigt invaderet flere gange af Herodes den Store. [BOE]

Døden er intet med Skød. Nej, den er Kulde og Mørke, og man famler, man famler sig frem, og Slangerne hvæser fra slibrige Kroge — men Lig med sindssyge Øjne og opløste Fingre og graadige Kæber griber ud efter En, de vil suge det varme Blod af Kroppen; da skriger man i Gravens Lydtomhed, hør Ekkoets Rædselsvrængen, man vil fly, men glider i levret¹¹⁹ Blod, se, da falder Skyggerne over En — saadan er Døden, Kvinde, den, du gaar ind til, hu! — Har du noget Ønske, inden du dør?

(1240) MARIAMME: Ja, Hero — Herodes — Bør — Børnene — ikke hos Mor — hun lærer dem Had til dig — og ikke — nej, men maaske Z .... — Herodes, min Husbond, vær god imod dem — og ikke ondt — sig dem intet ondt om mig.

(1241) HERODES: Børnene, haa, det skal siges dem hver eneste Dag, at deres Mor blev dømt som en Tæve og halshugget efter offentlig Dom. Og de skal gives Salome, min Søster, i Hænde, lad hende opdrætte den Hasmonæer- og Jødeyngel, hvis den ikke vil dø.

Se nu her, min Hustru, hvis du endnu kan se, her skriver jeg nu mit Navn, se, med Omhu, et h og et r, et d og et s,¹²⁰ se, det var den sidste Pagt mellem os, hvor ulig den første, du, som jeg elsked og tilbad engang. Og saa Farvel, du Jøde, du Hasmonæerdatter, du Tempelskænderske, du, der har ladt dit Vand paa et Hjerte, der var smykket til et Alter for dig. Der var en Konge i Jødeland, hvem Gud ikke undte hans Trone. Han sendte ham daglig en ond Aand at pine ham ind i Opgivelsen.¹²¹ Men Saul¹²² var en Svækling, og jeg er stærk; jeg sender Aanden tilbage til Helved, hvorfra han hentede den op: far ned, far ned! min Forbandelse over dig! Skændsel over dit Minde!

Bøddel, før denne Horkvinde ud og lad Loven ske Fyldest. Meld mig, naar Hovedet falder! Gaa! (*Mariamme maa bæres ud. Kongen staar rank. Men hans Pupiller bliver større og større, hans Ansigt hvidere og hvidere.*)

(1242) BØDLEN: Det er fuldbragt.

123

(1243) HERODES: (*styrter forover uden at gribe for sig*)

9. Akt: IX

KONGEBORGEN, NYOPFØRT, I JERUSALEM

¹¹⁹levret: Betegner en væske, oftest blod, der er størknet, løbet sammen eller koaguleret til en geléagtig masse. [ODS]

¹²⁰et h og et r, et d og et s: I klassisk hebraisk (også kaldt bibelsk hebraisk) skrev man oprindeligt kun konsonanterne. Vokalerne blev først føjet til i 800-900-tallet. [DSD]

¹²¹Opgivelsen: Jf. GT: 1. Sam. 16,14: ”Herrens ånd forlod Saul, og en ond ånd fra Herren overvældede ham.”

¹²²Saul: Israels første konge (ca. 1021-1000 f.Kr.), som hovedsageligt beskrives i Bibelens 1. Samuelsbog, og som Munk i 1933 flere gange forsøgte at skrive et skuespil om. [BOE]

¹²³fuldbragt: Ordlyden her er fuldstændig identisk med ét af Jesu korsord - ifølge NT: Joh. 19,30 det sidste, han sagde, inden han døde.

En pragtfuld Hal. Slaver gaar og dækker Bord.

(1244) NICOLAUS DAMASCENUS: (*hurtigt ind*) Ptolemæos, Ptolemæos! — Jeg maa have Penge. Er der ingen, der har set Skatmesteren?

124

(1245) EN OVERSLAVE: Han gik her igennem for nylig, høje Herre, og den Vej ud.

(1246) NICOLAUS: Og de Folk, som Akrab¹²⁵ har plyndret, maa .... (*Ud.*)

(1247) PTOLEMÆOS: (*vil gaa hurtigt igennem, men standses af*)

(1248) OVERSLAVEN: Høje Herre, Nicolaus Damascenus spurgte efter jer, just nu.

(1249) PTOLEMÆOS: Har ikke Tid i Øjeblikket. (*Ud.*)

(1250) MENAHEM: (*ind*) Er Bordet endnu ikke færdigt?

(1251) OVERSLAVEN: Ret nu, strenge Herre, ret nu.

(1252) NICOLAUS: (*ind*) Menelaos, ingen Tegn endnu?

(1253) MENAHEM: Nej, jeg ved slet ikke .... (*Ud.*)

(1254) PTOLEMÆOS: (*ind*) Hvad vil du mig, Nicolaus?

(1255) NICOLAUS: Jeg maa have Penge til ....

(1256) PTOLEMÆOS: Penge! Penge! jeg *kan* ikke; det er jo Penge hver Time paa Dagen, Penge til Templer, til Teatre, til Circus, til Statuer, til Søjlegange, til Damme, til Parkanlæg, til Fæstninger, til Paladser, til Væddeløb, til Duehuse, til ... Nej, I maa dog kunne forstaa! Og det i et Land med Hungersnød. Jeg kan ikke skaffe flere Penge i Dag. (*Ud.*)

(1257) NICOLAUS: Saa maa Athenienserne rejse uden. (*Ud.*)

(1258) MENAHEM: (*ind*) Naa?

(1259) OVERSLAVEN: Ja, Herre, saa er Bordet færdigt.

(1260) MENAHEM: Vel. Gaa og hold Maden rede!

(1261) EUARATUS: (*ind*) Hør, jeg er da ganske ulykkelig. Vagthøvding, hvad tøver dog Kongen efter? jeg er ved at forgaa af Hunger.

(1262) MENAHEM: Det er der mange, der er i dette Rige for Tiden, Herre. (*Ud.*)

(1263) NICOLAUS: (*ind*) Nu er Grækerne rejst.

(1264) EUARATUS: Rejst? Jamen — nej. Jeg skulde jo holde en Tale for dem, naar Kongen kom. Jeg skulde jo takke dem for den Hyldest til Kongen, som deres Besøg ....

(1265) NICOLAUS: Ja, det kommer I ikke til, Euaratus.¹²⁶ De turde ikke vente længere.

¹²⁴*Skatmesteren*: Et forældet udtryk for den person eller embedsmand, der forestår en konges skatkammer eller en stats hele finansvæsen. [ODS]

¹²⁵*Akrab*: Sandsynligvis ikke en historisk person - navnet betyder på hebraisk "skorpion". [JE]

¹²⁶*Euaratus*: Hos den jødiske historiker og præst, Flavius Josephus (37-100 e.Kr.), nævnes en "Euaratus fra Cos", men det er usikkert, om det er denne person, Munk har haft i tankerne.

- (1266) EUARATUS: Det er skammeligt. Og det er Kongens Skyld. Der har jeg med Flid sat en Tale sammen, med endeløst Besvær fundet Lighedspunkter mellem denne Barbar og en Athenienser, har spildt min Møje, min kostelige, attiske¹²⁷Møje ....
- (1267) PTOLEMÆOS: (*ind med Menahem*) ... uden at tøve i Betragtning af ...
- (1268) MENAHEM: Men naar nu ingen ved, hvor han er, bedste Herre.
- (1269) NICOLAUS: Hvad er det, I drøfter saa ivrigt?
- (1270) PTOLEMÆOS: Der gaar Rygter om, at Gabinius¹²⁸er brudt op og er undervejs mod Byen her.
- (1271) NICOLAUS: Umuligt. Kongen har jo ....
- (1272) MENAHEM: Spejderne har meldt det, Herre.
- (1273) EUARATUS: Hvad er der nu paa Færde? Og jeg, som nages af Sult!
- (1274) NICOLAUS: Der maa gaa Bud til Kongen strax.
- (1275) MENAHEM: Men naar nu ingen ved, hvor han er.
- (1276) PTOLEMÆOS: Han drog ud i Morges aarle. Og siden har ingen ....
- (1277) MENAHEM: Alertus var med ham.
- (1278) NICOLAUS: Var Kongen drukken?
- (1279) EUARATUS: Utvivlsomt.
- (1280) MENAHEM: Ikke da han drog ud.
- (1281) EUARATUS: Saa er han det jo nok nu.
- (1282) NICOLAUS: I maa fjerne Værdierne fra Skatkammeret, Ptolemæos.
- (1283) PTOLEMÆOS: Hahaha! det er den bedste Vittighed, jeg længe har hørt.
- (1284) EUARATUS: Hvad er der da? Vi er da ikke i Fare? Jeg mener, vi er da i Sikkerhed?
- (1285) NICOLAUS: Men jeg kan slet ikke forstaa, at Gabinius ....
- (1286) EUARATUS: Hvem er denne Gabinius? denne ædle Gabinius?
- (1287) PTOLEMÆOS: Vi kan jo ikke foretage os noget uden Kongen.
- (1288) NICOLAUS: Herodes maa kunne findes.
- (1289) MENAHEM: Umuligt, Herre. I ved selv ....
- (1290) EUARATUS: Tys, tys, der kommer han. Guderne ske — ja, hvad for noget?
- (1291) ALERTUS: (*ind*) Hold Maaltidet rede. I Kongens Navn.
- (1292) PTOLEMÆOS: Ah, Kongen kommer?
- (1293) ALERTUS: Nej.

¹²⁷*attiske*: Kendetegner noget for Attika særegent (Attika: den halvø, hvorpå Athen ligger), men bruges også som udtryk for fin, åndrig dannelse og vid. [ODS]

¹²⁸*Gabinius*: Sandsynligvis Aulus Gabinius (d. 47 f.Kr.), som var Prokonsul i Syrien (57-54 f.Kr.) og havde haft Markus Antonius under sig som kavalerikommandør i krigskampagner i Ægypten og Judæa i årene 75-55 f.Kr. Yderligere var det Gabinius, der afsatte ypperstepræsten Hyrkan 2. i Jerusalem. [BOE]

- (1294) PTOLEMÆOS: Kommer han ikke til Maaltidet? har han spist?
- (1295) ALERTUS: Ikke har, men er. Kongen er Maaltid selv.
- (1296) NICOLAUS: Spar os for Gaadetale! Hvor er han?
- (1297) ALERTUS: I Løveburet paa Tyropoiontorvet.
- (1298) EUARATUS: I Buret?
- (1299) ALERTUS: Kongen er sindssyg. Han havde ikke drukket, saa det er Sindssyge, Sindssyge.
- (1300) NICOLAUS: Hvad er der sket?
- (1301) ALERTUS: En frygtelig Dag. Paa Færde fra tidlig Morgen. Uden en Middagsrast. Fra Sted til Sted. Besaa Fæstningsbygning, var Teatret igennem, synede Vandanlæg, sendte Korn til Øst-Jordan, hørte Klager, drog ....
- (1302) NICOLAUS: Det er jo kun som alle andre Dage.
- (1303) ALERTUS: Aah, det var værre i Dag. Kongen var oprømt, vel sagtens over Atheniensernes Taksomhed for hans Søjle til Byen. Omsider rider vi dødtrætte hjem. Nu er han taus. Da rejser han sig med-et op i Sadlen og ler. Jeg følger hans Blik og ser en ung Pige, purung er hun, med dejlige Lemmer. Jeg ser ham vinke, hører et Skrig, Krigsfolk er om hende, og vi rider videre. Men Folk stimler sammen, og Krigerne bag os kan ej komme løs. Da vender Kongen sig, et eneste Blik, og vi drager alle videre med Pigen mellem os. Fra Mængden en halvkvalt Veklage. Det var alt.
- (1304) NICOLAUS: Ogsaa det er jo kun en dagligdags Hændelse. Hvad har det med Løveburet at gøre?
- (1305) ALERTUS: Vi red som sagt videre. Nu var Kongen oprømt. Vi naaede Tyropoiontorvet.¹²⁹ Kongen var atter taus. Da lyder der et Brøl ud over Torvet ....
- (1306) MENAHEM: Den vilde Løvinde, Kong Aretas sendte ham.
- (1307) PTOLEMÆOS: Den, han fik Dagen efter, han selv kom fra Løvejagt.
- (1308) ALERTUS: Dens Unge var taget fra den. Den var ude af sig selv af Smerte og Sorg. Da skete det.
- (1309) NICOLAUS: Hvilket?
- (1310) ALERTUS: Jeg er ikke fejj. Og endnu ryster Benene under mig. Kongen brast med-et i Latter og sprang af Hesten; fra en af Krigsmændene tog han et kort Spyd og begyndte med det at stikke gennem Tremmerne. Pludselig aabner han Døren til Buret ....
- (1311) EUARATUS: Mithra!

130

¹²⁹*Tyropoiontorvet*: Sandsynligvis opkaldt efter et dalområde i nærheden af Jerusalem, vistnok et tidligere navn for dalen "el-Vâdi". [SAL]

¹³⁰*Mithra*: "Mithra" er navnet på hovedfiguren i mysteriereligionen "mithraisme", der som kult var udbredt i det romerske militær (dog især i Europa) i perioden fra det 1. århundrede f.Kr. til det 4. århundrede e.Kr. Navnet bruges i denne sammenhæng som et udbrud som fx "Gud!". [BOE & DSD]

- (1312) ALERTUS: ...vender sig i Døren og raaber til mig: ”Il hjem, Alertus, og skaf Maaltidet rede!” Jeg adlød som i en rød Taage ....
- (1313) PTOLEMÆOS: Og du saa, han gik ind.
- (1314) ALERTUS: Det sidste, jeg saa, var, han trak Døren til bag sig.
- (1315) EUARATUS: Den Slags Dyr bliver særlig glubske, naar de engang har smagt Menneskekød. Det ved jeg fra en Tale mod Antonius. Der maa udkommanderes Soldater imod den, og alle Døre i Slottet maa lukkes.
- (1316) NICOLAUS: Ja, det sidste, Alertus, var jo ikke saa dagligdags.
- (1317) PTOLEMÆOS: Og du siger, han havde ikke drukket?
- (1318) ALERTUS: Lidt Figener er, hvad vi har nydt den ganske Dag.
- (1319) EUARATUS: Jamen, hvor kan det dog falde ....
- (1320) PTOLEMÆOS: I Sandhed! har Gabinius Hensigter, er Tidspunktet mere end heldigt valgt. Nu kan han ride forrest ved Begravelsen.
- (1321) NICOLAUS: Nej.
- (1322) PTOLEMÆOS: Vil *du* kæmpe imod ham?
- (1323) NICOLAUS: Nej. Men der bliver ingen Begravelse. Den har været.
- (1324) PTOLEMÆOS: Hm.
- (1325) ALERTUS: Hvad er der med Gabinius?
- (1326) EUARATUS: Hjælp! der er Løven. Vi er fortabt. Hjælp!
- (1327) HERODES: (*ind; raaber tilbage*) Men i sikkert Forvar med hende til senere. Pas paa, hun ingen Ulykke gør paa sig selv! Godaften, I Venner, Godaften. Tilgiv, jeg har ladet jer vente. Nu skal jeg snart .... (*Ud*) .
- (1328) EUARATUS: Saa I Blod? hans venstre Haand! Jeg er ganske ulykkelig.
- (1329) PTOLEMÆOS: At han kan slippe fra sligt med Livet!
- (1330) NICOLAUS: Det er ubegrænset, hvad man kan, naar man ikke vil.
- (1331) HERODES: (*ind*) Naa! saa skal vi spise. Vi kan holde vor Samtale efter Maaltidet, det er for sent nu før. Vi vil tale i Aften om Forudbestemmelse og Menneskets Vilje over for Tilfældene. Badet? er Badet rede? Nu, saa kommer jeg da. Brevsskaber¹³¹— lad dem vente! Ej! et fra selve Kejseren; det maa vi se. Naa, naa, hejsa! Tracton, Batanaea og Auranitis¹³² stiller han mig i Udsigt — hvilken fyrstelig Gave! ja, sandelig, jeg er en lykkelig Mand. Og videre lover han — Menelaos, det Overslag over Udgifterne til Askalons Søjlegange,¹³³ er det ikke kommen? husk mig paa det i Morgen! ah saa, Ptolemæos, du har det, ja hent mig det, hent mig det! — Og videre

¹³¹*Brevsskaber*: Betegner breve eller dokumenter. [ODS]

¹³²*Tracton, Batanaea og Auranitis*: Tre områder i det nordøstlige hjørne af Judæa, som efter Herodes den Stores død blev udpeget til sønnen Philip (20 f.Kr.-34 e.Kr.) af Kejsers Antonius. [BOE]

¹³³*Askalons Søjlegange*: Askalon, en by beliggende på Palæstinas kystslette (i dag Israel), navngivet efter Alexander den Stores erobring i 332 f.Kr., hvor Herodes den Store sidenhen byggede flere offentlige bygninger. [BOE]

lover han — se, Nicolaus, han gaar ind paa min Bøn om Særret og Særbeskyttelse for alle Jøder i Udlændighed. Forstaar du, hvordan det glæder mig, Nicolaus, hvad?

- (1332) NICOLAUS: Ærlig talt: nej. Du hader Jøderne. Og dog er der ingen, der har gjort saa meget for dem som du.
- (1333) HERODES: Men naar jeg nu lever, og Tiden skal gaa, saa maa jeg dog virke. For ørkesløs at sidde med — Tak, Ptolemæos, giv det til Alertus, lad ham regne det efter! Ja, vil du? — at sidde med Hænder i Skød i al sin Lykke det sømmer sig ikke en Mand. Og saa: for en sød Triumf at lade Historien opskrive: den største og dygtigste Konge for Jakob i hele hans Liv var — Esau! Er du for klog, Nicolaus? tror du knap, det er derfor? Saa lad mig da sige dig Sandheden: det er Samsons Lokker,¹³⁴ der voxer. — — Ha, Hilsen med Kejseregens egen Haand og fra, nej, se, fra Agrippa;¹³⁵ han vil besøge mig ved første Lejlighed, selveste Kejseregens Svigersøn. I Sandhed! jeg lever i Lykkens Skygge; det er ikke, som dengang min Hustru Mariamme var til, da jeg altid var angst og forpint og usikker. Hvor er — hvor er nu det lille, Ptolemæos, det lille Tempel til Damascus, jeg tegner selv? Ja, Venner, ja, jeg er ogsaa sulten; men den Tegning skal op i Aften. Fakler! Fakler! hvor har jeg lagt det? hid med en Fakkel! lad mig tænde selv!
- (1334) EUARATUS: Herre Konge, eders Haand bløder.
- (1335) HERODES: Ja, det er den venstre, kun den venstre. Løvinden, det Bæst, fik ridset mig lidt.
- (1336) PTOLEMÆOS: Herre, hvor kunde I falde paa ....
- (1337) HERODES: En Spøg, bare en Spøg. Vilde se, hvor jeg kunde ramme den. Har aldrig prøvet det før. Det blev en Tomme under venstre Forlab. Et godt Stød, et godt Stød! Menelaos, de 500 Hjælpetropper til Aelius Gallus¹³⁶ skal marchere i Dag, ved Hanegal, første Hanegal. Se her, Nicolaus, den Tværlinie ....
- (1338) NICOLAUS: Ved du, der gaar et Rygte i Staden?
- (1339) HERODES: Om hvad?
- (1340) NICOLAUS: At Gabinius er brudt op fra Østjordanlandet og nærmer sig Byen med Stormskridt.
- (1341) HERODES: Umuligt. Jeg har forbudt ham at komme, før han bragte Akrab med sig.

¹³⁴*Samsons Lokker*: I den bibelske fortælling om den kæmpestærke Samson (GT: Dom 13-16) sidder Samsons styrke i håret, en hemmelighed som Dalila lokkede fra ham og brugte til at tæmme ham.

¹³⁵*Agrippa*: Markus Agrippa (63-12 f.Kr.), hærfører og militær strateg for Octavian (Kejser Augustus) og var bl.a. en af hovedmændene bag besejringen af Markus Antonius og Kleopatras flåder ved Atrium i år 31 f.Kr. I år 21 f.Kr. blev Agrippa gift med Augustus' eneste datter, Julia, som efter Agrippas død blev sendt i exil for løsgtig opførelse i Rom af sin fader. Efter Augustus, som til trods for Herodes' støtte til rivalen Octavian, genindsatte ham som Judæas konge, opstod et nært venskab mellem Agrippa og Herodes - bl.a. besøgte Agrippa i år 15 f.Kr. Herodes, og et af Herodes' børnebørn blev opkaldt efter Agrippa: Herodes Agrippa I. (ca. 10 f.Kr.-44 e.Kr.). [BOE]

¹³⁶*Aelius Gallus*: Geius Aelius Gallus var romersk præfekt i Ægypten (26-24 f.Kr.) og er mest kendt for en katastrofal ekspedition til det syd-sydvestlige Arabien (bl.a. Yemen i dag), hvor føde- og vandmangel kostede mange menneskeliv. [BOE]

- (1342) NICOLAUS: Og dog er det Sandhed. Han er kun faa Stadier¹³⁷ uden for Portene.
- (1343) HERODES: Det forstaar jeg ikke. Vi maa have et bedre Efterretningsvæsen i Riget. — Men se, dette Tempel ....
- (1344) NICOLAUS: Kong Herodes, det er ikke Tid til at tale om en Bygning nu. Hvad vil den Mand?
- (1345) HERODES: O—o, er det det, du frygter? Nu, det vil vise sig, naar han kommer. — Dette Tempel skal op i Aften. Er den — Menelaos, jeg faar ikke Tid til Bad; send en Slave herind til Fodtvætning! saa kan jeg tegne imens — Nicolaus, er den Tværlinie for lang?
- (1346) NICOLAUS: Det er helt igennem for storslaaet til Damascus. Havde det endda været et til Byen her! Det er jo pragtfuldere end Salomons.

138

- (1347) HERODES: Ah, Salomons, Salomons! — I Byen her, siger du — ja, det var en Tanke! hvorfor er jeg aldrig faldet paa den? Selvfølgelig bør jeg bygge Jerusalem et Tempel. Skulde Kong Herodes nøjes med det gamle — Skur? ”Salomons! Salomons!” siger de; men de skal sige ”Herodeses! Herodeses!” Det skal gaa som et Ordsprog hen over Landene: ”Hvad taler du om Skønhed, du, som ikke har set Herodeses Tempel i Jerusalem!¹³⁹”
- (1348) PTOLEMÆOS: Herre, vi har Hungersnød i Landet og paa Steder Pest. Vi har ikke Raad til ....
- (1349) HERODES: Du har Ret; det er lumpent af Gud Herren, det er ufint Spil. — Menelaos, er Garimel henrettet? Endnu ikke. Saa send Bud, lad det ske! — Og saa skal vi spise. Om et Øjeblik er jeg færdig med Tegningen. Saa spiser vi — og samtaler senere. Den gode Euaratus har visst ventet for længe til at ønske at dyrke Veltalenhedens Gud før Bugens.
- (1350) EUARATUS: For mig gaar Visdommen altid forud for alt, Herre Konge.
- (1351) HERODES: Vel talt, skønt talt, græsk talt. Herligt at have Hellener og Vismænd om sig i Stedet for som i Mariammes Tid Jøder og Kvinder! — Ptolemæos, tag denne Tegning og send den med Budet til Damascus i Aften! — Mariammes Dødsstund var min Sejerstime. Sander du ikke mine Ord nu, Nicolaus, du, der dengang stod mig imod som alle de andre? Se, hvor Aarene siden har været en Stigen i Storhed, i Sindsfred, i Lykke! Se, nu er jeg .... Det er godt, Alertus, læg det kun til Side til senere! saa vil vi se paa det sammen. For nu vil vi — Menelaos, send Bud ud i Staden, at de Skriftkloge og Ældste maa komme til mig i Morgen!

¹³⁷Stadier: Romersk-græsk længdemål fra oldtiden. 1 stadie er på ca. 190 m. [ODS]

¹³⁸Salomon: Salomo (midten af 900-tallet f.Kr), Søn af Kong David og Batseba, jf. GT: 1. Kong. og 2. Krøn. Han opførte Jerusalems første tempel, men var den siste konge, inden kongeriget blev splittet op i Israel og Judea. Endvidere betragtes han sædvanligvis som forfatter til GT: Prædikernes (Kohetelets) Bog. [DSD]

¹³⁹Herodeses tempel i Jerusalem: Herodes den Store gennemførte en storslået ombygning af det gamle tempel i Jerusalem, så alene den ydre gård målte 14 hektar, hvis omfang den dag i dag stadig kan ses ved Al-Haram ash-Sharif. [BOE]

- (1352) PTOLEMÆOS: Herre, er det om Templet, jer Nykke¹⁴⁰ før? Vi *kan* ikke skaffe Penge til saa uhyre et Foretagende.
- (1353) NICOLAUS: Hvorfor vil du tage deres Helligdom fra dem? De vil jo slet ikke have en ny, vil næppe taale ....
- (1354) HERODES: Gaa, Menelaos, send Budene ud! — Vil ikke have, ikke taale! o, vi lemper det i dem; jeg lader det Indre mure af lutter Præster, og selv skal jeg aldrig sætte min Fod der. Hvad mer kan de saa forlange? hvad — mer — kan — de — saa — forl ...
- (1355) EUARATUS: Begynder I at skrive, Herre?
- (1356) HERODES: Det er en Bog, jeg arbejder paa¹⁴¹ — et Par Tanker, jeg fik under Riddet, intet Udtryk for mine egne Stemninger, men for som jeg kan tænke mig en Vismands Syn — for jeg er jo glad og sindslys, men Bogen er bitter og mørk.
- (1357) EUARATUS: En Bog, I skriver, Herre Konge?
- (1358) HERODES: Ja, den skal indlemmes i Jødernes hellige Skrifter.
- 142
- (1359) NICOLAUS: Hvordan skal mon det gaa til?
- (1360) HERODES: Ah, vi finder nok paa Raad. Vi kunde jo, kunde jo f. Ex. — ja, *det* var et Paafund! — jeg bilder dem ind, den er fundet blandt Ruinerne af det gamle Tempel, naar vi bryder det ned. Den er brugt før med Held.¹⁴³ Saa lader jeg det være skrevet af Salomon. Han er saa svært paa Mode nu om Dage.
- (1361) EUARATUS: Hvorfor vil I have den ind i den Barbarlitteratur?
- (1362) HERODES: Fordi — Menelaos, hvordan gaar det med min Søster i Dag?
- (1363) MENAHEM: Fru Salome har været bunden til Stolen hele Eftermiddagen.
- (1364) HERODES: Hm. Skriger hun?
- (1365) MENAHEM: Nej, hun er taus; men vi maatte binde hende, da hun begyndte at løbe, fordi, som hun sagde, Gud var efter hende.
- (1366) HERODES: Hm. Vi skal spise. Hm. Men — Fest vil vi have. Sølvservicet, min Kejsers herlige Gave til mig, hans Venskabs fyrstelige Pant, skal pryde mit Bord i Aften. Rap jer, I Slaver! — Fordi, Euaratus, jeg vil, at der intet maa være i Jødeland, som min Aands Stempel ikke er sat paa. Og denne Bog — jeg vil kalde den Ord af Qohelet,¹⁴⁴ Davids Søn, Konge i Jerusalem — et Bedrag, mig værdigt, for det er

¹⁴⁰Nykke: Betegner i denne sammenhæng en sær, løjerlig eller tåbelig idé - en grille. [ODS]

¹⁴¹Det er en Bog, jeg arbejder paa: Den bog, Herodes (Munk) har i tankerne er Prædikerens bog i Det gamle Testamente.

¹⁴²Jødernes hellige Skrifter: "Toraen" (Torah) består af de 5 Mosebøger og findes i alle synagoger på håndskrevne skriftruller. [BOE]

¹⁴³Held: Ifølge GT: 2. Kong. 22,3 blev der i kong Josijas attende regeringsår fundet en lovebog i templet. Den blev modtaget med stor ærefrygt.

¹⁴⁴Qohelet: Qohelet, Kohélet, det hebraiske navn for "prædikerens", jf. Prædikerens bog, GT: Præd. 1,1: "Ord af Prædikerens, Davids søn, konge i Jerusalem." At det er Prædikerens Bog, Munk tænker på, fremgår også af beskrivelsen af bogen som "bitter og mørk" og af, at Herodes tænker på at tillægge Salomon den. [DSD]

intet Bedrag — og den begynder saadan .... Ptolemæos, sig mig, er Pengene sendt til det Raadhus paa Rhodos?

(1367) PTOLEMÆOS: Nej, Kong Herodes, og, forlad mig, men jeg sender dem heller ikke. Vi har kun 3000 Guldstykker i Skatkammeret ....

(1368) HERODES: Saa send dem!

(1369) PTOLEMÆOS: Herre Konge ....

(1370) HERODES: Menelaos, send 3000 Guldstykker til Rhodosses Raadhus endnu i Aften! Skatkammernøglen faar du hos Ptolemæos. Og saa gaar vi til Bords. Nicolaus, tag mit Skuespil, det vil vi læse op af under Maaltidet.

(1371) EUARATUS: Har I ogsaa skrevet et Skuespil, Herre Konge?

(1372) HERODES: Et mesterligt Stykke; det handler om Samson og skal tilegnes Augustus som den, der er Helt mellem lutter Filistre¹⁴⁵ — ha! det vil gøre ham berømt til de seneste Tider.

(1373) EUARATUS: Hvem var Samson, Herre?

(1374) HERODES: Det var — ja, tag Plads, mine Venner, Nicolaus her ved min højre Side, Euaratus ved min venstre, I andre .... — Pharis! — Saa drikker jeg jer da til, I Venner. — Pharis, hvad var det for pjaltede Mænd, jeg saa i Forhallen før?

(1375) PHARIS: Det var nogle fra Hungerdistrikterne.

(1376) NICOLAUS: Lad dem vente!

(1377) HERODES: Før dem ind! Vi vil have dette fra Haanden, førend vi ret slaar os løs. Den Hungersnød, den Hungersnød! Som jeg sagde før: det er lumpent gjort af Gud Herren. Nu har vi kæmpet sammen fra min Ungdom af; jeg har slagtet min Hustru for ikke at hindres i Kampen. For aaben og lige Krig skal jeg ikke klage. Men Hungersnød! hvad kan jeg derimod? kan jeg hente Regn fra Himlen eller binde Rødder til Korn?

(1378) EN PJALTET MAND: (*ind med 4 Fæller*) Herre Konge, vi er fortvivlede, vi er prisgivne, vi forgaar, vi og vore Kvinder og Børn. Vi havde faaet købt Korn i Ægypten og med stort Besvær hentet det hjem. Saa brød Akrab ind over Landsbyen og røvede alting fra os.

(1379) HERODES: Hvorfor fangede I ham ikke?

(1380) ORDFØREREN: Akrab, Herre?

(1381) HERODES: Ja, Akrab, Herre! I over 5 Aar har han røvet og plyndret derovre, som om han var — Konge i Landet. Disse Røvere er det eneste Parti i dette Rige, der vover Trods mod mig endnu. Gabinius skal staa mig til Regnskab, nu han kommer, hvad han saa kommer for. Hvad har denne Romer bestilt derovre i det halve Aar, han har ligget der?

¹⁴⁵*Filistre*: Filistrene var oprindeligt et navn på et semitisk folk i oldtidens Palæstina som var israelitternes værste fjender. Konflikten mellem de to folk beskrives i Dommerbogen (GT: Dom. 13-16). [BOE]

- (1382) ORDFØREREN: Han har ædt saare meget Korn, Herre.
- (1383) HERODES: Naa. Og I selv? I har siddet som Duer i Dueslaget og set Røveren pikke jert Korn?
- (1384) ORDFØREREN: Akrab er Akrab, Herre.
- (1385) HERODES: Jeg vil ikke taale det længere. Een Tyran i dette Rige er nok. Jeg faar selv tage derover. Tilmed har jeg Brug for Akrab i min Tjeneste; han ene kan skaffe mig en Ende paa alt det Røveruvæsen rundt om; han kender alle Smuthuller og Lønstier; han skal være Opsynsmand over Vejene.
- (1386) NICOLAUS: Hvad siger du?
- (1387) ORDFØREREN: Vil I — vil I gøre Akrab til — til Opsynsmand over os?
- (1388) HERODES: Hvem andre duer til det som han? Naar jeg først faar ham fat ...
- (1389) ORDFØREREN: Saa give Gud Herren, I aldrig faar ham fat! Nej, Herre Konge, det er ikke jer Mening. Hvormed har vi syndet saadan imod jer? Naade, Naade! Sælg os som Slaver, byd, vi skal drukne vore Drengene i Jordan, gør med os, hvad jer tykkes, godt og ondt, blot vi aldrig skal se hans Ansigt, den forfærdeliges, Slangens, Djævelens.
- (1390) HERODES: Det bliver, som jeg har sagt. Ptolemæos, giv de Folk Penge og lad dem gaa!
- (1391) PTOLEMÆOS: Kong Herodes, I ved selv —.
- (1392) HERODES: Hvilket?
- (1393) PTOLEMÆOS: Vi har ingen Penge. Og I ved ogsaa, hvortil de er brugt.
- (1394) HERODES: Ingen Penge! hm.
- (1395) DE FEM: Ve, ve, ve!
- (1396) HERODES: Stands med den Hysten! Aaaaaaaah! (*knytter Hænderne mod Himlen.*) Der. Tag det. Gaa.
- (1397) PTOLEMÆOS: Nej, sandelig .... Sølvservicet!
- (1398) NICOLAUS: Herodes! Kejserens Gave!
- (1399) DE FEM: Himlen gengælde ....
- (1400) HERODES: Gaa. Uden et Ord. (*De ud.*) Hm. Gabinius, hvad har du smølet Tiden væk med? Gamle, krigsvante Karl! — Og hvor vover du nu at komme?
- (1401) PTOLEMÆOS: Kong Herodes, Kejserens Sølvtoj!
- (1402) EUARATUS: Og jeg var ikke færdig med at spise.
- (1403) HERODES: Saa drik, drik!
- (1404) NICOLAUS: Du er jo rent afsindig i Dag, Herodes. Denne Gave! din Kamp med Løvinden! din Ligegladhed med Gabinius! Og nu din forrykte Tale om Akrab! at gøre den rasende Voldsmand i Bjergene til en lydige Tjener for dig og Rom!
- (1405) HERODES: Skulde noget være umuligt for den, der kæmper med Gud? Efter min Hustru Mariammes Død har jeg vundet mig ti Mænds Styrke og hundredes Forstand;

hun forvirred min Raadsnarhed og forkvakled min Kraft; men nu er jeg fri og fro¹⁴⁶ og stærk .... aah! (*Taber Pokalen.*)

(1406) EUARATUS: Hvad er .... hvad fejler ....

(1407) NICOLAUS: Se Maanen i sit Næ¹⁴⁷ gennem Vinduet! o, det er sælsomt. Drik, Euaratus, drik, og lad os være lystige sammen med Kongen!

(1408) HERODES: Rig — rigtigt, min Ven Ni — Nicolaus! Lad os drikke og være lystige sammen! — Hvad nu, Menelaos?

(1409) MENAHEM: Jeg tør ikke tie længere. Hele Toget er uden for Byen, Gabinus's Tog. Han selv rider forrest, hans Følge voxer bestandig, unge Piger kaster Blomster til ham, og alle raaber: Leve Gabinus!

(1410) HERODES: I Sandhed! min Magt er anseelig, naar selv mine Tjenere hylde som Konger.

(1411) MENAHEM: Skal jeg lukke Portene, Herre?

(1412) HERODES: Lukke Portene? for min Ven Gabinus, min tro Tjener Gabinus? Hvorfor vil I plyndre Livet for Spænding, naar Spændingen netop er Liv? Saa tøm da Pokalen ....

(1413) NICOLAUS: Herodes, du maa ikke beruse dig i en Stund som denne.

(1414) EUARATUS: Herre Konge, I staar Kejseren til Regnskab for mit Liv.

(1415) HERODES: Menelaos, luk mine Duer inde, at ingen lider Fortræd! Men hvad? er du ogsaa angst for dit Liv? du, en Jøde? At disse ædle Hellener og Romere! — Men du, en Halvbror til Esau!

(1416) MENAHEM: Mit Liv — nej. Men, Herre. Konge, den — den Pige, I har truffet, har taget, har ranet¹⁴⁸ paa Gaden i Dag ....

(1417) HERODES: Usalige du, hvad med hende?

(1418) MENAHEM: Nej. Men — Herre Konge — det er min Datter.

(1419) HERODES: Din Datter. Naa. Ja. Hvad saa?

(1420) MENAHEM: Herre Konge, det er min eneste. Lad hende gaa.

(1421) HERODES: Jeg forstaar dig ikke, min Livvagtshøvding. Gør det Pigen mindre attraaværdig, at hun er avlet af dig?

(1422) NICOLAUS: Herodes: Gabinus.

(1423) MENAHEM: Herodes, husk, jeg har kendt jer fra Barn, har tjent jer ....

(1424) HERODES: En Konge er aldrig vilkaarlig. Skal jeg omskifte mit Væsen over for en Undersaat, fordi jeg tilfældigt kender denne Undersaats Afstamning? Ikke saa. Jeg er strengt retfærdig. Men en Naade vil jeg vise dig, Livvagtshøvding. Den Guldring,

¹⁴⁶fro: Jf. tysk "froh". Betyder glad, munter, fornøjet. [ODS]

¹⁴⁷Maanen i sit Næ: Betegner det tidsrum mellem fuldmåne og nymåne, i hvilket månens belyste del formindskes. Udtrykket bruges dog især om den fjerde og sidste månefase, hvori den belyste del af månen er mindst. [ODS]

¹⁴⁸ranet: Fra "at rane". Ældre ord for at begå tyveri eller plyndring. [DDO]

jeg har skænket Sebastebygmesteren,¹⁴⁹ er han ikke flink nok til at kunne beholde; den skænker jeg dig, min Tjener Menelaos. Du skal hente den endnu i Dag. Rid strax og kom tilbage i Morgen!

(1425) MENAHEM: Herre Konge, Gabinius kommer. I kan ikke undvære mig.

(1426) HERODES: Gaa.

(1427) MENAHEM: Ve, ve, ve! (*Ud.*)

(1428) HERODES: Hvorfor drikker I ikke, I Venner? Ser I ikke, Livet er skønt?

(1429) NICOLAUS: Herodes ....

(1430) HERODES: Ej, der har vi jo Manden, der er jo den gode Gabinius.

(1431) GABINIUS: (*ind*) Hil jer, Kong Herodes!

(1432) HERODES: Velkommen, Romer! Træt og støvet ser du ud. Der! kvæg dig med Vin, og meld saa: hvad bringer dig hid saa hastigt?

(1433) GABINIUS: I ved det da ikke, Kong Herodes?

(1434) HERODES: Du ser saa mærkværdigt paa mig. Er det Kongsnavn, du vil tilrive dig?

(1435) GABINIUS: Og om det nu var, hvad gjorde I saa?

(1436) HERODES: Bad dig vente med det Oprør til i Morgen. Jeg er for træt i Aften, har haft saa travl en Dag.

(1437) GABINIUS: Ved I da ikke, min Konge, hvorfor jeg kommer ilende saadan, hvorfor jeg har holdt eders Spejdere tilbage, hvorfor alle har hyldet mig? Har I da glemt jert Forbud til mig?

(1438) HERODES: Er det *det*? Jamen, hvor kunde jeg tænke .... Gabinius! du Helt! du Romer! Og levende — du har ham levende?

(1439) GABINIUS: Ham og en Snes af hans Mænd. Om et Øjeblik kan de være her. Saa giver jeg dem med Stolthed i eders Hænder. Mit Hverv er endt.

(1440) HERODES: Gabinius, først denne Ring af min Haand. Og saa mit Haandtryk, du romerske Helt. Som Ven vil jeg nævne dig; Kejserens Ven kalder dig Ven. Nu er der kun eet, jeg hungrer mer efter end at høre dig selv fortælle, hvordan du overlistede ham, du tapre, raadsnare Kriger, og det ene er at nævne dit Navn for Augustus; thi min Stemme er kraftig i Kejserens Øre.

(1441) GABINIUS: At tjene dig til din Tilfredshed er min Stolthed og Løn, at faa Lov at yde dig Troskab min Ære og Glæde. Men nu hører jeg Larmen fra Gaden. Dit Bytte er nær.

(1442) HERODES: Pharis, hør nu: Naar Akrab og hans Mænd gaar ud fra mig, da vogte du nøje paa mig: træder jeg et Skridt tilbage, hugger I dem ned til sidste Mand. Hvis ikke, skal de fare med Fred. Forstaar du?

¹⁴⁹ *Sebastebygmesteren*: Byen Sebaste i det centrale Palæstina blev opkaldt efter Kejser Antonius (gr. Sebaste) af Herodes den Store, som udbyggede og moderniserede byen markant. [BOE]

- (1443) PHARIS: Ja, Herre Konge.
- (1444) HERODES: Eja, der har vi dem. Vel. (*Akrab ind med en Snes Røvere.*) Jeg hilser dig, Akrab! Saa hjælp da din Snuhed og din Tapperhed, din Kraft og din Udholdenhed dig ikke længer. Lige fra min Hustru Mariammes Dage og til nu har du kæmpet imod mig og Jeg har haft alle Fordele paa min Side. I Sandhed, du er mig en værdig Modstander; man mærker, du er Edomit som jeg selv. Det gør mig ondt, at det endte saadan, du burde været hugget ned som sidste Mand af din Helteflok. Denne Ydmygelse at trækkes af Sted i Lænker forbi en hujende Hob burde Romeren dær have sparet dig for; han har handlet meget imod min Vilje, og jeg har sagt ham det. Oprejsning maa jeg da yde dig: jeg tager dig og dine i min Tjeneste, i fuld Frihed naturligvis, jeg gør dig til væbnet Beskytter af Vejene i de Egne, du kommer fra, og giver dig og dine Mænd hver sit Hus med Jord.
- (1445) AKRAB: Forstaar jeg dig ret? Beskytter — Vejfoged — Opsynsmand! vil du gøre mig til Opsynsmand over dine Veje?
- (1446) HERODES: Overrasker min Naade dig? Det er ingen Naade. Det er en Mands Ord til en Mand.
- (1447) AKRAB: Ved du da ikke, Herodes, hvem du staar over for? det er mig, Akrab, og disse er mine Mænd. Vil du gøre os til Opsynsmænd? tror du, vi er Hunde, du kan binde foran din Gaard til at bjæffe ad vore egne Fæller og fodres med Kødben fra dit Køkken? tror du, vi lader os bruge til et Værn om Kællinger ved Suppegryderne og Kræmmere paa den alfare Vej?
- (1448) HERODES: Er det saadan, du modtager mit kongelige Tilbud, behandler min udrakte Haand? Og hvad siger I andre? Naa? Er der ikke en iblandt jer, der har Trods og Selvstændighed nok til et Ja, naar jeg tilbyder jer Ære og Frihed og raske Kaar? Naa, ikke een? Du skæggede Vildmand der, du vil ikke lade dig bruge til at frede om Kvinder og Købmænd, du vil kun lade dig bruge til at skænde og myrde dem? Lever din gamle Mor? Eller har du rendt rundt og gøet saa længe i Skovene, at du er blevet et Dyr? Du foragter Købmændene, fordi de tjener de Penge, du raner fra dem — fordi de skaber Samfundets Livsvilkaar, saa det kan bestaa. Du foragter Kvinderne, fordi de skaber de Hjem, du selv er en Frugt af — fordi de føder og fostrer Livet og tvinger i vildene Smerter Jordan bort fra at dø. Du vil halse rundt i Kløfterne og glamme, til du engang maa slæbe dig hen i en Hule og smide dig der og raadne, ubegrædt og ujordet, glemt og barnløs, saa dit Navn dør med dig selv. Du var ikke for gammel til, at du endnu kunde faa dig en Viv og et lille Hus og efter endt, frit og menneskeværdigt Dagværk staa ved Døren til dit eget Hjem og se din Kone hente Vand fra Brønden og dine Børn slaas i Solnedgangsskæret, de Dreng, der skal voxe op til stærke Mænd og tage sig Hustruer og selv avle Børn og holde dit Navn og dit Minde i Live, mens Aarene glemmer og gaar. Og du tror paa Gud Jahve, de levendes Gud, og vil dog dø, naar jeg byder dig Liv. Svar mig: gaar du ind paa mit Tilbud eller ej?

- (1449) DEN GAMLE RØVER: Herre, alle vi her vi er Akrebs Legeme.
- (1450) HERODES: Naa, er I det? Saa svar da, du Hovede: har du betænkt dig om ej for dig selv saa for dine Mænd?
- (1451) AKRAB: Hver kan gøre, som han lyster. *Jeg æder ikke Lorte, fordi om du kalder dem Kringler.*
- (1452) HERODES: Hm. Saa kommer jeg da med et andet Tilbud; tag imod det, om du tør! Vil du kæmpe med mig, her i Salen, nu? Maa jeg erklære mig overvunden, vel, saa har du din Frihed, saa kan du gaa med dine Mænd. Hvis ikke, gaar I alle i min Tjeneste paa de Vilkaar, jeg nævnede før. (*Uro blandt Røverne.*)
- (1453) EUARATUS: Herre Konge, Apollo forbarme sig! jeg er ganske ulykkelig. Hvad er dette for et Hof!
- (1454) ALERTUS: Nej, dette er værre end det med Løvinden — Kong Herodes — hører I —
- (1455) PTOLEMÆOS: I faar ikke Lov til ....
- (1456) GABINIUS: Nej, lad saa mig kæmpe, lad mig!
- (1457) NICOLAUS: Stille! Kongen vil sejre.
- (1458) HERODES: Nu, Akrab?
- (1459) AKRAB: Jeg havde svaret Nej, hvis ikke den Mand med den store Næse og den tynde Mund havde sagt, at du vilde sejre. Nu siger jeg Ja.
- (1460) HERODES: Pharis, løs Høvdingen Akrab og hans Mænd!
- (1461) EUARATUS: Jeg forlanger en Cohorte¹⁵⁰ til at beskytte mig. Jeg har ikke indvilliget i at opholde mig i jer Kongsborg for at faa Adgang til at ædes aldeles op af Vilde. Jeg forlanger en ...
- (1462) PTOLEMÆOS: Det er ikke jert Liv alene, I udsætter, Konge.
- (1463) HERODES: Et Ord forinden! disse Mænd er mine Venner ...
- (1464) AKRAB: Intet ondt skal overgaa dem, blot de selv forholder sig rolige.
- (1465) HERODES: I skal love det alle.
- (1466) AKRAB: Mit Ord er nok.
- (1467) HERODES: Vel. Saa har jeg dit Løfte. Et Sværd! Se — vej det i Haanden! er det for tungt?
- (1468) AKRAB: For tungt?!
- (1469) HERODES: Vel. Du ser, de er lige lange. Drik forinden!
- (1470) AKRAB: Nej.
- (1471) HERODES: Haha. Se da mig! Nu har jeg tømt det til Hælvten.¹⁵¹ Tør du saa?

¹⁵⁰*Cohorte*: Kommer af det latinske "cohors", som brugtes om forhold i den romerske hær, en hærafdeling, der udgjorde en tiendedel af en legion (4-6000 mænd) og indbefattede 6 centurier (deling med 100 mand). [ODS]

¹⁵¹*Hælvten*: Betyder "halvdelen" eller "halvvejs". [ODS]

- (1472) AKRAB: Ja.
- (1473) HERODES: Er vi rede?
- (1474) AKRAB: Tør du bytte Sværd med mig?
- (1475) HERODES: Der! Tag mit!
- (1476) AKRAB: Nej. Saa behøves det ikke.
- (1477) HERODES: Vel. For Rom og min Trone.
- (1478) AKRAB: Fuglen og Bjørnen.
(Spillende Kamp; men det er umuligt at staa sig imod Herodes; allerede sprøjter Blodet af Røverens højre Haand, da han pludselig kaster Sværdet og griber Kongen om Livet) .
- (1479) NICOLAUS: Holdt! det er uærligt.
- (1480) EN RØVER: Rør dig ikke!
- (1481) HERODES: Stille! det er ærligt nok. — Vi bruger ikke Dolke, Akrab.
- (1482) AKRAB: Jeg har ingen.
- (1483) HERODES: Jeg har. Tag den ved min højre Hofte og kast den væk! *(Akrab gør det, men Herodes benytter dette Øjeblik og er ved at kaste ham bagover. Da udstøder Kongen pludselig en Stønnen, hans Tag slappes, han griber sig til Hjertet, synker halvt i Knæ. I det samme styrter Nicolaus og Gabinius frem og griber Akrab; ogsaa Røverne styrter frem; det truer med Haandgemæng) .*
- (1484) NICOLAUS: Det gælder ikke; Kongen er syg. Han har en Hjertesygdom. Han fik et Anfald.
- (1485) AKRAB: Slip mig! Udflugter!
- (1486) HERODES: Løgn. Hvem siger, jeg har en Sygdom? jeg er sund som en Fisk i Flo .... aah! *(griber sig igen til Hjertet, knytter saa Haanden mod Himlen:)* Aaaaaah! — Du har vundet, Akrab! du kan gaa med dine Mænd.
- (1487) AKRAB: Anerkender du, jeg har vundet?
- (1488) HERODES: Det har du jo. Gaa. Gaa.
- (1489) AKRAB: Hvem tror du, du har med at gøre, Herodes? med Smaabørn fra Landsbyerne? Tror du, vi vil gaa for at nedhugges af dine Mænd uden for Døren? — Vi bliver. Bind os igen.
- (1490) HERODES: O—h, Akrab, jeg har taget fejl af dig, jeg har miskendt dig. Jeg har sluttet fra dine Bedrifter og sluttet fejl. Jeg ansaa dig for en Ligemand, du Søn af min egen Stamme, løste dig af Lænkerne, tog mod dit Æresord, satte mine Venners og mit eget Liv i din Haand. Tror du, det var for min egen Skyld, jeg gjorde alt dette — at jeg frygter dig, selv bagbunden, ha — eller regner dig for uundværlig, ha? For *din* Skyld var det, for at vise dig Hæder og Agt, og saa svarer du med Mistro, med Raahed, med Smædelse. Er jeg en Tolder, at jeg skal taale alt? Du har saaret mig, Akrab — krænket mig, som jeg ikke er bleven det siden min Hustru Mariammes

Tid. Som jeg elskede hende — en Tid da — saadan beundrede jeg dig, og lige Løn har jeg faaet af jer begge. Ha, det brænder i mig af Smerte og Harm. Gaa, Akrab, du, som jeg tog for en Høvding og en Ørkenens Søn, gaa, som den Hund og Slave du er.

- (1491) AKRAB: Kong Herodes — hvad er — hvad mener I — kunde jeg vide — kan jeg vide ....
- (1492) HERODES: Du forsvarer dig tilmed! Og dine Mænd staar her tause; ikke med et Ord lader de mærke, at de tager Afstand fra dig i denne Niddingsdaad.¹⁵² De er Slaver og Hunde som du.
- (1493) DEN GAMLE RØVER: Du har gjort Kongen Uret, Akrab. (*Mumlen: Jaja*).
- (1494) AKRAB: Hvor kunde jeg tro, at Israels Konge lod sig fornærme af en barbenet Røver fra Ørkenen?
- (1495) HERODES: Nej visst, jeg dømmes efter Sandaler, en Mand er sit Skotøj værd. Vi to har taget fejl af hinanden, forstaar jeg. Saa er vi lige igen. Gaa saa. Gaa — med dit Pak.
- (1496) AKRAB: Kong Herodes, en Mand kan kun fejle og bøde paa Fejlen igen.
- (1497) HERODES: Tror du, jeg tager mod Undskyldning af dem, jeg skal bede derom?
- (1498) AKRAB: Kong Herodes, jeg er rede til at sone: tag mit Liv!
- (1499) HERODES: Et kongeligt Tilbud! Dit Liv! Som er i min Magt! Gaa saa, du, som jeg var ved at fornede mig til at kalde for Ven ....
- (1500) AKRAB: Herre Konge, jeg tilbyder dig min Tjeneste; jeg beder dig: tag mod vor Tjeneste!
- (1501) RØVERNE: Gør det, Herodes, gør det!
- (1502) HERODES: Jeg er træt af Ord. Vis i Daad, hvad I mener. Og naar I engang har ryddet hver Røver bort fra Østjordanlandet, saa kom igen. Maaske vi da atter kan tales ved. Pharis, giv Mændene Tøj og et Leje for Natten. I kan faa en Fuldmagt i Morgen. Gaa.
- (1503) AKRAB: Over os skal du aldrig faa Klage mer, Kong Herodes.
- (1504) HERODES: Hm. (*De ud.*)
Hm. (*Drikker.*)
- (1505) GABINIUS: Herre Konge, I er større end alle Mennesker tilsammen.
- (1506) PTOLEMÆOS: Ja, sandelig, det var — godt.
- (1507) EUARATUS: Godt? Siger I godt? At slippe vilde Dyr løs paa Gaden? Drive Jagt paa dem i Aarevis, faa dem i Bur og saa ....
- (1508) NICOLAUS: Jeg kunde fast hade dig, Konge, med Misundelsens Feberhad. Du har den fulde Evne, hvor jeg har den halve. Jeg er Forsker og Tænker, du er Digter og Helt.

¹⁵²*Niddingsdaad*: Gerning af en fej og kujonagtig person, der ved en handling eller forbrydelse har sat sig selv uden for sine medmenneskers kreds, en person som har gjort sig fortjent til almindelig foragt. [ODS]

- (1509) HERODES: Hm. (*Drikker.*)
- (1510) NICOLAUS: Jeg kunde maaske konstruere den Rolle, du kan lynsnart gribe den, fuldendt spille den strax. Men Daadens Digter og Tankens Helt i een Person det er den store Konge. Hvad Eudaimoneia¹⁵³ for Stoffet at antage saadan en Form, vilde Stagiritten¹⁵⁴ vel tro. Jeg hylder dig, Herodes, Filosofiens og Historiens Tjener rækker dig Laurbærkrans.
- (1511) HERODES: Og hvad skal jeg med den? Er en Laurbærkrans andet end halvvisne Blade — med mindre den rækkes En af en beundret eller af en elsket Haand? Men den, jeg kan beundre, er ikke født, og den, som jeg elsker, er — naa, hvad er det for Tanker efter en saadan Sejr? For det var en Sejr. Nu raster han ikke, før Østjordanlandet er som Oasen ved Jeriko. Det Fæ! Jeg har hadet den Mand — og foragter ham. Han var jo ogsaa Esau mod Jakob, men tvi, paa den gamle, fredløse Maade, en Karikatur af mig. Nej, Esau skal herske over Jakob, lovlig og anerkendt. Den gamle Forretning med den Ret Linser¹⁵⁵ har vi gjort om. Gud Herren vil ikke anerkende, at Handlen er gaaet tilbage; det faar vi bære, blot Kejseren vil det i Rom. Og følgelig er vi lykkelige. Skam faa saa den, der ikke tror det beviste! Hej, vi vil Fest i Aften. Pharis, Musik og Dans! Dansersinderne hid! Men nu! Drik, mine Venner, drik! I 10, 20, i 30 Aar vil jeg styre selvældig i dette Rige og stige i Lykke og Glans. For jeg vil være en gammel Konge med Østerlandsk Farvepragt om mig, men græsk i Sind. Spil da, I Spillemænd, lystigt! hvorfor tøver Danserinderne? jeg længes mod Dansen, mod at se skønne, nøgne Lemmer, der snor sig i Leg som i Smerte. Drik, I Venner, drik med jer Fyrste, Edomitten Herodes, Jødernes Drot. Jer agter og ærer jeg, I kaster Skønhedens Skær om min Styrkes Stol, I Grækere, I Visdomselskere; for hvad er Visdom andet end Viden om Skønhed? — ej, der er Danserinderne, de smalle Arme, de smidige Ben! Kast eders Slør, I Piger, jeg vil se mere af jer, jeg vil se jeres Skuldres Bøjning, jeres Hofters Rund. Drik, Venner, drik og se paa de vævre¹⁵⁶ Piger, de glemmer deres Kyskhed for Glæden ved Dansens Løgn. Aah, lifligt at se derpaa! det er jo dertil, vi alle trænger: Glæde — Glemsel og Løgn. Drik, I Grækere, drik — men det kan I ikke. I pimper. I holder igen, I Narre, I, der er fra et Land, hvis Sprog har skabt det latterligste, det manduværdigste Ord af alle — Ordet: Maadehold — puh! — Tvi jer, I Grækere, fattige Folk, Barbarer i mine Øjne! hvad kender I til Livet, dets Kamp og dets Elskovs Had? I kan skabe, men ikke leve. I møder med Passer og Maalesnor over for hver Aabenbaring — tvi for Satanas¹⁵⁷,

¹⁵³*Eudaimoneia*: Begrebet kommer af græsk: "eu" (lykke) og "daimon" (guddom, ånd, skæbne). I Aristoteles' sprogbrug er "Eudaimonia" den højeste lykke, der kan tænkes - det, alle stræber efter. Meningen med hele sætningen kan udtrykkes således: "Hvilken lykke for stoffet at antage en sådan form!" (Herodes' form). [DSD]

¹⁵⁴*Stagiriten*: Stagirit, én fra byen Stagira. Aristoteles var født i denne by og brugt i bestemt form bruges betegnelsen "stagiriten" ofte netop om Aristoteles. [DSD]

¹⁵⁵*Linser*: Ifølge GT: 1. Mos. 25,29 solgte Esau sin førstefødselsret til Jakob for en ret linser.

¹⁵⁶*vævre*: Betegner en hurtig, rask og adræt person. [ODS]

¹⁵⁷*Satanas*: Ordet er hebraisk og betyder modstander, fjende, Satan eller djævelen. Den særlige stavemåde her peger på ordets latinske eller græske form. [ODS]

tvi! I giver jer af med at undersøge, hvor vi giver os hen i Tilbedelse, I giver jer til at søge til Bunds i en Sag, hvor vi giver os over i Svimlen. Vi elsker det skabte, I nyder det; vi knuser det helst for at eje det helt i Søndringen¹⁵⁸ og evigt i Undergangen; men I klynker, naar det gaar i Stykker, for I er tilfredse med Nuets Helhed og vil kun det afsluttede og det begrænsede, det, som vi andre kvæles under, vi, Menneskene, der adskiller os fra Dyrene i aldrig at kunne faa nok. I ved ikke, at det store i Verden er det søndrede, og det hellige er det sprængte, eller I er bange for det store, fordi I er smaa, for det hellige, fordi I er verdslige — Kunstnere, som I kun er. I er glade for Dagen og Vejen, den fattige Dag, hvor vi kender det hele, den kedsomme Vej, vi har lavet selv. — Hos jer er der intet mulmskjult og intet vildt. Armodige er I, I Grækere, lykkelige og smaa. Og I ser dumme ud, naar I møder et Hjerter med Uendelighed i sin Længsel og Evighed i sit Savn. I keder mig. Gaa med jer, gaa. For — Pharis! Abdoket skal komme og danse for mig, og naar hun har danset, har du Pigen parat! For nu vil jeg drømme en gammel Drøm. Dans, I Piger dernede, og spil de gladeste Takter, I kender, I Dreng; for nu skal Gud Herren sørge en Time, for nu bliver Kong Herodes glad. Haa, Abdoket, ja, du kan danse, aldrig har jeg set hedere Lyst. Nej, saa heller helt nøgen, det der taaler jeg ikke — saadan, saadan — aah, fy, en Skøge. Pak dig, Abdoket, du Gadens Rendesten! Men dans, I andre — dans og spil! Og, Pharis, saa er jeg rede!

Ho, kommer du der, Skønjomfru, du, som aldrig har vidst af Mand! Kom i din Konges Favn! Jeg vil knuge dig i mine Arme. Den hele lange Nat vil jeg vende mig mod dig med min Længsels Kærlighed og min Bryndes¹⁵⁹ Had.

(1512) PIGEN: Herre, lad mig gaa, for Guds Retfærdigheds Skyld!

(1513) HERODES: Jeg fanger ikke en Due i Bjergene for at lade den flyve. Haa, du vrider dig som en Aal mellem mine Hænder, du er saa levende, saa glat, saa ung. Hvor er det godt for den døde at komme Livet saa nær. For jeg skal jo leve, blive ved at leve mit døde Liv. Min Trone kræver det. Denne raadnende Krop skal forblive oprejst, at Kongskappen kan hænge derpaa, dette Hoved i Opløsning aldrig sænkes, at Kronen ikke skal falde.

(1514) PIGEN: Herre, ved alt, hvad helligt er ....

(1515) HERODES: En magtesløs Ed. Der er intet helligt. Det er lagt i Graven — af mig. Men alt mit tog det med sig derned. Deraf min Styrke; thi den døde er stærk og usaarlig. Vil du hen til Vinduet at kaste dig ned? der ser du selv — du lever og elsker — for du har vel en Kærest — og du er angst og svag og søger din Styrke i Døden.

(1516) PIGEN: Herre, for Guds Barmhertigheds Skyld ....

(1517) HERODES: Haha, hun sværger ved intet! — Værg dig ikke, opgiv din Kamp! Mod den døde kan ingen kæmpe. Men den døde skal leve — og hvoraf suger han Næring?

¹⁵⁸Søndringen: Betegner det "at dele i flere dele" eller "at adskille eller splitte". Især brugt i betydningen "at ødelægge ved sønderdeling". [ODS]

¹⁵⁹Bryndes: I betydningen "brændende lidenskab" eller "sanseligt begær".

Erindringen, Mindet, det føder ham. Saa kalder jeg dig for Minde og suger mig Liv af dig — dit hede Bryst, hvor Blodet strømmer, og Mælken skal rinde, jeg sætter mine Tænder i det, jeg suger, jeg gad æde det af.

Saa er du da Mariamme, Kvinde, jeg leger, du er Mariamme. Den ganske Nat vil jeg favne dig, til du er død, død, død. For der er ikke andre Kvinder, der er værd at favne og dræbe. Og jeg kan ikke favne og dræbe hende — den eneste — nok.

Danserinderne har glemt at danse, de staar og stirrer, graablege, med opspilede Øjne, Musikken spiller den lystigste Takt.

10. Akt: X

KONGEBORGEN I JERUSALEM

(1518) HERODES: (*paa Dødslejet*) Er der endnu intet Svar, Menelaos? hvorfor tøver de saa længe i Rom? Jeg kan ikke dø, før jeg faar dræbt ham; han er min Søn, han maa dø. Som du stirrer paa mig, Nicolaus. Tror du, jeg er angst for at dø?

(1519) NICOLAUS: Nej, Herodes, du har jo aldrig været bange for noget.

(1520) HERODES: Jeg aldrig bange?! Mit Liv har været een stor Angst; een stor Angst for, at han deroppe skulde naa sit Maal og faa vristet min Krone fra mig. Men nu naar han det ikke; før Nat er jeg død, død som Jødernes Konge. Jeg har kæmpet med Gud og vundet¹⁶⁰ — naar har der levet et Menneske som jeg? Men det ærgrer mig, jeg skal dø uden at faa halshugget Antipater,¹⁶¹ denne Søn, jeg har elsket, som jeg elskede mine Sønner med Mariamme — og som bedrog mig som de og stod mig efter Livet som de — saadan som alt har bedraget mig og staaet mig efter Livet, alt det, jeg vandt kær paa Jorden — og som jeg til sidst saa sendte til Helved med mine Hænder, Amen.

(1521) NICOLAUS: Skal jeg ikke hente en af Lægerne, Herodes?

(1522) HERODES: Ikke endnu. Først senere. Saa vil jeg samle alle mine betroede Mænd omkring mig — du husker at skrive det ned, Nicolaus, saa Eftertiden kan læse derom — og holde en Tale til jer og sige: Mine Venner, I, der er samlet om min Døds seng, I, der har kastet Glans om min Trone og laant af min Trones Glans, I, hvem jeg er lige saa ligegyldig, som I er mig, nu dør jeg som en ensom Kæmpe, ubegrædt af mine Venner, bandet af min Slægt og forhadet af mit Folk. Som en stolt og lykkelig Mand

¹⁶⁰ *Jeg har kæmpet med Gud og vundet*: Muligvis en hentydning til GT: 1. Mos. 32,29: ”du har kæmpet med Gud og mennesker, og du har sejret”.

¹⁶¹ *Antipater*: En af Herodes den Stores sønner, der efter at have konspireret mod sine halvbrødre Aristobul og Alexander (Mariammes børn) med deres henrettelse som resultat (7-6 f.Kr.), selv blev henrettet nogle dage før Herodes døde. [BOE]

dør jeg nu i min Ensomheds Storhed, jeg, Gudbesejrerens, Romernes Ven, Jødernes Konge af Edom. Saa vil jeg slaa ud med Haanden og falde tilbage og dø — uden at nævne hende — med Navn — med et eneste Ord.

(1523) NICOLAUS: Men er der nu et Liv efter Døden, Herodes?

(1524) HERODES: Ja, hvis der er, hvis, hvis! Jeg spørger Sadukæerne,¹⁶² de siger et, Farisæerne, de siger et andet,¹⁶³ jer Grækere, et tredje. Jeg har haft alt for travlt i mit Liv med alvorlige Ting til at spille min Tid med Digte.

(1525) NICOLAUS: Men du tror dog paa Gud, Herodes?

(1526) HERODES: Om jeg tror paa Gud? Jeg tror ogsaa paa min højre Haand og paa Esaus Ydmygelse gennem tusind Aar. Gud — skulde Gud ikke være til? det Had, der er aandet mig ud af Livet, er det aandet af ingen? den Ve, der er voldt mig paa alle Veje — kan noget volde sig selv? Og tror du, Jakob i ti eller tyve Sekler havde siddet paa Edoms Nakke, hvis ikke en havde stivet ham af?

(1527) NICOLAUS: Men om der nu var et evigt Liv, og du mødte Gud der?

(1528) HERODES: Saa vil jeg kæmpe med ham, som jeg har kæmpet her. Værre end han var mig i dette Liv, ved jeg han ikke kan blive — aah, aah, aah!

(1529) NICOLAUS: Herodes, skal jeg ikke nu hente ....

(1530) HERODES: Nej, aah, endnu ikke, aah, det hælder, det hælder. Endnu intet Brev fra Rom? Besejre mig kan han ikke — men ærgre mig til det sidste, den fattige Trøst den under han sig. Aah, Brevet, Brevet! hvorfor kommer det ikke?

(1531) NICOLAUS: Skal du pines saadan ind i Døden, fordi din Søn lever, hvorfor dræber du ham da ikke selv? Har Kejseren frikendt ham, nu, hans Hævn ....

(1532) HERODES: .... behøver jeg ikke at frygte, fordi jeg til den Tid er død, ho ho! Nicolaus, jeg er den gamle Herodes, mig har ingen Dødsfeber gjort dum. Dræbte jeg ham, saa kom jeg mig jo; og Brevet kom, og Drengen var frikendt, og Kejseren hørte det og blev mig ond, og jeg blev afsat — jojo, jeg kender ham deroppe og kender hans Kneb. — Begriber du da ikke, at han er ved at trættes af Kampen, at det, at han lader mig dø som Konge, er hans evige Nederlag? Forstaar du da ikke, min Død er mit Livs Triumf? — Aah — aah —

Vil du — vil du hente mig Ptolemæos?

Menelaos, skynd dig, du Gamle, mens han er ude, giv mig den ægyptiske Dolk, den med Giften i ....

(1533) MENAHEM: Herre, I vil dog ....

¹⁶²*Sadukæerne*: Saddukæere var medlemmer af en magtfuld, aristokratisk, præstelig gruppe eller parti inden for jødedommen i hellenistisk-romersk tid. Der er ikke bevaret saddukæiske skrifter, men bl.a. hos Josefus findes oplysninger om saddukæerne; heraf fremgår, at saddukæerne især var knyttet til templet og det højere præsteskab, og at de afviste andre autoriteter end de fem Mosebøger. Derfor anerkendte saddukæerne heller ikke nydannelser i jødedommen som tanken om de døde opstandelse. Dermed stod saddukæerne i modsætning til andre jødiske grupper, især de mere folkelige farisæere. [DSD & BOE]

¹⁶³*Sadukæerne, de siger et, Farisæerne, de siger et andet*: Forskellen mellem saddukæerne og farisæerne udnyttede Paulus ifølge NT: Ap. G. 23,6-8 til at få skabt splid i Rådet.

- (1534) HERODES: Stille, giv hid. Og lidt Vin! Aah, det læsker. — Menelaos, Menelaos, graahærdet er du bleven sammen med mig, og dog ved jeg ikke .... du, min ældste, min gamle Tjener, svar mig oprigtigt: hader du mig, eller elsker du mig?
- (1535) MENAHEM: Har jeg ikke altid tjent jer med Troskab?
- (1536) HERODES: Hm. Han svarer mig ikke, han kniber ud. Du tilgiver aldrig, jeg voldtog din Datter. Du siger, du har tjent mig med Troskab, og saa under du mig ikke engang en Datter, mig, din Herre og Konge. Betänk dog, hun var en Kvinde, Mand! hvad andet er Kvinder til? selv min Hustru Mariamme .... Velkommen herhid, Skatmester! Menelaos, se efter Brevet, Brevet, Brevet! aah! aah!
- (1537) PTOLEMÆOS: Har I det lidt bedre?
- (1538) HERODES: Meget bedre, meget bedre, det er helt daarligt nu. Men det var .... jeg tænkte .... vi skulde have bygget en Circus i Askalon.
- (1539) PTOLEMÆOS: Herre, tænk dog ikke paa saadant nu.
- (1540) HERODES: Paa hvad da? Svar mig, du højvise Raadgiver, hvad skal jeg tænke paa? Ved du noget bedre, saa .... ah, er det Brevet, Menelaos, er det Brevet?
- (1541) MENAHEM: Nej, Herre, det er Zakarja.
- (1542) HERODES: Hvilken Za.?
- (1543) MENAHEM: Farisæeren, den ældgamle.
- (1544) HERODES: Hvad vil han?
- (1545) MENAHEM: Han beder om at faa jer i Tale.
- (1546) HERODES: Det er mig ret kært. Lad ham komme. Skriv det ned, Nicolaus, det, der nu sker; det bliver værd at læse engang. Aah, aah!
- (1547) ZAKARJA: Vinter og Sommer og Vinter og Sommer og Vinter og Sommer er ledne,¹⁶⁴ siden jeg sidst gik over min Dørtærskels Bræt. For eders Skyld har jeg gjort det igen. Jeg er kommen for at berede jer til at dø, Kong Herodes.
- (1548) HERODES: Jeg er beredt, Ven Zakarja. Halvfjerdsindstyve Aars Beredelse har jeg haft.
- (1549) ZAKARJA: Nej, I er ikke beredt. Maaske til at dø, men ej til atter at opstaa og møde Herren, vor Gud.
- (1550) HERODES: Nej, ganske visst, det er jeg ikke, men det skal jeg heller ikke; jeg hører til dem, der ikke opstaa; jeg er Sadukæer, min Ven.
- (1551) ZAKARJA: Tør I ikke se frem, saa se da tilbage! Betänk, hvordan I har været som Konge over vort Folk.
- (1552) HERODES: Jeg har drillet jer, hvad, mishandlet og pint jer, har taget jer Lydighed som en Selvfølge og mødt jer Ulydighed med sviende Straf — kort sagt, jeg har været som Jahve for jer ....

¹⁶⁴ *ledne*: Kommer af "at lide", i betydningen "at bevæge sig". Bruges i denne sammenhæng som en højtidelig måde at udtrykke, at tiden er gået, at noget er gået til ende, er svundet. [ODS]

- (1553) ZAKARJA: Formastelighed! med Forargelsens Ord ....
- (1554) HERODES: Hvad forarger dig, Gamle? Samstilling mellem Herodes og Jahve? Gudsbespottelse eller Majestætsfornærmelse? hvad mente du, gamle Nar?
- (1555) ZAKARJA: Sadler du Ord i din sidste Stund for at ride paa dem til Helved? Hovmoder du dig endnu, du, hvem den ringeste Jødeunge i Morgen ustraffet kan sparke til? Spottens Tid er udrunden, Herodes. Jeg hører, der blæses paa Lur i Himlen, det kalder til Regnskabets Stund.
- (1556) HERODES: Det passer mig vel. Jeg er færdig. Jeg har gjort op og faaet det Facit, jeg vilde: jeg har holdt Herskerstaven i en hadet Haand, saa haardt det gik an for, at jeg kunde holde den til det sidste. Og det er min største Storhed, at jeg har kendt min Begrænsning, vidst og husket, hvor langt jeg kunde gaa, før I rejste jer og slog mig ned. Jeg vælted jert Tempel og bygged et nyt, I fnyste — saa lod jeg det Indre mure af Præster, og I faldt til Ro. Jeg satte Ørnen over det, da det var færdigt, I hvæste — selv satte jeg aldrig min Fod i det, og I fandt jer deri. Jeg førte Roms og Hellas' Kultur ind over jer, I spytted — saa lod jeg Kejseren give jer Særret i Verden, og I faldt til Føje igen. Saadan har jeg spændt jeres Nerver, saa I nu er et dødsmerket Folk. En umulig Opgave, kun jeg kunde løse: at styre saadan, at det aabenlyst blev til Verdensberømmelse for min Kongedygtighed, men i Løndom til Undergang for mit Folk. Endog det, der smager jer lifligt, er Gift; herhjemme er den prægtige Helligdom, der nu samler jer, Edoms Tempel, og derude vil Loven om Jødernes Særstilling vælte Folkenes Had ned over jer. Og selve jert Aandsliv — o, jeg har kvalt det — ikke dumt, som Antiokus¹⁶⁵ søgte: med Vold — men forsigtigt, som Aandsliv skal kvæles: med andet Aandsliv, kvalt det med Hellas' og Roms. Jeg har naaet mit Maal; min Død er jer Død; men jeg dør i Storhed og Herlighed og I i Vanmagt og Skændsel. Esau er hævnnet Esau værd. Mit Regnskab stemmer. Mit Stykke gaar op. Der er Nul til Rest. Jakobs Saga er ude. Der vil aldrig mer fremstaa en verdensstor Jøde eller udgaa en Konge af dette Folk.
- (1557) ZAKARJA: Ve os! var det dit Maal som Konge? aah, anet det har vi, men aldrig dog turdet tænke det. Og det brammer du med i din yderste Time i Stedet for at rædsles og grue. Saa tænk da paa dit Liv i dit Hjem, se tilbage hen over det: en Stribe af Blod gennem Ørkenen. Jeg vil nævne dig Navne ....
- (1558) HERODES: Det behøver du ikke, jeg kan huske dem selv, og det er min Glæde at nævne dem. Skal jeg beklage, at jeg dræbte Aristobul, før han dræbte mig, tog Stivnakken Alexandra af Dage, Aar efter hun havde fortjent det, skaffed min Elskedes Elsker af Vejen, styrted mine egne Sønner i den Grav, de grov¹⁶⁶ paa for mig, lod Blæsten feje to visne Urter som Josef og Hyrkan bort?
- (1559) ZAKARJA: Og din Hustru Mariamme?

¹⁶⁵Antiokus: Antiokus 4. Epifanes (ca. 225-164. f. Kr.), græsk hersker der gennemførte en ødelæggende hævnaktion mod Jerusalem, hvilket dog blot blev begyndelsen til jødernes uafhængighedskrig under Makkabæerne. [BOE]

¹⁶⁶grov: En ældre, stærk bøjningsform af verbet "at grave". [ODS]

(1560) HERODES: Ja ja. Skal jeg skamme og græmme mig, fordi jeg har været tro mod min Kaldelse, har villet det ene,¹⁶⁷ har øvet min Gerning og lydt min Bestemmelse og ofret min Lykke og Fred?

(1561) ZAKARJA: Hvad nytter dig al kunstfærdig Fortolkning mod Blodet, der raaber mod Himlen?

(1562) HERODES: Det raaber ikke, Zakarja; det synger, det nynner. Jeg tænker tilbage over min Livsvej: Mord efter Mord; det gør mig saa mild i Sindet, næsten taknemmelig glad. For hver, jeg har fjernet, der stod mig i Vejen, har jeg følt det som: atter en Sejr over Gud. Jeg har haft min Krone. Vil man det ene, kan man ikke ville det andet. Gud narrer Mennesket til at dele dets Vilje og holder det saadan nede: Han angler med Lykkens Madding paa Drifternes Bakke Kroge og smider den halvdøde Vilje ud til at fanges igen. Jeg spytted hans Madding ud og fandt mig min egen Føde. Mig fik han ikke splittet, jeg var ikke Træl som I andre, I med de halve Viljer og delte Sind. Var jeg ond, saa er det min Ære og Styrke, at jeg har været det helt.

168

(1563) ZAKARJA: Er det da Satanas selv, jeg er sendt til i den Højestes Ærind i Dag? Ja, Satanas selv! Guds egen Ordning: Jakob over Esau, den vilde du ikke bøje dig for; du stilled dig lige med Jahve, satte dit Tykke mod hans; Selvraadigheden og Misundelsen er du, Hævngerrigheden og Hadet, den oprørske Vilje og onde Trods. Og dog er ingen Ondskab i Verden saa stor, at ikke Guds Barmhjertighed er større. Uendelig er den og overgaas kun af hans Langmodighed. Selv til dig har han budt mig bringe godt Budskab. Forhærd dig da ikke i din yderste Stund. Thi saa siger Herren:

Har du end Blodskyld paa Haanden og Syndeskyld i dit Hjerte — bøjer du dig som en Synder, omvender du dig som Manasse, Manasse,¹⁶⁹ din Formand paa Tronen og Ligemand med dig i Ondskab, og beder til ham og angre, saa tager jeg dig til Naade, siger Herren, din Gud.

(1564) HERODES: Tage til Naade! Jeg, Kong Herodes, skulde tages til Naade af nogen som helst! tilmed af ham! Omvende sig og angre, det er Ord for Kvinder og Slaver. Os andre ækler de blot. En Mand staar ved det Ord, han siger, og ved den Daad, han gør. Krøb jeg til Gud som Hunden, der kryber paa Bugen og logrer for Pисken, saa gav han mig Evigheder af Lyst i min Hustru Mariammes Skød, det ved jeg, jeg kender den Gud for Hunde; det er ham, som selv — efter Skriftens Ord — har fortrudt sit Værk og har angret. Anger! det er for Kvinder og Guder — vi Mænd har Ære i Livet.

(1565) ZAKARJA: Afsindige Daare paa Gravens Rand! det er yderste Frist; gaa i dig selv, slip denne Bespottelsens Vanvid, at Støvet har Evne mod Aandens Herre, at du kan

¹⁶⁷ *ene*: Jf. Søren Kierkegaards sentens: "Hjertets Renhed er at ville eet".

¹⁶⁸ *helt*: Jf. Søren Kierkegaards sentens: "Hjertets Renhed er at ville eet". Her bliver det klart, at det, Herodes har villet, er det onde.

¹⁶⁹ *Manasse*: Det kan være GT: 2. Krøn. 33,10-13, som Munk har haft i tankerne.

staa over for Gud. Ja, var du saa Satanas selv, hvad vejede din Styrke, din Vilje, din Kløgt mod ham? lystede det ham, han kunde dig fælde med et Smil af en Kvinde, et Blik af et Barn.

(1566) HERODES: Lad ham prøve. Men lad ham skynde sig. Tiden er knap.

(1567) ZAKARJA: Forstaar du da endnu ikke, at der er intet i Verden uden for ham? at du selv blot har været et Ris i hans Haand, et Ris, der nu er slidt op? at den Krone, du klamrer dig til i Døden, den knejste i Gaar, den falder i Dag, den er glemt af alle i Morgen? Le ikke:

Naar Herrens Vrede igen er vegen som en Sky, der driver til Havs, skal Israels Krone atter knejse, Jakob ophøje sit Horn. Og Tiden er nær. Har ikke du selv hørt det Rygte, der hviskes i Kamrene, at Davidssønnen er født?

(1568) HERODES: Det Rygte — hm. De tre gode Vismænd har snydt mig, de, der kom og var blændet af Stjernesked — de kommer ikke igen; jeg vilde selv tilbede, sagde jeg;¹⁷⁰ men de har frygtet for Konkurrencen. Saa ogsaa du har hørt om en Mand, der er født i det blaa, mellem Stjernerne?

(1569) ZAKARJA: Nej, Kong Herodes, i dette sit eget Rige er Arvingen født.

(1570) HERODES: Og *hvor* skulde sligt kunne ske — ha?

(1571) ZAKARJA: Du Betlehem Efrata,¹⁷¹ siger Skriften, er du for liden ....

(1572) HERODES: Hm. Betlehem Efrata! er du sikker paa det?

(1573) ZAKARJA: Kan Skriften lyve, Kong Herodes? Men til dig siger Skriften ....

(1574) HERODES: Menelaos! Er Brevet endnu ikke ....? Hm. Menelaos, lad Vagten derude — det er hurtigst og sikrest, og hvad skal *jeg* med Vagt? — ja, lad Vagten ride paa Stand¹⁷² til Betlehem! der skal den dræbe *hvert eneste* Drengbarn under — lad os sige: to Aar.¹⁷³ Forstaar du?

(1575) MENAHEM: Ja, Herre Konge.

(1576) HERODES: Men de skal ride strax, Menelaos. Sagen har Hast.

(1577) ZAKARJA: Herre Konge, I gøre det ikke! — Støt mig, støt ....

(1578) HERODES: Det var dumt, du sagde mig det, Zakarja. Syndigt, og dumt.

(1579) ZAKARJA: Kald Budet tilbage. Jeg byder dig det.

(1580) HERODES: Bed til Herren! Han er jo saa mægtig, at han fælder Konger med Kvindeblikke og Børnesmil. Saa kan han vel ogsaa .... aah!

(1581) ZAKARJA: For sidste Gang: Kald Budet tilbage! Nu beder jeg dig.

(1582) HERODES: Ydmyg dig for Jahve, Zakarja. Saa tager Herren, din Gud, de Drengbarn til Naade.

¹⁷⁰*jeg vilde selv tilbede, sagde jeg:* Jf. GT: Matt. 2,8.

¹⁷¹*Efrata:* Jf. GT: Mika 5,1: "Du, Betlehem, Efrata, du er lille blandt Judas slægter. Fra dig skal der udgå én, som skal være hersker i Israel".

¹⁷²*ride paa Stand:* Gammeldansk udtryk for "på stående fod", uden ophold eller tøven. [ODS]

¹⁷³*dræbe hvert eneste Drengbarn under — lad os sige: to Aar:* Jf. NT: Matt. 2,16.

- (1583) ZAKARJA: Saa slukker jeg hvert et Lys for dig, du Belials¹⁷⁴ ægte Søn. Orme for-tære dig, Helvede sluge dig, Glemsel ruste dit Navn! Forbandelsens Torden rulle over dig, der du raadner paa Lejet, naar du raadner i Graven: Herren forbande dig og borttage dig!
Herren lade mørkne sit Aasyn over dig og være dig nidkær!
Herren løfte sin Haand imod dig og give dig evig Kval!¹⁷⁵ (*Ud.*)
- (1584) HERODES: Naar gamle Mænd raaber højt, kan man se, at de ikke har Tænder i Munden. Og saa tror de endda, de kan bide.
At ogsaa denne Lykke skal undes mig, inden jeg dør. Hvis nu Brevet kom og kom med en Dødsdom, begyndte jeg snart at skifte Mening om ham deroppe, hæ. Hvad har du der, Menelaos? hvad siger du? er det det? giv hid, giv hid, lad mig selv — aah, aah — læs, Nicolaus, for mig, aah, lad mig høre!
- (1585) NICOLAUS: Senatet hilser den ....
- (1586) HERODES: Indholdet! hurtigt! det mørkner for mig, der kommer en Taage — hvad med min Søn?
- (1587) NICOLAUS: Kejseren skænker dig Retten til selv at dømme i Sagen.
- (1588) HERODES: Vel. Det er vel. Menelaos, lad Dødsdommen fuldbyrde!
- (1589) MENAHEM: Vagten er væk. Jeg er ene i Slottet. Medmindre en Slave ....
- (1590) HERODES: Tag mit Sværd og halshug ham selv!
- (1591) MENAHEM: Herre ....
- (1592) HERODES: Og bring Sværdet tilbage. Gaa.
Nicolaus, giv mig min Krone, jeg vil dø med mit Guld om min Tinding, sejr med Laurbærkrans paa. Husk, Nicolaus, det sidste, jeg sagde, var dette: hvor dør jeg lykkelig, lykkelig og tilfreds. — Hører I Mødrene hyle i Betlehem? det er som Musik i mine Øren — som en Sejrsfanfare efter en blodig og langvarig Kamp.
Hvem kommer? Er det Gud Herren? ræk mig mit Scepter, at jeg kan slaa ham dermed og le. Dig, Menelaos? alt nu? Har du Blod paa din Haand? alle Mænd har Blod paa Hænderne. Hm. Saa har Sværdet glimtet sin Afskedshilsen, den sidste Hævn over alle dem, der lod sig hverve til min Fjende Herrens Hær. Stil det fra dig derhenne, der, der, der kan jeg se det, kan lukke mit Blik om det. Denne Taage — denne Taage med de Tusinde Ansigter? Nej, ingen Læge. Se, siger I det, Dronning Alexandra! saa bliver det visst bedst, jeg lader jer kvæle i Badet .... — haahaa, jeg snød ham, jeg snød ham. — I ved mit Testamente; Antipas¹⁷⁶ er den yngste, lad ham blive Konge,

¹⁷⁴*Belial*: Navn på en dæmon eller Satan selv, en djævelsk kraft. Nævnes både i "Dødehavsrullerne" som et af mørkets børn og i NT: 2. Kor. 6,15. [BOE]

¹⁷⁵*Herren lade mørkne sit Aasyn over dig og være dig nidkær! Herren løfte sin Haand imod dig og give dig evig Kval!*: Modstykke til den aronitiske velsignelse fra GT: 4 Mos. 6,24-26, som lyder: "Herren velsigne dig og bevare dig, Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig, Herren løfte sit ansigt mod dig og give dig fred."

¹⁷⁶*Antipas*: Herodes Antipas (21 f.Kr.-39 e.Kr.), Herodes den Stores arvtager og romersk indsat hersker af Galilæa. Antipas lod sig skille fra datteren af ørkenkongen Kong Areta 4. for at blive gift med sin halvbroders kone Herodias. Ægteskabet vakte harme bl.a. hos Johannes Døberen og blev grundlaget for hans halshugning. Historien om Herodias' intrigerer af Antipas via Salomes

lad ham! — Tys, tys, nu kommer de skønne Engletoner igen fra Betlehem. — Kleopatra, gamle Skøge, tror du, jeg er saa dum som Cæsar? — Nu holder du din Mund, Salome, og gaar ind til dig selv. — Tag min Krone, den tynger min Pande, nej, ikke Sceptret, det vil jeg beholde. Aah, denne Krone, er det alt, hvad jeg vandt? dette døde Metal, der nu tynger mit mødige¹⁷⁷ Hoved mod Jorden! Hm. Tomheders Tomhed — hvordan var det, der stod: Jeg gjorde mine Gerninger store, bygged mig Huse, planted mig Vingaarde, anlagde mig Haver og Lunde og planted alle Slags Frugttræer i dem, gjorde mig Parker med Skov og Sø, købte Slaver og Slavinder og havde hjemmefødt Tyende og megen Ejendom af Kvæg og Smaakra, mere end alle de, som havde været før mig i Jerusalem, samlede mig Sølv og Guld og Gods af Fyrster og Byer og fik mig Sangere og Sangerinder og Menneskebørnenes Lyst: Hustruer og — en Hustru. Og jeg blev mægtig og tog til frem for alle dem, der havde været før mig i Jerusalem; aldrig afslog jeg mine Øjne en Begæring eller forholdt mit Hjerte nogen Glæde; og jeg vendte mit Ansigt til alle mine Gerninger, som mine Hænder havde øvet, og til det Arbejde, jeg møjsommelig havde udført, og se, alt var Tomhed og Jagt efter Vind, og der var ingen Fordel under Solen. Hverken den kloges eller Fæets Ihukommelse varer evigt — det vil altsammen glemmes i de kommende Dage — og den kloge dør som Manden af Hoben. Og jeg hadede Livet; thi den Gerning, som sker under Solen, mishagede mig; for alt er Tomhed og Jagt efter Vind. Og jeg hadede alt mit Værk, som jeg har virket paa under Solen, det, som jeg skal efterlade til den ukendte, der kommer efter mig. Og jeg gav mig til at fortvivle over alt, hvad jeg fik udrettet under Solen; thi hvad har dog et Menneske for alt sit Arbejde og for sit Hjertes Stræben? Alle hans Dage er Smerte, og hans Møje er Græmmelse, og selv om Natten faar hans Sind ikke Fred. Det er altsammen, altsammen Tomhed, Tomhed og Jagt efter Vind.¹⁷⁸

Og en saadan Bog, som en, der er pint til Døde, har skrevet med størknende Hjer-teblod paa sit Liglagens Fold, den vil de Hunde ikke optage blandt deres hellige Skrifter, disse Dyr, hvem en spottende Skæbne har givet Menneskenavn, disse ti-fold uværdige, hvem en aandssløv Gud uden Sans for det store og egenartede har undt den meningsløse Ære at træde paa den samme Jord som jeg. Hvem samler sig der? er det de døde? dem, jeg har dræbt? jeg frygter jer ikke. De levende kan være ganske farlige; de døde ved man hvor man har; hvorfor tror I ellers, jeg dræbte jer? — Den delte Vilje! Rigtigt: Kvinden er Rævesmilet i Herrens Blik. — Jeg vil intet høre om Kejseren, intet ondt om ham — altid Ansigtet skjult i Haandens Skygge — Verdens næstklogeste Mand. — Nej, ikke saadan, men for Fremtiden siger I ”hun” om Gud — saa æreløs har han vist sig. — I maa ikke haane mig, Venner, jeg var saa ung dengang; jeg kendte ham jo ikke rigtigt, og derfor takkede jeg; hvorfor minde

dans findes bl.a. i Matthæus- og Lukasevangeliet. [BOE]

¹⁷⁷ *mødige*: Kan både betyde ”træt og udmattet” og ”bekymret og tynget af sorg”. [ODS]

¹⁷⁸ *Jagt efter Vind*: Det foregående fra ”Jeg gjorde mine Gerninger store” og til ”Jagt efter Vind” er et næsten ordret citat fra GT: Præd. 2,4-23 (oversættelsen af 1871). Specielt én ændring er bemærkelsesværdig: ”Hustru og Hustruer” er ændret til ”Hustruer og - en Hustru”.

mig om det nu? — Min Hustru, min Hustru, saa, nu er det ovre; han har dine Øjne, men Munden er min; saa, nu er det ovre, min lille Pige; jeg skal bære dig paa Hænder dit hele Liv, saa du aldrig skal støde din Fod paa en Sten.¹⁷⁹ — Læs mig højt af mit Skuespil, Ptolemæos, det pragtfulde Sted, hvor han staar ved Pillen og ser paa den blege Forsamling med sit blindede Blik:

Som i tusindaarig Fornedrelse har jeg slæbt jert Aag paa min Skulder og drejet Kværnen i Gaza^a og agtet paa Lokkernes sagte Væxt. Nu stemmer jeg Haanden mod Midterpillen. Jeg hører det bristende Bulder. Filistergud og dit Folk, I er glemt i Tempelruindyngens Smulder, naar Fremtiden tyder *min* Stordaad, *mit* Navn i Historiens Text.

^aGaza: Palæstinensisk by i Gazastriben, hvis historie går tilbage til 1500 f.Kr. [DSD & BOE]

¹⁸⁰Hvorfor, I Visdomselskere, I aandskyndige Mænd, er ejheller denne Bog af mig skattet? hvorfor er dette Stykke ikke tilbudt af Jorderigs Millioner? er det da saa lille en Lykke at være stor mellem lutter smaa?

Nu skumrer det atter om mig: nu kommer Taagen med de dødtause, stirrende Ansigter. Hvad er det for Folk der i Taagen? svar mig, du fremmede Mand.

(1593) NICOLAUS: Det er de kommende Slægter, der samler sig om dit Minde.

(1594) HERODES: De kommende Slægter, aah, dem! de hører om mig i Historien, de læser om mig i Bøgerne, de ser mig fremstillet paa Teatret. Se deres dumme Øjne, hvor de hænger ved mig, se, hvor de lurer kritisk paa Forfatterens Svada og Fremstillereens Brøl! Jo, jeg kender det hele: en Digter bruger min Sjælekval til at skabe sig Navn med, en Skuespiller mit Hjertes Fortvivlelse til at vinde Applaus med, og Folk køber sig Pladser til 6 Denarer¹⁸¹ for de gode og 3 for de ringere for at forslaa en Aften med mit Livs navnløse Ve, og de gaar hjem bagefter og drikker Sorbet¹⁸² og roser Stykket, hvis det var daarligt, og dadler det, hvis det var godt, og snakker Penge og Elskov og Døgnets Tant,¹⁸³ og saa raa, saa simple, saa stumpe er Mennesker, at der ikke er een iblandt dem, der løfter sin Haand mod den sikre Gud i den lukkede Himmel og bander ham, hvid af Vrede, fordi han gav mig Livet og tvang mig djævelsk til at leve det, tvang mig ved min Ære og dets Krav om Hævn for tusind Aar. Ej, hvad er det for Tale? Regn ikke med det, Nicolaus, tegn det ikke op. Det er Feberen, der er over mig, jeg er en gammel Skaldepande, der taler i Vildelse, forventede Ting.

¹⁷⁹saa du aldrig skal støde din Fod paa en Sten: Om den, der stoler på Herren, siger GT: Sl. 91,12: "De skal bære dig på hænder, så du ikke støder din fod på nogen sten". Dette ord bruger djævelen til at friste Jesus med: Han opfordrer ham til at kaste sig ud fra templets tinde, jf. NT: Matt. 4,6.

¹⁸⁰Text: Det skuespil, som Herodes havde skrevet, og som blev omtalt tidligere, handlede om Samson, jf. GT: Dom. 16,23-31, blot har Munk (eller rettere den fiktive Herodes) oversat vers 28, hvor Samson råber til Gud om at give ham kræfter, og i stedet lagt vægt på vers 22: at Samsons hår begyndte at vokse igen.

¹⁸¹Denarer: Betegnelse for en romersk sølvmønt. [ODS]

¹⁸²Sorbet: Betegner en sød læskedrik. Ordet bruges også i bredere forstand om en slags spiseis. [ODS]

¹⁸³Tant: Betegner en unyttig, værdiløs genstand eller ting, der kun tjener til underholdning eller pynt. [ODS]

Nej, ikke Antipas. Hans Navn det ligner jo Antipaters. Archelaus,¹⁸⁴ — Archelaus være Konge!

Skønt — Konge — selv i de faa Timer, til Folket gaar under, kan ingen være Konge i dette Rige efter mig; jeg er den første, og jeg er den sidste, og jeg er dem alle derimellem, Saul og David og Salomon, større end dem alle tilsammen, evig, ja, jeg er evig, evig i mit Had til Ham, min Fjende, evig i min Kærlighed til hende, min Hustru, mit levende Had og min dræbte Kærlighed, thi Livet er evigt, og Døden er evig — Mariamme, min rene Due, mit Hjertes Tanke hver livskabt Dag — kommer du der, kommer du til din Herre og Husbond en sidste Gang — tugtigt hyllet i Kjørtelens Folder — o, vis mig dit Bryst, Mariamme, maa jeg varsomt fjerne den hvide Dug? — for denne Gang vil jeg ikke give dig i Bødlens Hænder — en Dolk med langsomt dræbende Gift i vil jeg støde dig ned med selv, Mariamme, støde dig ned.

(1595) NICOLAUS: Nu døde Edomitten Herodes, Jødernes Konge.

(1596) PTOLEMÆOS: Pris være Guderne!

(1597) NICOLAUS: Saamænd.

(1598) PTOLEMÆOS: Det var frygteligt paa det sidste.

(1599) NICOLAUS: Ikke værre end altid vel.

(1600) PTOLEMÆOS: Dog. Om det saa var vore Liv, vidste vi dem jo ikke sikre.

(1601) NICOLAUS: Og det har gjort et visst Indtryk paa dig!

(1602) MENAHEM: Er han død? I nikker. Jahve ske Pris! den store Satan er død.

(1603) NICOLAUS: Han ogsaa! Kom, lad os gaa!

(1604) MENAHEM: Har jeg ikke Lov til at hade ham? I 70 Aar har jeg kendt ham, i 48 har jeg tjent ham, og hvad har han lønnet mig med? Min Datter, min eneste tog han. Nu er hun en Skøge paa Stadens Mur, og jeg farer barnløs til Sheol.¹⁸⁵ Jahve, lad Satanas flænse hans Sjæl i Helved! Jeg vil spytte paa din døde Krop, du ..... Jahve! (*Styrter med et gjaldende Skrig til Jorden. Herodes sidder ret op og ser paa ham.*) .

(1605) PTOLEMÆOS: Nicolaus!

(1606) NICOLAUS: Hvad vil du?

(1607) PTOLEMÆOS: Kvæle ham. Bagfra. Han har hørt, hvad vi sagde. Han dræber os.

(1608) NICOLAUS: Tvi da! Bliv! Han har næppe hørt det. Og selv om ....

(1609) MENAHEM: Naade, Naade! Er du død, saa gaa til dit eget Sted. Og lever I, Herre Konge, saa: Naade, Naade!

(1610) HERODES: Nej, jeg er ikke død, min tro Tjener. Det var blot en Afmagt. Jeg syntes, hun var her, men — men — er hun gaaet .... eller — Giv mig at drikke.

(1611) NICOLAUS: Her er Vin, Herodes.

¹⁸⁴Archelaus: Herodes Archelaus (22 f.Kr.-18 e.Kr.) blev få dage før Herodes den Stores død gjort til den primære arvfølger og fik tildelt herskerretten over størstedelen af Judæa, samt Edomea (Edom) og Samaria. [BOE]

¹⁸⁵Sheol: Det hebraiske navn for helvede. [BOE]

- (1612) HERODES: Det styrker. Jeg er bedre nu. — Hvad er det for Larm fra Gaden, Trampen og Jubelskrig? Ah, de tror, jeg er død. Hvem har sagt dem saa hurtigt .... ? ho, Slaverne. Driv dem ud af Slottet, Nicolaus, ud med dem alle, hver en!
- (1613) MENAHEM: Naade, Herre Konge, Naade!
- (1614) HERODES: Rejs dig, min Tjener Menahem, du Søn af en Jøde, tag dette gyldne Armbaand, og du, Ptolemæos ....
- (1615) PTOLEMÆOS: Herre, hvad jeg?
- (1616) HERODES: Udbetal min Tjener, Jøden Menahem, 2000 Guldstykker og lad ham fare med Fred.
- (1617) MENAHEM: Herre, tilgiv mig, jag mig ikke bort! de grusomme Ord de faldt fra min Mund, ej fra mit Hjerte, Herre, giv mig Lov til at blive og vidske dem ud.
- (1618) HERODES: Fik du drevet dem ud, Nicolaus? Vel. Vi begynder at faa ryddet op. Intet Ord mer, Menahem. Gaa.
- (1619) MENAHEM: I byder. Saa gaar jeg til Helligdommen; der vil jeg ligge Dag og Nat og bede for jer, min Herre og Konge. (*Ud.*)
- (1620) HERODES: Ptolemæos, giv ham hans Penge, og lad den gamle Mand gaa. Nicolaus, støt mig, jeg vil hen til Vinduet og hylde af mit Folk. Hvad er det for en sydende Larm? se, Mænd stormer gennem Gaden. Hvad er det, de bærer? Nicolaus — det er Ørnen — Ørnen fra Templet — de har revet den ned!
- (1621) NICOLAUS: Vil du lukke op? Herodes, skaan dig, du er nys vendt tilbage fra Dødsriget.
- (1622) HERODES: Ja, det er det, de skal mærke. Hør, hvor de smæder mig, hør!
- (1623) NICOLAUS: Og husk, vi er ene i Borgen, Herodes.
- (1624) HERODES: Ja, det er galt. Vi har ingen, vi kan bruge som Bøddel. Ptolemæos, se der, de to forreste der, kender du dem?
- (1625) PTOLEMÆOS: Det er to Rabbinere¹⁸⁶.
- (1626) HERODES: De hedder Mattias og Judas.¹⁸⁷ Se, nu ser en op. Haha, han bliver stille, og Stilheden breder sig. Se Kæmpen derovre — han ved intet endnu — hør, hvor han brøler — nu saa han mig — og nu er de stille — et lydigt og vennesælt Folk. I Jøder, kan I høre min Stemme? Gaa hver til sit! Du, Judas, og du, Mattias, hentes i Løbet af Dagen; I skal brændes paa Baal. Jeg dræber ti af de andre for hver af jer to, hvis I vover at flygte. — Naa, det er saadan, du sørger, mit Folk, ved din Fyrstes Død! Men nu vil jeg fængsle de 50 ældste Rabbinere her i Byen, og de skal halshugges, samme Time jeg dør. Ikke før, ikke efter. Kanhænde Folket saa vil jamre ved min Død. — Gaa bort med Fred.
Ptolemæos, begiv dig til Vagten paa Korntorvet, lad den udføre de Ordre, du nu har

¹⁸⁶Rabbinere: En rabbiner er en jødisk lovkyndig og skriftlærd. [DSD]

¹⁸⁷Mattias og Judas: I NT: Ap. G. 1,23 nævnes en Matthias, der afløser forræderen Judas som apostel.

hørt. — Se, Nicolaus, hvor de lusker af Sted, disse Helte med Mod til at trodse et Lig, men paa mavelangs Flugt i Rædsel for et Ord af en dødssyg Mand. Ingenting ved jeg saa foragtelig som Hoben; man hædrer den ved Foragt.

Men — men hvad? faar jeg Syner igen? derovre — den Mand med Æslet, der kommer der — se, nu trykkes han op mod Muren af Stimmelen — men der paa Æslet — eller ser du det ej?

(1627) NICOLAUS: I Sandhed, Herodes, hun ligner din afdøde Hustru meget, er dog for spinkel og bleg.

(1628) HERODES: Ligner — naa! Hun er skøn, uendelig skøn. Og jeg, jeg føler mig bedre. — — — Hm! — Skik mig Kvinden herop, Nicolaus; jeg vil se, om det er Mariamme.

(1629) NICOLAUS: Hun har jo et Barn paa Armen.

(1630) HERODES: Saa tag Barnet med, saa tag Barnet med. Er det hendes, kan jeg spørge stygt med hende ved Hjælp af den haarløse Unge.

(1631) NICOLAUS: Herodes, det næste Anfald kommer du maaske ikke tilbage fra.

(1632) HERODES: Og hvad saa, hvad saa? Hvorfor skulde jeg ikke have en Abisag,¹⁸⁸ selv om jeg har lidt flere Kræfter end David? Om ham siger Skriften, at han kendte hende ikke. Lad os se, hvad Skriften kommer til at sige om mig.

(1633) NICOLAUS: Jeg rækker ikke Haand til dette, Herodes.

(1634) HERODES: Jeg er ikke død endnu. — Nu kommer de løs af Stimmelen dernede; det er høje Tid. Skaf mig Kvinden herop, min Tjener Nicolaus. Og lad os saa ene.

(1635) NICOLAUS: Hm. (*Ud.*)

(1636) HERODES: Besynderligt, som jeg føler mig bedre. Skulde han deroppe ikke have opgivet Haabet endnu?

(1637) KVINDEN: (*ind med Barnet*) I har skikket Bud efter mig, naadige Herre. Jeg kender jer ikke. Hvor kender I mig?

(1638) HERODES: Jeg har set dig engang — for mange Aar siden — lige saa ung, men mindre bleg. Senere — mindre ung, ja, men mere bleg. Hvad er det, du bærer paa Armen?

(1639) KVINDEN: Det er min Søn, min førstefødte. Vi har været ved Templet i Dag for at ofre, jeg og min Mand.

(1640) HERODES: Din Mand — var det ham, der stod dernede?

(1641) KVINDEN: Ja, naadige Herre. Han var angst for at lade os gaa herop, saa jeg beder jer: lad os ikke vente for længe.

(1642) HERODES: Var du ikke angst?

(1643) KVINDEN: Jeg, Herre? Nej da. For hvad?

¹⁸⁸Abisag: I GT: 1. Kong. 1,3-4 hedder det: ”De ledte efter en smuk ung pige i hele Israel, og de fandt Abishag fra Shunem; hende bragte de til kongen. Pigen var meget smuk. Hun passede og plejede ham; men kongen havde ikke samleje med hende.”

- (1644) HERODES: For hvad? Nu — for Barnet for Exempel.
- (1645) KVINDEN: Der var da ingen, der kunde gøre saadan et lille Barn noget ondt.
- (1646) HERODES: Men dig selv da? er du ikke bange for dig selv?
- (1647) KVINDEN: Herre, jeg ved jo, ihvor jeg gaar, er jeg i Guds Haand.
- (1648) HERODES: Hm. Hm. Hm. Det burde din Mand jo ogsaa vide.
- (1649) KVINDEN: Jo. Men — han har lige som lidt sværere ved saadan at tro end som mig.
- (1650) HERODES: Hm. — Sig mig — ved du, at du er skøn?
- (1651) KVINDEN: Jo, Herre, det har Karlene hjemme i Landsbyen tit nok fortalt mig.
- (1652) HERODES: Sig mig, Kvinde — vil du blive hos mig i Nat?
- (1653) KVINDEN: Det kan vi saa daarligt, naadige Herre. Vi skal rejse saa langvejs, siger min Mand.
- (1654) HERODES: Nu — men — du selv — hos mig — alene?
- (1655) KVINDEN: Hvad mener I, Herre?
- (1656) HERODES: Ingenting. Ingenting. — Hm. Og det er dit Barn. Det er ogsaa skønt. Dets Øjne — hm, det er længe siden, jeg har set ind i Barneøjne. Men jeg har det engang — set ind i Barneøjne — engang. — Hvor er de blaa, hvor dybe! Det er — som — som det bringer — Fred i Sindet at se i to saadanne Øjne.
- (1657) KVINDEN: Jamen der er ogsaa megen Ængstelse for en Mor. Man skal passe paa det — altid. Og aldrig kan man vide, hvad det kan komme til at gennemgaa senere hen.
- (1658) HERODES: Nej, og man selv med det. Nej, det var bedre, det døde som ganske lille.
- (1659) KVINDEN: Nej, det var det da rigtignok ikke. Ja, hvis det var Guds Vilje, saa kunde man vel lære at takke ogsaa for det. Men ....
- (1660) HERODES: Skal vi prøve, hvad der er Guds Vilje, Kvinde? (*Løfter Dolken over det.*)
- (1661) KVINDEN: Fy da! I maa ikke spøge med saadanne Ting.
- (1662) HERODES: Nej, du har Ret. Gaa med dit Barn. Gaa. Hurtigt.
- (1663) KVINDEN: Ja, Herre, ja, men ....
- (1664) HERODES: Vogt dig. Hvad er der?
- (1665) KVINDEN: Hvad vilde I mig?
- (1666) HERODES: Ja, du har Ret, hvad vilde jeg dig? Jo — jo — jeg syntes, dit Barn var saa kønt — saa vilde — hm — saa vilde jeg give det en Gave. Ja, hvad? Jo, se der, tag mig Kjortelen der. Ser du! en kostbar Kjortel, vævet i eet Stykke,¹⁸⁹ dine Øjne

¹⁸⁹vævet i eet Stykke: Da Jesus blev korsfæstet, kastede soldaterne lod om hans klæder, deriblandt kjortelen. De kastede lod om den, fortæller NT: Joh. 19,23f, fordi den var vævet i ét stykke fra øverst til nederst.

lyser, du forstaar dens Værdi. Der, tag den, Kvinde, det er min Gave til Barnet, lad ham bære den, naar han bliver stor.

(1667) KVINDEN: Der ser I selv, naadige Herre, det Barn gør alle kun godt. I maa gerne kysse ham paa Panden.

(1668) HERODES: Nej, det vil jeg ikke. Men hans lille Haand, hans lille, varme højre Haand! Han tror, han kan holde om Scepteret med saa blød en Haand. — Og gaa saa, Kvinde, gaa, beder jeg dig, gaa med Barnet og Kongskappen.

(1669) KVINDEN: Saadan en fin Kappe, hedder det en Kongskappe? Saa vil jeg da ogsaa, fordi I har været saa god og kærlig, fortælle jer, hvor godt jer Gave passer. For det lille Barn her, det er Messias, Davidssønnen, Jødernes Konge. (*Nejer og gaar.*)

(1670) HERODES: Stands, hører du, stands.

For sent. — Menelaos, nej, Ptolemæos — hm, Nicolaus — min Livvagt — I Slaver — svigter I mig? — Jeg har selv sendt dem bort.

Jødernes Konge — han har afsat mig — jeg gav ham min Kaabe — han tog mit Scepter — og jeg kyssed hans Haand. — God kaldte hun mig — god og kærlig, ve mig — hans Undersaat var jeg — han var i min Magt, og jeg dræbte ham ikke — for jeg kunde det ikke — o, bundløse Rædsel: jeg kunde det ikke — selv mit Hjerte har hyldet ham —

Han er større end jeg.

Ve mig, en Jøde har taget min Krone, har taget den fra mig, har taget den selv.

Nej, nej, jeg anerkender det ikke, jeg blev overlistet, det er ikke retfærdigt, Indsigelse gør jeg, ikke saa, ikke saa! Jeg vil hen til min Trone. Er der ingen, der hjælper mig? Jeg har selv sendt dem bort! — Nej, ikke dø nu, jeg vil ikke dø nu. Mit Liv og min Sjæl, min Elskedes Blod — alt er ofret forgæves — ikke dø nu — blot leve en Stund — jeg skal først — aah, men Kræfterne svinder. Jeg vil hen paa min Trone — Nicolaus — Menahem — er der ingen, der hjælper imellem de levende, saa hjælp da, I Døde, Hyrkan og Josef, selv du, Kostobarus, jeg tager mod din Hjælp, ja, jeg beder dig om den.

Der er ingen, der svarer.

Jeg er ene med Gud.

hør mig da, du — nu beder jeg til dig — se, jeg knæler ned for dig — for første Gang bøjer jeg Knæ for nogen — bønhør mig da nu! Jeg ydmyger mig, jeg beder om Forladelse, tilgiv mig alt, hvad ondt jeg har gjort, alle mine Synder, min Kamp og min Trods, krævn alting af mig, lad mig bøde med alt, hvad jeg end har tilbage. Men lad Barnet dø, lad en Slange bide det, lad det knuses mod Klippe,¹⁹⁰ lad det mases i Opløb, lad det spiddes paa Spyd og hænges paa Træ,¹⁹¹ lad mig dø som Konge, giv mig atter den Krone, jeg har ofret min Sjæl for, tag mig til Naade, forbarm dig over

¹⁹⁰ *lad det knuses mod Klippe*: I GT: Sl. 137,9 ønsker jøderne for edomitterne, at deres børn må knuses mod klippen. Her ønsker edomitten Herodes det for jøden Jesus.

¹⁹¹ *hænges paa Træ*: I NT: Ap. G. 10,39 omtales Jesu korsfæstelse på denne måde: "Ham, som de slog ihjel ved at hænge ham på et træ".

mig, du, min Kejser, min Herre, du Jakobs Gud!